De scheerslijper. Uit de kerkvervolging in de laatste dagen der voorgaande eeuw. Deel 1

Jan Renier Snieders

bron
Jan Renier Snieders, *De scheerslijper. Uit de kerkvervolging in de laatste dagen der voorgaande eeuw. Deel 1*. Splichal-Roosen, Turnhout 1881

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/snie002sche02_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

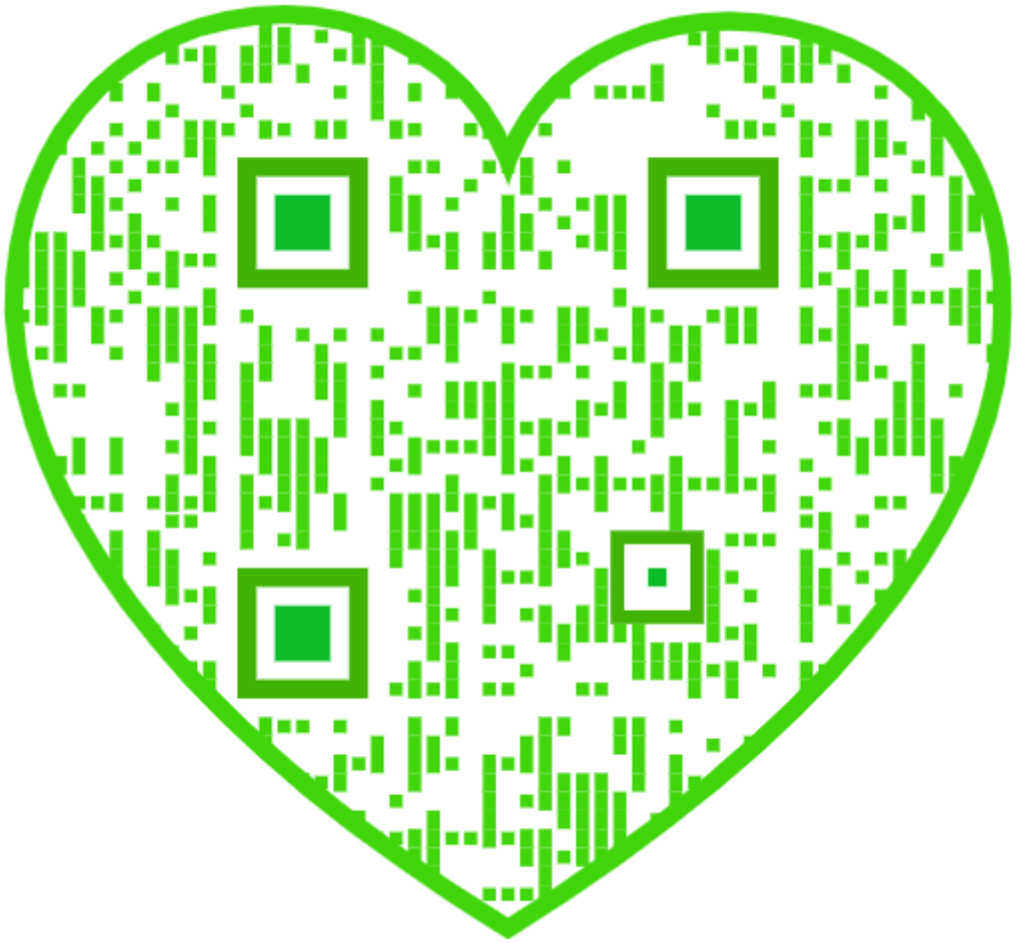

I.
Zwervelingen.

- Wat scheelt den kleine, is hij onpasselijk?

- Neen, het kind is gezond; maar zou de knaap niet huilen; heeft hij vandaag wel een kruimel brood in zijn mond gehad?

- Ja, hij moet honger hebben, ik zou het best gelooven.... ook ik heb honger.... gij ook? Ja, dat is te denken; en Turk loopt daarheen met hangende ooren en den staart tusschen de pooten alsof hij regelrecht naar zijn graf ging.

- Om Turk bekommer ik mij niet, maar de kleine, dat is wat anders.

- Wat zegt gij daar? Indien Turk evenals wij kon praten, wilde ik wel eens hooren, wat hij u zou antwoorden.

- Turk is maar een hond.

- Ja, maar een hond die meer verstand heeft dan menige boer; een hond die aan zijn meester de grootste diensten bewijst, zich nooit beklaagt, en voor mij elk oogenblik zou sterven, indien het zijn moest... Nooit heb ik in de wereld een mensch ontmoet, die zooveel achting en eerbied verdiende als mijn trouwe hond.

- Ik wilde geen kwaad van Turk zeggen; doch indien ik een stukje brood had, gaf ik eerst en vooral den kleine te eten.

- En indien er iets overschoot, was het voor Turk.

Deze samenspraak had plaats tusschen Winand den

scheerslijper en zijne vrouw Hanna, die in haar opgeslagen rok een kind op den rug droeg. Winand was een reusachtige kerel met levendig oog en borstelig haar. Zooals de meeste scheerslijpers (Winand was een Noord-brabanter) had hij zilveren ringen in de ooren, en dag en nacht een tabakspruim in den mond. Ruw was hij, maar toch huisde er iets edelmoedigs in hem. Vriendelijk spreken met zijne vrouw kon hij niet; neen, hij scheen haar steeds barsch te bejegenen, maar toch had hij alles voor haar over, en zei dikwijls bij zich zelven dat hij voor haar door 't vuur zou loopen. Hanna was evenals haar man sterk gebouwd; evenals Winand bruin gekleurd, zooals de meeste zwervelingen van haar soort; evenals de scheerslijper had zij onder het ruwe, eenigszins wilde omhulsel, een goed hart.

Winand was bijna altijd blijmoedig, tevreden. Sedert jaren kruide hij van de Meierij, zijn geboortestreek, naar de Baronie van Breda, van daar naar de Kempen waar wij hem thans aantreffen; hij kruide van dorp tot dorp, en at des avonds bij den een of anderen boer, die hem voor den nacht eenige busselen stroo in de schuur afstond. Indien hij daarbij nog een schelling daags met scheren en messen te slijpen kon verdienen, gingen de zaken niet slecht. Behalve zijne vrouw had hij maar één wezen, waaraan hij sterk gehecht was; het was zijn trekhond. Zijn kruiwagen was zijn leven; hij kende geen grooter genoegen dan met zijn voet het rad te doen rondsnorren, en stroomen van vuurvonken uit zijn steenen te slijpen. Het overige scheelde hem weinig:

> ‘Niet verslagen, niet verwonderd,
> Of het schoon weer is, of dondert.’

Zoo was Winand, de scheerslijper. Op het oogenblik dat wij kennis met hem maken, was de man echter

niet opgebeurd; gingen de zaken niet goed? Neen, met slijpen was er in dien tijd ('t was eenige jaren voor den zoogenaamden franschen tijd) bijna niets te verdienen. De handel stond stil, en de oogst was teenemaal mislukt. Had Winand behalve zijn scheerslijperij ook nog een boerderij? Neen, maar wanneer het niet goed ging met de boerderij, was het doorgaans ook een slechte tijd voor den scheerslijper.

- Ik weet waarlijk niet meer waar het heen moet, zei Winand; 't is bijna alsof de scheren niet meer bot worden, en de boeren geen scheermes meer gebruiken.

- Dat is de slechte tijd, antwoordde zijne vrouw.

- Ja, de menschen op het platteland zijn doodarm. Voorheen kon de scheerslijper altijd rekenen op een goed avondmaal op de een of andere boerderij; dat is nu uit.

- De boeren hebben zelven noch brood, noch aardappelen.

- En Turk, de goede Turk! Voorheen kreeg hij hier een stuk brood, daar een halven emmer melk, ginds een hamschenkel, maar dat is nu ook al uit.

- Met den oogst kan dat alles weer veranderen.

- Ja, wacht maar op den oogst; en wat mij nog het lastigste maakt, is dat gij met al die armoede nog kostvolk in huis neemt.

- Kostvolk? Bedoelt gij den kleine?

- Ja zeker; waarom liet gij den kleinen scheerslijper niet waar hij was?

- Ach, Winand, dat meent gij toch niet? Het kind lag daar in de hut; vader was sinds een tijd dood, en eene moeder had hij niet meer.

- En staat het ergens in de twaalf artikelen des geloofs, dat gij verplicht waart voor het kind te zorgen?

- 't Was toch het kind van mijn bloedeigen nicht....

- Uw nicht! wat scheelt mij uw nicht? Uw nicht was een heks!

- En moest het kind daar in de hut dan blijven liggen en er van honger omkomen?

- De gemeente zou voor den knaap gezorgd hebben.

- En denkt gij dat ik niet beter voor hem zal zorgen, dan een armbestuur?

- Indien wij zelven niet doodarm waren, kon ik dat aannemen; maar nu niet.... neen, de kleine scheerslijper moet maar weg.

- Genadige Hemel! gij zult toch, hoop ik, het kind geen leed doen; het is toch het kind van mijn nicht.

- Daar is zij alweer met het kind van haar nicht; ik zou uw nicht in den kandijsuiker leggen.

Het kind in den opgeslagen rok huilde zonder ophouden; Turk viel van vermoeidheid en honger voor den wagen neder, en bleef er liggen; toen verklaarde de scheerslijper dat hem de kracht ontbrak om voort te kruien; ook de vrouw beweerde niet verder meer te kunnen.

- Dan weet ik geen ander middel dan hier langs den weg wat uit te rusten, zei Winand; 't is nu toch avond geworden, en wij zijn nog te ver van het dorp om onder dak te komen. Dit zeggende, trok hij zijn kruiband van de berries, en zette zich tegen een boom neder. Daarna strekte hij zijn beenen lang uit, legde zijn twee handen onder het hoofd, en viel zoo in slaap op het heimos. Hanna had het kind tusschen de vier pooten van den hond gelegd; dat deed zij altijd wanneer men verplicht was onder den blooten hemel te vernachten. Het kind lag daar zoo warm tegen den ruigen pels van den hond. Zij zelve had zich met den rug tegen den kruiwagen geplaatst, en was zoo langzamerhand in slaap gevallen.

De torenklok van het dorp, daar ginds achter die hoo-

ge, donkere mastbosschen, sloeg drie ure; er verscheen een lange, breede streep in het oosten, en toen kraaide er een haan in de verte. Was het daarvan dat de scheerslijper wakker werd?

- Leeft de kleine nog? vroeg hij.

Hanna haalde het kind onder den buik van den hond weg en kermde:

- Lieve God! zou hij dood zijn? Hoor ik zijn adem nog?

- Toch is hij nog warm, zei Winand, zijn hand stekende onder de wollen deken, waarin de knaap was gewikkeld.

- Het kind is dood van den honger.

- Ja, dat is het; kom, laat ons maar spoedig opbreken, wij zijn niet ver van het klooster.

Een groot half uur daarna stond de wagen stil voor een groote, steenen poort.

- Hier is het, zei Winand.

- Gaan wij daar een stuk brood vragen voor den kleine? vroeg de vrouw.

- Brood geeft men ons, dat weet ik; doch wat helpt dat, dewijl het morgen wederom hetzelfde is?

- Dat is waar, maar toch moet het kind op het oogenblik een stuk brood hebben.

- Kom, laten wij den knaap hier aan de poort neerleggen.

- Ach, Winand! wat zegt gij daar?

- Kan hij ergens beter zijn, dan bij de brave kloosterheeren? Blijft hij bij ons, komt het kind om van gebrek.

- Maar is dat wel gehandeld?

- Neen, 't is niet wel gehandeld, dat weet ik.... maar is het niet beter, dan den knaap bij ons te houden en hem van honger te zien sterven?

- Ik wilde hem zoo gaarne opvoeden.... kinderen

hebben wij niet..... en daarbij is de kleine toch een kind van mijn bloedeigen nicht....

- Wat heb ik u daareven gezegd van uw nicht? Uw nicht was een heks! Luister, leg hem daar neder tegen de poort, en dan is het uit.... weet gij iets beters?

Hanna kuste het slapend kind, en weenend gaf zij hem een kruis.

- Laat ons nu spoedig aftrekken terwijl het nog even donker is, stelde de scheerslijper voor; Turk, niet blaffen, hoort ge? En de hond blafte ook niet; hij begon te trekken, zoodra hij gevoelde dat zijn meester de berries in den kruiband had gestoken.

- Arme jongen! zuchtte Hanna omziende naar de steenen poort; 't was toch het kind van mijne nicht!

- Sapperloot! zijt gij daar wederom met uw nicht? Uw nicht was een heks, dat was zij!

Vóór het licht werd, was de kruiwagen door het bosch verdwenen; geen sterveling had de kleine groep bij het klooster zien aankomen; niemand had het kind aan de poort zien nederleggen, of ooit geweten dat er dien morgen een scheerslijper door het bosch was gereden.

De kleine scheerslijper lag niet lang aan de poort of hij begon te kermen, te schreeuwen. Onmiddellijk ging de poort open; er trad iemand buiten. Tegen den stam van den ouden elzenboom, die naast de poort stond, lag de kleine te spartelen en te huilen.

- Arme jongen, zei de kloosterling; wat doet gij hier? Hoe heet gij, arme kleine?

Een antwoord kreeg de kloosterling niet, maar wel een paar geduchte stampen.

Op het gerucht aan de poort, kwamen weldra andere kloosterlingen toegeloopen, en in een oogenblik stond er een kring van nieuwsgierigen rond den jongen scheerslijper.

- Wie zijt gij? Hoe heet gij? vroeg men hier.

- Wie heeft u hier neergelegd? vroeg men daar.

- Waar woont gij? Waar zijn uw vader en moeder? vroeg een derde.

De knaap begreep niets van al wat hij hoorde en zag; hij huilde als een bezetene, en stampte en krabde al wie hem aanraakte.

- Geef mij een hand, lieve kleine, wij zijn vrienden, zei de kloosteroverste, hem vriendelijk beziende.

De kleine scheerslijper krabde hem met zijn lange nagels over het aangezicht.

- Dat moet een verlaten kind zijn, meende een der kloosterlingen.

- Breng den armen jongen binnen, beval de overste; en geef hem eerst en vooral te eten en te drinken. Zend intusschen een knecht naar het dorp; de Schout moet van dergelijke voorvallen onderricht worden.

Daarop bracht men den jongen scheerslijper naar de keuken, waar de kok hem melk, brood en honig voorzette. De knaap, die in zijn leven nooit anders, dan een korst roggebrood in den mond kreeg, verslond dat alles met buitengewone gretigheid.

- Waar woont gij, mijn lieve jongen? vroeg de kok, hem nog een suikerkoek in de hand gevend; hoe heet uw vader? En hoe heet gij zelf?

De kleine scheerslijper zag hem barsch aan, duwde zijn mond vol suikerkoek, maar gaf geen antwoord.

- Hoe heet gij, mijn lief vriendje? herhaalde de kok hem vriendelijk met de hand streelend.

De kleine scheerslijper mompelde een naam dien niemand verstond, en wierp een stuk van zijn suikerkoek naar het hoofd van den kok. Daarna stond hij van zijn stoel op, en plaatste zich met den rug tegen den muur in den hoek van den haard. Een der paters wilde hem de hand geven, doch de kleine scheerslijper zei iets

dat op een scheldwoord of verwensching geleek, en schopte hem kwaadaardig naar de schenen.

- Dat is het kind van een wildeman, lachte de pater; 't is bijna of het uitlandsch ras is.

Ja, de jongen had ook een zonderling gezicht: zijn haar was vuurrood, en elk haarpijl stond zoo stijf als een koperdraad; zijn aangezicht was geelachtig, groen, en zijn mond ontzettend groot. Grooter ooren, die hem ver van het hoofd stonden, had men in het klooster nooit gezien; doch wat het meest in het oog viel, waren zijne twee kleine, grijze oogen, die hem schuins, met de binnenhoeken omlaag, evenals bij de Chineezen en Japanners, in het hoofd stonden. Nadat de kloosterlingen zich nog een tijd met den knaap, die hen krabde, naar hen spuwde en schopte, vermaakt hadden, beval de overste, dat men hem goed zoude behandelen en bewaken, tot dat de schout van het dorp zou aankomen en beslissen wat men met den vondeling moest aanvangen. Nog in den voormiddag kwam de Schout met Pancratius den Vorster.

De kleine scheerslijper stond nog altijd met de handen op den rug in den hoek van den haard. En toen de Schout hem op zijn allervriendelijkst aansprak, schopte hij naar den gemeentelijken ambtenaar, en keek hem met zijn scheeve oogen zoo barsch aan, als een hond, die op de werf aan den band ligt. Wat er met den jongen moest worden aangevangen, wist niemand; ook de Schout wist geen raad. Craas de Vorster stelde voor den volgenden zondag, het signalement van den knaap aan de kerk af te lezen, hetzelve in den plakkaatpaal(*) aan te plakken, en in de omliggende dor-

(*) Een groote paal waartegen een, van gevlochten ijzerdraad gesloten kas hing, waarin de aankondigingen van het gemeentebestuur, koopdagen enz., werden aangeplakt. In meer dan een grensdorp, waren de plakkaatpalen, vijftig jaren geleden, nog zichtbaar.

pen rond te hooren, of er in de omstreken geen kind vermist was. Werd de jongen door niemand teruggeëischt, zoo bleef er niets over, meende de Vorster, dan hem in een gesticht op te nemen, of liever hem bij den een of anderen boer in het dorp te besteden. Zoo gezegd, zoo gedaan; en de kloosteroverste stemde er volgaarne in toe, dat de knaap voorloopig in het klooster zoude verzorgd worden. Er waren tien dagen verloopen doch er kwam geen licht, en nergens op verscheidene uren afstands van het dorp, wist men iets van een vermist drie- of vierjarig kind.

Den volgenden zondag las de Vorster aan de kerkdeur, namens den schout en de assessors af, dat de vondeling, die voorloopig in het klooster verbleef, dien namiddag in de herberg, de gouden Sleutel, aan den minstbiedende zou worden besteed. Na de aflezing ging hij de bekendmaking in de kas van den plakkaatpaal aanplakken.

In den namiddag kwamen de boeren in menigte naar de herberg; en toen de gelagkamer vol was, kwam Craas de Vorster met den kleinen scheerslijper, die op de tafel werd geplaatst, opdat de liefhebbers hem op hun gemak zouden kunnen bezichtigen. De Vorster legde de hand op den schouder van den jongen, en sprak:

- Slechte waar is het niet; de jongen moet zoo wat drie of vier jaar oud zijn. Hij is ijzersterk van gezondheid, en gehard tegen weer en wind is hij ook, dat ziet men duidelijk.

- Ik wou wel eens weten, wat voor een ras die jon-

gen eigenlijk is, sprak een boer; is het wel een inlander?

- Dat weet niemand, en niemand kan het ook weten, antwoordde de Vorster.

- Hij ziet me zoo geel, zoo groenachtig; het is bijna alsof hij Zigeunersbloed in 't lijf had.

- De Zigeuners, hebben niet voor gewoonte hunne kinderen achter te laten; neen, een Zigeuner is het niet.

- Dan moet hij het kind van een zwavelkramer, stoelmatter of iets dergelijks wezen.

- Best mogelijk; zijn kleine, grijze oogen staan me niet aan; wat loeren die kijkers valsch en kwaadaardig rond.

- En waarom staan hem die oogen zoo schuins in zijn hoofd? Dat zijn geen oogen zooals de menschen hier in de brabantsche Kempen er in hun hoofd hebben.

- En wat borstelig haar heeft hij?

- Vurig rood.... dat is nu bijna geen menschenhaar.

- En heeft hij geen stijve hand?

- Neen, slechts een paar stijve vingers.

- Voor boerenwerk kan hem dat niet hinderen, merkte Craas de Vorster aan.

- Neen, dat kan niet hinderen; voor het overige is hij sterk gebouwd.

- Binnen een paar jaar kan hij reeds op het huis passen, zei Craas, en een jaar of twee later zit er een schaapherder in; waarom niet? Dat kleine zwerversvolk groeit spoedig op.

- Zet uw koopwaar maar op, lachte een boer, die den jongen van boven tot onder betastte, nauwkeurig bekeek, de gewrichten onderzocht, en hem zijn klompen en daarna zijne kousen aftrok om zich te overtuigen, zeide hij; of de kleine bengel geen platvoeten of dikke enkels had; ja, zet uw koopwaar maar op; het lichaam gaat nog al, maar....

- Het overige moet u weinig kunnen schelen, zei Craas de Vorster.

- God weet waar de bengel te huis hoort?

- Dewijl ik geen kinderen heb, zou ik hem wel willen aannemen, zei een andere boer; maar zijn oogen staan me maar te scheef; hij ziet er een vlegel uit.

- Nu, voor niets behoeft niemand het kind aan te nemen, zei de Vorster; het gemeentebestuur is bereid een redelijk kostgeld te betalen.... Kom, zijn er geen liefhebbers?

Geen antwoord.

- Er is eene goede duit aan hem te verdienen; de gemeente wil hem kleeden, kost en inwoon voor hem betalen, hem naar de school zenden, en.... zijn er geen liefhebbers?

Neen, de boeren hadden zich van de tafel, waarop de scheerslijpersjongen ten toon was gesteld verwijderd, en zich aan de speeltafels nedergezet; niemand wilde dien geel-groenachtigen zwerveling met zijn scheeve oogen in huis hebben.

- Aan geen prijs? riep de Vorster door de kamer heenziende.

- Nu, dan, neem ik hem mee naar de pachthoeve, sprak een boer vooruittredend.

Het was Willibaldus, beter gekend onder den naam van Willi; het was de pachter der hoeve die vlak over het klooster lag, en ook daaraan toebehoorde.

- En aan hoeveel neemt gij hem, Willi? vroeg de Vorster.

- Indien het mij te doen stond, antwoordde de boer, wilde ik hem aan geen prijs; doch de Abt neemt hem voor zijne rekening, indien niemand den jongen in huis wil.

- Braaf, zeer menschlievend! hoorde men mompelen aan de speeltafels.

- De jongen blijft bij mij op het pachthof, en komt

men hem ooit terughalen, zoo geef ik hem af..... Kom, jongen, nu gaan wij naar huis.

Hij gaf hem de hand, en de kleine scheerslijper was met een sprong van de tafel op den vloer.

- Hoe gaat het met den jongen? vroeg de kloosteroverste, die om de twee of drie dagen, wanneer hij door de hoven en den boomgaard wandelde, een bezoek aflegde bij Willi den pachter.

- Niet slecht antwoordde deze; hij eet en drinkt met mijne kinderen; doch hij is hen allen daarin te knap; de jongen moet een maag hebben als een trekpaard.

- Hij moet bijna in de wildernis zijn grootgebracht.

- Spek eet hij rauw, de boonen slikt hij binnen alsof het apothekerspillen waren, en meikevers eet hij als suikergoed.

- Foei! meikevers?

- Heel den dag schudt hij de beukenheggen af, en vindt hij een meikever, trekt hij hem de pooten en de vleugels af, en eet hem met smaak op.

- Dat moest gij hem beletten, Willi.

- Zeer goed, maar de bengel moet zijn zin hebben; wat hij voor heeft, moet er door; een grooter dwarshout leeft er onder de zon niet.

- Dat hoofd moet gij breken, Willi; met goedheid en krachtdadigheid is alles te winnen; maar den baas spelen, mag hij niet.

- Wanneer ik er ben, heer Abt, gaat het nog al; voor mij heeft hij nog al ontzag, maar zoodra ik weg ben, komen al zijn booze streken voor den dag; ja, 't is een echte deugniet... hij kan vechten als een kat.

- Wat! vecht hij ook al?

- Hij vecht heel de buurt af, en is er zoo in ervaren, dat ik bij mij zelven reeds gevraagd heb, of hij ergens daar voor op school is geweest.

- Een handelbaar kind is hij niet.

- Hij kan krabben als een kat, beter stampen clan onze hengst, en slaan, bijten en schoppen doet hij ook. Hij geeft er niet om, wanneer hij het niet kan winnen, andere kinderen met het tafelmes naar het hoofd te werpen.

- Willi, houd een oog op hem; en wat ik u vragen mocht, kan hij reeds een kruis maken en bidden?

- Niet beter dan onze boterhond.

- De jongen is nog gelukkig dat hij in onze handen is gevallen. De arme zwerveling, want dat moet hij wezen, had anders misschien nooit in zijn leven Gods naam leeren kennen; ja 't moet een schikking van den Heer zijn.

- Ja, dat wil ik gaarne gelooven, zei Willi; gij zegt daar, dat hij het kind van zwervelingen moet zijn?

- Dat valt bijna niet te betwijfelen.

- Spreken doet hij weinig of niet; gisteren echter wist hij mij te beduiden, dat zijn vader en moeder een kruiwagen met een hond er voor hadden; dat de hond Turk heette, en dat zijn vader met zijn voet een rad deed ronddraaien, en er dan vuur, veel vuur, uit een steen sprong.

- Dan moet zijn vader een scheerslijper zijn.

- Dat meen ik ook; maar er loopen zoo veel scheerslijpers over 't land; zou er wel een week voorbijgaan, dat er, bij het vallen van den avond, hier geen aankomen om in de schuur te vernachten?

- Nu 't zal wel een scheerslijper zijn, die den armen jongen hier achterliet.

- Dat heb ik ook gedacht. Hoe echter zijn naam of die van zijn vader of moeder is, kan ik met geen geweld er uit krijgen. Aan zijn tongval te hooren, moet hij van hollandsche ouders zijn.... doch wat ik u wilde vragen, heer Abt, hoe heet nu de jongen? Hij moet toch een naam hebben.

- De portier die hem aan de poort vond, heeft verlangd, dat de vondeling ook zijn naam zou dragen.

- Barnabas?

- Ja, doch noem hem Barn, dat is kort en gemakkelijk.

- Dat is nu voor zijn voornaam, zei Willi.

- En daar men het kind gevonden heeft onder den elzenboom, die nevens de poort staat, heeft men hem onder den naam van Elshout ingeschreven.

- Barn Elshout, zei Willi met het hoofd knikkend; 't komt er toch weinig op aan, welken naam hij draagt; komt zijn vader of zijne moeder hem ooit terug vragen, is hij toch altijd kennelijk aan....

- Aan zijne stijve vingers?

- Ja, en dan nog aan zijn geel-groenachtige kleur en scheeve oogen, die in heel het land bij anderen niet te vinden zijn.

- Ja, de jongen heeft een zonderling gezicht; nu, leer hem een kruis maken en bidden, Willi, en zoodra hij wat ouder is, zal een der paters zich met zijn onderwijs belasten. Voor het overige behandel hem met goedheid, en schrijf alles op de rekening van het klooster.

Daarop groette hij den pachter, en wandelde langs de lindendreef naar den boomgaard.

II.
Een vlegel, dat is hij.

Er waren verscheidene jaren verloopen. Zooals dit dikwijls gebeurde, hield op zekeren dag een scheerslijper met zijn kruiwagen voor de pachthoeve des kloosters stil. Hij sleep de scheer der vrouw, en ook Willi's scheermes, dat hij daarna op den oliesteen aanzette.

- Wat hebt gij daar voor een groen-geelachtigen jongen loopen? vroeg hij, terwijl hij zijlings een oog wierp op den kleinen Barn Elshout, die met de handen op den rug den scheerslijper, dezes vrouw, den groen geverfden wagen en den trekhond stond af te zien.

- Ja, Winand, dat is onze Barn, antwoordde Willi.

- Is dat een van uwe kinderen?

- Neen, de jongen raakt mij eigenlijk niet, zei de boer zoo stil, dat Barn hem niet kon hooren; een jaar of zes geleden, heeft men hem hier aan de poort gevonden. Waar hij vandaan komt, weet niemand, hoe hij heet ook niet; nu heet hij Barn Elshout, omdat hij juist lag aan den voet van den elzenboom, dien gij daar ginds aan de poort nog zien kunt.

- Zoo, zoo, zei de scheerslijper achteloos, terwijl hij het scheermes op den oliesteen op- en neer streek; en wist de jongen zelf niet te zeggen hoe hij heette, en waar hij vandaan kwam?

- Wat valt er veel te praten met een drie- of vierjarig kind? En wanneer er al eens een woord uitkwam, wist toch niemand waar hij heen wilde.

- En wie zorgt voor hem, het gemeentebestuur?

- Men heeft hem willen besteden, doch niemand wilde hem in huis; nu is hij bij mij; en het klooster betaalt zijn kost en inwoon, en zorgt voor zijne kleederen.

- Dan is hij in goede handen.

- Zeker, zeker, de paters zijn goed voor hem.

- Barn, terg den hond niet; aanstonds bijt hij u, waarschuwde de boer.

- Ja, wees voorzichtig kleine, want mijn rosse Sultan is niet gemakkelijk.

- Dat is dan voor uw Sultan, zei Barn, wierp hem met een steen op den kop, en ging loopen.

- Dat ziet er een vlegel uit, zei de scheerslijper, terwijl hij zijn jankenden hond over den kop streelde.

- Ja, een vlegel dat is hij, lachte de boer.

- Indien dat mijn jongen was, zou ik hem driemaal daags afranselen.

- Dat helpt niet.

- Dan komt er ook niets goeds van hem.

- Zoo denk ik er ook over; met de jaren van verstand kan dat echter nog veranderen.

- Met de jaren van verstand, ja, dat is mogelijk, antwoordde de scheerslijper; ziedaar, uw scheermes; het is flink geslepen, en goed aangezet is het ook; 't kan dienen voor bijna heel uw leven.

Willi betaalde hem het verdiende loon; de scheerslijper stak zijn kruiband aan de berries, en vertrok bij het aanhoudend blaffen van zijn trekhond. Toen hij achter de schuur der boerderij omdraaide, kreeg hij een aardkluit tegen zijn hoofd, en de vrouw kreeg er een zoo hard in den hals, dat zij luid Ai, ai! riep. Toen zij omzagen, liep Barn Elshout lachend langs de haag, en ging zich in de schuur verbergen.

- Laat ons doorkruien, fluisterde de scheerslijper; zie niet naar hem om.... Weet gij wie dat is? Dat is uw

beminnelijk neefje, Koob Zworl; bij den eersten aanblik neb ik hem herkend.

- Ook ik herkende hem aanstonds; hij is nog altijd dezelfde, behalve dat hij almachtig groot is geworden.

- Dezelfde scheefoog; en zooals gij daar van den pachter hebt gehoord, een deugniet, een vlegel.

- Toch schoot mij 't gemoed vol, toen hij daar zoo onverwachts voor mij stond. Duizendmaal heb ik gedacht, wie weet of de arme jongen niet dood is, en nu zag ik hem daar zoo eensklaps gezond, groot en sterk geworden voor mij..... arme Koob Zworl!

- Ja, hij is groot geworden, maar 't is een schavuit van een jongen; nooit komt er iets goeds van hem.

- Met moeite heb ik mij weerhouden; ik had het woord op de lippen om te roepen: ‘Koob Zworl, zijt gij daar? Arme jongen, kent gij mij niet?’

- Wees maar blij, dat gij u die onvoorzichtige woorden niet hebt laten ontvallen.

- Wat heb ik meelij met hem! Arme Kobe, hij is toch het kind van mijn bloedeigen nicht.

- Is die nicht nu nog al niet dood en begraven?

- 't Is maar bij geluk, dat ik daar even in het bijzijn van den pachter niet bekend maakte, dat het morgen juist zes jaar wordt, dat wij Koob Zworl daar aan de poort hebben neergelegd.

- Wat kunnen de wijven toch babbelen! Pas maar op dat de schout ons niet achter de veeren komt zitten.

- Wat gaat dat den schout aan?

- Nu zie ik dat gij maar een wijf zijt! Zoo, zoo, en denkt gij dan, dat 's lands wetten het zoo maar toelaten uw eigen kind, of uw driejarig neefje, die aan uwe zorg is toevertrouwd, daar op den weg achter te laten? De schout zou u dat anders leeren.

- Daaraan had ik niet gedacht; maar is het te verwonderen, dat mijn hart opengaat bij het zien van het

kind van mijn bloedeigen nicht? Eigen bloed trekt toch altijd aan.

- Loop naar den weerlicht met uw bloed, en met uw nicht ook.... Ik zeg nog eens dat uw nicht een heks was.

- 't Is jammer dat wij den jongen niet bij ons hielden; hij kon toch altijd het scheerslijpen leeren, en ons in onze oude dagen bijstaan.

- Halt, Sultan! riep de scheerslijper, en zette zijn kruiwagen neer; wij zijn nu ver genoeg van de huizen, om door niemand meer te worden afgeluisterd.

Dit zeggende, ging hij zitten op een der berries van den kruiwagen; zijne vrouw kwam zich nederzetten op de andere berrie.

- Wat zegt gij daar, dat hij het scheerslijpen had kunnen leeren? neen, dat zou hij nooit hebben geleerd. Hebt gij niet gemerkt dat zijn vingers nog altijd stijf zijn? Ja, ze zijn zoo stijf als het heft van een scheermes; ik heb het duidelijk gezien, toen hij naar den hond gooide. En wat zegt gij, dat hij een steun konde zijn voor onze oude dagen?

- Waarom niet? Koob is toch onze bloedverwant.... het kind van mijn bloedeigen nicht.

- Is dat gezaag van uw nicht nu nog al niet uit?

- Koob had zoo een goelijk gezicht, och, arme!

- Een scheef gezicht had hij; en hij ziet er een vlegel uit van de eerste soort.... Indien hij geen vlegel was, gooide hij met geen steen naar mijn hond, en met aardkluiten naar onbekenden, die hem niets misdeden.... er komt niets goeds van hem.

- Wat weet gij daar van?

- Een vlegel, die nog op 't schavot komt.

- Dat zou me spijten; indien mijn arme nicht zoo iets te weten kwam.

't Zou jammer zijn! Zou zij daarvan verschrikken? Uw nicht was geen haar beter dan haar zoontje met zijn

scheef gezicht; het heeft mij altijd verwonderd dat uwe fameuze nicht niet op het schavot is gestorven.

Daarop zette hij zich weer in den kruiwagen en kruide verder.

Ja, Barn Elshout was een deugniet, zooals er geen meer was te vinden. Een der kloosterheeren, die hem tot professor was gegeven, gaf zich ongehoorde moeite om iets van hem te maken, doch op zijn twaalfde jaar kon Barn eerst zijn a, b, c. Op zijn veertiende had hij het eindelijk zoo ver gebracht, dat hij zijne eerste communie deed, en slechts zeer gebrekkig kon lezen en schrijven.

- Leer hem latijn, stelde de Abt voor; wie weet of het aanleeren eener vreemde taal hem niet gewilliger en vlijtiger maakt.

En zoo ging de scheerslijpersjongen op de latijnsche school. Zijn professor had wel den schouder opgehaald en medelijdend geglimlachen, bij het voorstel van den kloosteroverste, doch hij wilde hem niet tegenspreken, en liever beproeven, of er niet een handvol latijn het harde Elzenhout wilde binnendringen. Indien er echter ooit boter tegen de galg werd gekletst, was het voorzeker hier het geval. Toen de professor zich twee jaren lang, van den morgen tot den avond, had afgeslaafd en afgetobd om een enkel latijnsch woord bij zijn leerling naar binnen te stooten, gaf de man eindelijk den moed op, en verklaarde plechtig, dat hij wel kans zag om de schapen van den pachter een woord latijn te leeren, maar niet aan zijn beschermeling, den jongen Elshout.

Was het domheid, kwade wil, of luiheid? Het een en het ander.

Pomey en Tetraglotton, de twee woordenboeken van dien tijd, werden dus voor goed ter zijde gelegd, en men besloot dat Willi, de pachter, den knaap dan maar werk zoude geven op de boerderij.

- Ja, dat wilde de afgeloopen student wel aannemen, onder voorwaarde dat hij met de paarden mocht omgaan.

Ofschoon Willi weinig vertrouwen had in de voermanskennissen van zijn kostganger, toch gaf hij hem de zweep in de hand, spande een zijner paarden in, en sprak:

- Kom, rijd nu maar naar het heiveld, en breng een kar turf mee; gij weet waar het is, en hoe een paard moet behandeld worden, weet gij ook; gij hebt het honderde malen gezien hoe men met de dieren omgaat.... en de dieren zijn gewillig en gedwee.... indien de voerman maar deugt, zijn de paarden nooit of zelden kwaad.

- Ja, dat wist Barn zoo goed als een ander.

- Nu, rijd dan maar op, en denk altijd: 'wie met een paard omgaat, gaat met zijn vijand om.' Ja, die woorden zijn en blijven altijd waar, zelfs opzichtens de braafste paarden, dewijl men nooit weten kan, wat er op weg gebeurt.

De eerste dagen ging alles goed met den jongen voerman; doch weldra rees er oneenigheid op tusschen hem en het paard. Zoo gebeurde het dat Barn naar het heiveld rijdend, eensklaps voor een breede gracht stond, waar het paard niet over wilde. En het paard had gelijk; met de kar over de diepte raken, zonder getuig of iets van de kar te breken, was bijna onmogelijk.

- En nu zult gij er over! riep Barn, terwijl hij het dier met de zweep om den kop sloeg, en daarna met het houweel tegen de heupen stampte.

Het paard hinnikte van schrik, begon te steigeren en ging op den hol.

In een woesten galop rende het bang gemaakte dier door de heggen, over weiden en akkers, en kwam met gebroken getuig, en zelf met bloed en zweet bedekt op de hoeve aan.

- Daar hebt gij het al! riep Willi; en waar is Barn?

Dat is een ongeluk! Misschien heeft hij armen of beenen, of den hals gebroken!

Neen, een half uur later kwam de voerman te huis. Zijn scheeve oogen schenen nog scheever in zijn aangezicht te staan dan naar gewoonte, en zijn rood haar stond kogelrecht op zijn hoofd, zoo kwaad was hij.

- En waarom zijt gij zoo boos? Wat is er gebeurd? vroeg Willi.

- Niets, wat zou er gebeurd zijn? antwoordde Barn. Hij wilde niet meer eten, ging dien avond vroeg naar bed, en bleef des anderen daags liggen tot tegen den middag. Toen hij in den namiddag het paard weer wilde inspannen, beet het hem in den arm, en zou hem, indien de boer niet was toegeschoten, misschien onder zijn hoeven vertrappeld hebben.

- Hebt gij het paard ook mishandeld? vroeg Willi.

- Neen, zeker niet; maar het is een koppig beest; dat is het.

- Koppig is de ruin nooit geweest, meende de pachter; doch de menschen zijn somtijds koppig.

- Is dat op mij? snauwde hij, den boer barsch aanziende.

Daarop reed hij weer weg naar de hei.

- En nu zult gij over de gracht, al moest de duivel u er over gooien! riep de voerman; ja, gij zult er over, of ik steek u met mijn mes door de ribben!

In dien tijd had elke boer in zijn broekzak een lederen schede van ongeveer een voet lang, en daarin een stevig mes, waarvan het heft, min of meer kunstig besneden, boven den zak uitstak. Barn wette zijn mes op de karsponde, en herhaalde:

- Ja, er over zult ge, of ik steek u overhoop!

Weldra stond het paard wederom voor de gracht, en Barn, die op de kar stond, schreeuwde en vloekte, klapte met de zweep, en rukte met den teugel om het

paard te dwingen den sprong te doen. Doch als een weerlicht zoo snel sprong het ter zijde, en vloog met de kar over de heide naar huis. Tusschen twee boomstammen bleven de dommen vastzitten, de ijzeren strengen braken als glas, en het uitgespannen dier holde briesschend naar den stal terug. Toen men naar den voerman ging rondzoeken, vond men hem met een gebroken arm op de heide liggen.

- Nu is 't uit, verklaarde Willi; de zweep krijgt hij niet meer in de hand; neen, nu is 't uit; ik wil hier noch menschen, noch dieren den hals zien breken.

Barn huilde hemel en aarde bijeen, terwijl de heelmeester hem den arm ineenzette, en het verband er om legde, en vloekte, (waar zou hij dat geleerd hebben? vroegen de Paters) ja, hij vloekte als een ketter, zoo dikwijls het verband herlegd werd. Zoolang hij met zijn gespalkten arm moest loopen, deed hij volstrekt niets anders, dan eten, drinken, rooken en slapen, behalve dat hij voor tijdverdrijf den bandhond in zijn hok plaagde, de hoenders op de werf uit elkander joeg, en naar de schapen schopte, wanneer zij uit de kooi kwamen. En toen eenige maanden daarna zijn arm wederom sterk ineen was gegroeid, en de spieren haar vroegere kracht hadden weergekregen? Toen vocht hij tegen al wie maar wilde vechten, stal de appelen, peren en pruimen in de hoven van het dorp, de eieren bij de boeren, en zette stroppen om hazen en reeën te vangen. En wanneer de boschwachter hem bij dat streng verboden werk aantrof, en hem dreigde een proces-verbaal tegen hem op te maken, trok de jonge Elshout zijn mes uit de schee, en verklaarde kort weg, dat hij den eerste den beste, die zich met hem bemoeide, zou doodsteken. Zoo was Barn Elshout, de jongen van den scheerslijper.

III.
Naar den hoefsmid.

Aan den ingang van het dorp woonde de hoefsmid. Hij heette Klumpp; zijn voornaam was Wolfangus, doch bij verkorting noemden de boeren hem Wolf; nooit anders. Klumpp had eene dochter van achttien jaren; haar naam was Brigitta, doch de eerste lettergreep liet men er af, en noemde haar Gitta. De dochter van den smid was een innemend meisje; een zediger en braver kind, dan zij, was er geen. Klumpp had ook nog een broeder, die bij hem inwoonde. Men noemde hem Thom, denkelijk omdat Thomas te lang was.

Op een morgen kwam Willi de pachter met zijn paard aan de smis, en bond het vast aan den hoefstal, die met zijn blauw en rood geverfd dak voor de smis stond.

- Wolf, er is haast bij; kunt gij mij niet terstond weghelpen? vroeg Willi.

- Moet het half of vierkant beslagen worden? vroeg de smid.

- Ja, vierkant; de vier ijzers zijn versleten, en de hoeven zoo lang uitgegroeid, dat het paard elk oogenblik zijn teen stoot.

- Zet het paard dan maar in den hoefstal, zei Wolf; Thom, trek hem vast de ijzers af.

Willi duwde zijn paard achteruit in den hoefstal, dien hij daarna met de ketting, die er voorhing, toesloot.

Toen kwam Thom, die de punten der oude nagels

loskapte, en met een zware nijptang de ijzers van den hoef rukte.

Ofschoon de broer van den smid slecht te been was, (de man was kreupel,) ging dat werk hem toch glad van de hand. Thom's beenen waren niet even lang; het rechter was bijna een hand breed korter dan het linker, en zoo was hij geboren. Uit hoofde van dat gebrek, was hij maar altijd als smidsknecht bij zijn broer gebleven. Hij trok den blaasbalg, stond nu en dan aan de vijlbank, trok de oude ijzers af, doch hield zich met zwaar werk niet bezig.

De Klumpp's stonden te boek als allerbraafste, en ook welhebbende menschen. Wolf had zijn smis met eigen huis en land, en daarbij een dennebosch, dat een zekere waarde had. Thom bezat geen onroerend goed; maar hij had, zooals men in de buurt beweerde, veel liggend geld. Ja, dat moest wel wezen, want Wolf had hem voor zijn kindsgedeelte een schoone som uitbetaald, en daarbij had Thom sedert verscheidene jaren een goede huur getrokken. De man was spaarzaam, ging nooit naar de herberg, en moest zoodoende wel een aanzienlijken spaarpot hebben.

Nu, om op het paard van Willi weer te komen, de ijzers waren afgetrokken, de hoeven uitgestoken en even afgerond. Dat alles had Thom gedaan, maar nu het er op aankwam de nieuwe ijzers onder de hoeven te nagelen, kon hij geen hulp meer bieden; dat was het werk van Wolf; en daarin was deze te huis.

- 't Is een lust om te zien, hoe behendig gij dat ijzer tegen den hoef nagelt, sprak Willi.

- Dat gaat nog al, antwoordde Wolf; ik heb ook uitmuntende leermeesters gehad.

- Waar hebt gij uw stiel geleerd?

- Tot mijn achttiende jaar werkte ik bij mijn vader, die een flink werkman was, waarna ik tot mijn vijfen-

twintigste ging dienen te Brussel; ook heb ik een jaar in Keulen gewerkt.

- Zoo ver van hier!

- Wilt gij een bekwaam smid worden, moet gij de groote steden in.

Nu, Wolf moet een goed werkman geweest zijn, want hij besloeg al de paarden uit de omliggende dorpen, en zelfs uit het naburig stadje kwam men er somtijds heen, om een goed en deugdelijk beslag te hebben.

- Indien ik maar meer hulp had van mijn broer, fluisterde hij Willi in het oor; maar die is enkel goed om den blaasbalg te trekken; een paard naar behooren beslaan, een band om een wiel leggen, of een ploegijzer smeden, zijn dingen, die teenemaal boven zijne macht gaan.

- Waarom zet gij geen knecht in? vroeg Willi.

- Daaraan heb ik reeds dikwijls gedacht, doch sedert lang heeft zich zelfs geen leerjongen meer aangeboden.

- Ik weet er een; en 't is er een van wien iets te maken is.

- 't Zou een knaap moeten zijn, die zin voor het vak, en daarbij handen aan 't lijf heeft.

- Onze Barn spreekt altijd van smid worden.

- Barn? Heeft die wel ooit iets uitgezet?

- Niet veel, om de waarheid te zeggen; doch de jongen heeft handen aan 't lijf, en wie weet of hij somtijds een goed werkman zou kunnen worden, indien hij eenmaal op zijne plaats is.

- Ja, dat weet men nooit te voren.

- Wanneer hij slechts wil, kan hij werken als een paard; nu, sedert een tijd doet hij het ook; neen, ik heb niet van hem te klagen.

- Hoe oud is hij?

- Hij moet zoo wat om de twintig zijn.

- Ja, zijn juisten ouderdom kan niemand opgeven.... Barn is immers een vondeling?

- Zeker is hij dat; toen men hem aan de kloosterpoort vond, moest hij ongeveer drie of vier jaren oud zijn, en dat is nu zestien jaar geleden.

- Een vondeling is juist de soort niet, die ik gaarne in huis had.

- Toch kan de jongen dat niet helpen.

- Neen, dat is waar ook.... men zou eigenlijk daarom meelij met hem moeten hebben; is hij geleerd?

- Hij kan lezen en schrijven.

- Meer is er niet noodig om smid te worden.

- De paters wilden hem ook latijn leeren; maar dat ging niet.

- Om de waarheid te zeggen, ik geef den jongen geen ongelijk; indien ik kiezen moest tusschen een scheepslading latijn en den smidshamer, zou mijn keus spoedig gemaakt zijn.

- Ik voor mij wil ook liever heel den dag hard werken, dan daar eeuwig en erfelijk met de pen in de hand te zitten, en bergen papier vol te krabbelen.

- Dan is de smis een ander leven; wanneer ik zoo wat slecht gezind ben, moet ik het ijzer maar rood zien worden, en de vonken door de smis doen regenen, om mijn kwade luim terstond te vergeten.

- Ja, Barn spreekt maar altijd van den voorhamer en den hoefstal; het smidsleven zou hem bevallen, en kan hij daar niet toe komen, gaat hij regelrecht soldaat worden, zegt hij.

- Indien hij zooveel zin daar voor heeft, zou hij misschien het ambacht goed aanleeren.... Thom, is het ijzer gereed?

Ja, Thom bracht nu het laatste ijzer, en Wolf drukte het even tegen den hoef, om den hoorn overal effen te branden, waarna hij de even gebrande gedeelten afstak, en het ijzer vastnagelde.

Nu kneep hij de nagelpunten met een tang af, sloeg de nagels even om, ten einde dezelve vast in den hoorn te zetten, en raspte daarna met zijn grove vijl den hoef effen.

- Ziedaar, Willi, nu is het gedaan, zei de smid, terwijl hij het touw losmaakte, waarmee hij den poot van het paard opgetrokken en tegen den stijl van den hoefstal had vastgebonden.

- Is het gedaan? vroeg Barn Elshout, die daar voorbij kwam; men wacht op u; de zakken liggen reeds op de kar.

- Zeg maar dat ik binnen eenige minuten te huis kom, antwoordde Willi; eerst moet ik den smid nog betalen.

- Dat is, verduiveld! een heele jongen geworden, zei de smid, terwijl hij Barn in de straat nakeek; die zou nog een voorhamer kunnen behandelen.

- Weet gij geen dienst bij een smid voor hem? vroeg de boer; de kloosterheeren, die altijd voor hem zorgden, hebben reeds hier en daar rondgehoord, doch tot hiertoe hem nog niet behoorlijk kunnen plaatsen.

- Om de kloosterheeren te believen, zou ik over een en ander wel willen heenstappen, en den jongen aannemen, onder voorwaarde....

- Daarover zou ik liefst niet met mij of hem spreken; Barn staat onder de bescherming der kloosterheeren, en deze moeten er ook over beslissen, waar en onder welke voorwaarden zij hem een ambacht laten leeren.

- Nu, dan wandel ik toekomenden zondag in den namiddag eens naar de hoeve.

- En dan praten wij er over met den heer Abt, die wel in zijn schik zal wezen.

- Ja, dat doe ik, zei de smid.

Daarop sprong Willi op zijn paard, en reed in een draf naar huis.

Den volgenden zondag in den namiddag, juist zooals hij gezegd had, kwam Wolf Klumpp op de pachthoeve bij Willi. Barn Elshout zat in den hoek van den haard te rooken.

- Zoo Barn, hoe gaat het? vroeg Wolf; gij hebt wel zin om smid te worden?

- Het gaat niet slecht met mij, zei Barn; en om smid te worden heb ik altijd trek gehad.

- Smid zijn, is anders geen gemakkelijk baantje; de voorhamer en het aambeeld zijn grove stukken.

- Het zwaar gereedschap zal mij beter bevallen, dan een lichte ganzenpen; aan schrijven hebben mijn vingers zich nooit kunnen gewennen.

- Van dien kant ben ik een eigen neef van u; wanneer ik een pen in mijn hand krijg, nijp ik ze in gedachten altijd in stukken, lachte Wolf; maar bij ons in de smis, is het ook altijd geen goud wat er blinkt.

- Dat spreekt van zelf, een smis is een smis.

- Ja, gloeiend ijzer is een heet ding, jongen; in den zomer vooral is al die hitte van ijzer, vuur en damp niet aangenaam....

- Ik heb het eigenlijk nooit te heet, verzekerde Barn.

- Des te beter; zoodra de dag opkomt, sta ik in den zomer voor mijn smisvuur, en blaas het vuur aan. Dan begin ik te hameren en te vijlen, en hamer en vijl somtijds nog wanneer de buren reeds zijn slapen. In den winter sta ik later op, maar met de kou werk ik eens zoo hard; ja, werken, doe ik altijd dat mij de naden kraken.

- Dat is bekend; iedereen weet het, zei Barn.

- Daarbij moet ik u zeggen, dat wij er heel de week uitzien als negers, of liever als duivels; alleen des zondags zien wij niet zwart, en komen voor den dag even als andere kristenmenschen.

- Een smid moet wel zwart zien; dat kan niet anders, meende Barn; en wat maakt het ook of iemand wit, rood, geel of zwart ziet?

- Neen, dat maakt niets, zei de smid; nu moet ik u nog zeggen, dat paarden beslaan een door en door lastig werk is; mij echter valt dat toch zoo lastig niet, dewijl ik daarin te huis ben, al is het ook schande dat ik het zelf zeg.

- Iedereen weet dat Wolf Klumpp een behendig hoefsmid is.

- Ja, jongen, maar nu moet ik u nog opmerken, dat het altijd gevaarlijk is met paarden om te gaan. Men vindt er die bijten en slaan; men treft er aan die zich in den hoefstal laten vallen, of er niet in willen; ja, allerlei kunsten kan men van een paard verwachten. Mijn vader zaliger, die nogtans een zeer bedreven hoefsmid was, kreeg zoo eens van een kunstenmaker van een paard een slag op de borst, waarvan hij twee dagen later op zijn sterfbed lag.

- Ja, Barn had die treurige geschiedenis meer dan eens in het dorp hooren vertellen.

- Nu verder: onder het smeden, vijlen en hameren op het aambeeld, zingen mijn broer Thom en ik somtijds een lustig liedje....

- Ik zal u trouw helpen, lachte Barn; ik ken misschien twintig liedjes.

- En wanneer wij stil, zeer stil werk hebben, voegde Wolf er bij; bidden wij een rozenhoedje; dat deed mijn vader zaliger ook, en daarom ging het den man goed hier in de wereld.

Het rozenhoedje had Barn Elshout wel liever niet op het programma der smis gezien; van bidden, vasten, naar de kerk gaan, was hij geen liefhebber; doch hij oordeelde raadzaam hieromtrent geen aanmerkingen te maken, en liet den smid voortpraten.

- Nu weet gij het voor en tegen, vervolgde deze; hebt gij nu nog trek voor de smis en den hoefstal?

- Gaarne zou ik bij u wonen; en werken en oppassen zal ik, dat beloof ik u; morgen kom ik naar het dorp, zei Barn.

- Dat gaat zoo niet, kwam Willi, de pachter, invallen; eerst gaan wij naar het klooster; de Abt moet daarover geraadpleegd worden, dat hoort zoo; hij is altijd uw tweede vader geweest, en hij wil dat blijven ook.

- Ja, dat behoort zoo, meende de smid.

- En indien de Abt in alles toestemt, is het mij ook goed, voegde Willi er bij.

- En mij ook, zei de smid.

- Laat ons dan naar het klooster gaan, stelde Barn voor.

Klumpp herhaalde in het bijwezen van den kloosteroverste al de voordeelige en nadeelige voorwaarden der smis, welke hij daareven had opgesomd, en verklaarde, dat nu alles maar van den heer Abt afhing.

- Neen, de geestelijke had er niets tegen; voor de studie was Barn niet geschikt, en boerenwerk scheen niet in zijn smaak te vallen. Met een ambacht zou het misschien beter gaan. Barn kon echter altijd, indien het smidsleven hem niet beviel, naar de pachthoef wederkeeren; en hij kon er op rekenen, dat het klooster steeds voor hem zou zorgen. Doch de jongen moest onderdanig zijn aan zijn meester, vlijtig werken, en vooral op het pad der deugd blijven; wanneer hij deze raadgevingen nakwam, zou alles goed gaan.

- Luister eens, zei de smid; indien hij zich niet kristelijk gedraagt, blijft hij in mijn huis niet, dat zeg ik vooraf; met slecht volk wil ik niet aan het aambeeld staan; ook mijn broeder zou stellig weigeren een slag te werken met een slechten kerel.

- Dat behoort ook zoo, meende de Abt, met het hoofd knikkend.

- Nu, dan is de zaak afgedaan, hernam de smid; doch ik heb nog iets te zeggen: de eerste twee jaren geef ik geen huur aan een leerjongen, dat is het gebruik in het dorp en in de omstreken; doch met het ingaan van het derde jaar maken wij accoord voor een redelijke huur; neemt gij dat aan?

- Dat was billijk, zei de Abt; en Barn knikte toestemmend met het hoofd.

- Gij trekt geen huur de twee eerste jaren, vervolgde de smid; daarvoor leer ik u vijlen, hameren en het hoefijzer onder den poot nagelen, en dat leer ik u, dat gij voor heel uw leven uw kost waard blijft. Ook geef ik u kost en inwoon, en met Paschen een paar nieuwe schoenen; bij elk hoogtijd een paar nieuwe klompen, en met nieuwjaar een rijksdaalder drinkgeld; neemt gij dat aan?

- Dat zijn, zoo ik meen, de gebruikelijke voorwaarden, zei de Abt; en Willi zei: dat is waar, en Barn Elshout zei ook dat het waar was.

- Nu, dan is de zaak afgedaan, zei de smid.

En zoo kwam de scheerslij persjongen bij Wolf Klumpp in de smis.

IV.
Duizend Dukaten!

Het ging niet slecht in de smis sedert Barn Elshout bij Klumpp in dienst was. Wij willen daarmee zeggen dat zijne tegenwoordigheid tot hiertoe geen aanleiding had gegeven tot oneenigheid, en dat de smidsbaas ook geen reden had om aanmerkingen te maken op het gedrag van zijn nieuwen knecht. De leerjongen scheen aanleg te hebben tot het aanleeren van het ambacht; ten minste had Wolf aan de boeren, die met hunne paarden naar den hoefstal kwamen, laten hooren, dat Barn handen aan 't lijf had, en volstrekt niet vergeetachtig was; dat hij met den voorhamer stevig doorsloeg, en ook goed de maat hield. Bij het slaan op het aambeeld, bij den spattenden vuurregen, dien zij van 't sissend ijzer sloegen, zong de knecht een vroolijk liedje met hem en Thom, en daarom alleen zou Wolf geen kwaad gezegd hebben van zijn leerjongen.

Aan de vijlbank bad men, vooral des avonds, het rozenhoedje, doch Barn zocht dan dikwijls ander werk, en slechts, wanneer hij niet anders kon, bad hij met de anderen mee.

Somtijds kwam Gitta de smidsdochter, het rozenhoedje voorbidden, en als dat gebeurde, bleef Barn trouw aan de vijlbank.

Wolf had echter dat alles spoedig in den neus, en dacht dat zijn leerjongen een hekel aan bidden had, en er dingen in de wereld waren, die hij liever zag

dan den glazen rozenkrans, dien de Abt hem bij zijn vertrek had geschonken; overigens had hij op zijn gedrag weinig of geen aanmerkingen te maken.

Barn sprak weinig, was zeer achterhoudend, en scheen met zijn scheeve oogen alles wat er rondom hem gebeurde, zelfs de onbeduidendste zaken, met oplettendheid af te loeren. Des zondags ging hij nooit met anderen uit naar de herberg; hij ging alleen uit naar een of ander dorp. Bij het te huis komen kon niemand van hem weten, waar hij den namiddag had doorgebracht. Hij had voor gewoonte, scherp toe te luisteren wanneer anderen spraken. Maar zijne denkwijze over dit of dat rondborstig uitgesproken, gaf hij zelden of nooit te kennen. Barn had een terugstootend voorkomen; wanneer hij sprak, was het altijd eenigszins barsch of dreigend, doch in het bijzijn van Gitta, de jonge dochter van den smid, deed hij zich geweld aan om den toon zijner stem zachter te maken en beleefd te zijn.

Wanneer de buren hierop aanmerking maakten, antwoordde de smid lachend, dat hij zijn knecht maar nam zoo als hij was, dat zelfs onze lieve Heer de menschen hier op de wereld wel nemen moest zoo als zij waren, dewijl Hij anders stellig weldra geheel alleen zou staan.

Elshout woonde nu bijna twee jaren bij Klumpp; zijn leertijd zou dan ook weldra om zijn. Met het begin van het derde jaar zou hij een flinke huur trekken, zoo was de afspraak; en de smid was de man niet om zijn woord te schenden.

Men was nu in het begin der maand September; het was een heerlijk weder.

- Zie, daarvan zou ik nu wel gebruik willen maken, zei de smid; en even als andere menschen ook eens op reis gaan.

- Wilt gij op reis gaan? vroeg Barn.

- Sedert lang heb ik beloofd, dat ik aan mijn neef,

die in Antwerpen woont, den een of anderen dag een bezoek zou brengen; het duurt nu reeds twee jaren, dat ik mijn reis altijd verschuif; ik zie wel dat er van uitstellen niets komt.

- In uwe plaats, zou ik van het schoone najaarsweder gebruik maken, zei Barn; 't is een geschikt oogenblik; en er is weinig werk.

- Dat is waar; ik heb gedacht dat gij en Thom met u beiden, voor eenige dagen, in de smis wel weg kunt. Daarbij wilde ik onze Gitta wel eens wat te zien geven in de groote wereld; verbeeld u dat het meisje nooit een groote stad, een ophaalbrug, een postwagen, een schip of trekschuit of iets dergelijks heeft gezien.

- Dan moet gij volstrekt met haar op reis gaan.

- Hebt gij het gehoord, Gitta, riep Wolf door de deur, die in de keuken uitkwam; zoudt gij het durven wagen?

- Waarom niet? antwoordde het meisje lachend; ik zou ook wel eens een groote stad willen zien, in een postwagen rijden, en over 't water in een trekschuit varen.

- Indien wij zaterdag vertrokken? De zaterdag is toch altijd een half verloren dag.... dan hebben wij zondag, en nu valt het juist dat de maandag een heiligendag is, stelde de smid voor.

- Indien gij nu een dag twee of drie er bij doet, merkte Elshout aan; kunt gij een schoone reis doen, en ook de andere steden zoooals Mechelen en Brussel afzien.

- Neen, dat gaat te ver, zei de smid.

- Een dag of zes is niet te veel voor iemand die nooit op reis gaat, meende Barn.

- Gitta wat zegt gij er van? vroeg de vader; hoe staat het met den spaarpot? Kan hij tegen een enkelen stoot?

- Voor mijn spaarpot koop ik in de eerste stad de beste, gouden oorbellen en ook eene ketting met een kruis er aan, lachte het meisje; dat doe ik indien ik baas ben.

- Zeker zijt gij baas, lachte de smid; maak u dan maar gereed; zaterdag vroeg in den morgen, ja vóór de hanen kraaien, gaan wij op reis.... Ik ga terstond naar Willi of hij zijn huifkar wil inspannen; zie, 't is bijna of er de duivel mee speelt, daar ginds komt hij juist aangereden.

Ja, Willi zou de huifkar inspannen, en de twee reizigers naar Antwerpen brengen, doch hij vond het gansch niet goed uitgerekend, op een zaterdag te vertrekken.

- Vóór er een haan in de buurt gekraaid heeft, moeten wij op de kar zitten, zei de smid.

- Nu zie ik dat gij geen voerman zijt, sprak Willi; wanneer wij op zaterdag, hoe vroeg het ook moge wezen, vertrekken, kan ik toch dienzelfden avond niet op de hoeve terug zijn; van hier naar Antwerpen is een heele rek.

- Ja, Antwerpen is niet bij de deur.

- Welnu, denkt gij dat men met een huifkar zulk een reis op een enkelen dag aflegt, en dat door zanderige heiwegen waar men somtijds geen weg of spoor vindt? Luister eens, Wolf, een paard beslaan, kunt gij beter dan een ander, maar een voerman zijt gij niet.

- Neen, wanneer eenmaal het paard uit den hoefstal is, heb ik er ook niets meer mee te maken; hoe ver het in een dag door het zand kan trekken, hoe lang het moet rusten, om den volgenden dag de reis weer voort te zetten, zijn geen smidszaken.

- Luister, Wolf, wij spannen vrijdag in den voormiddag in, en komen denzelfden namiddag te Antwerpen aan; zoo doende kan ik den volgenden dag op de

hoeve terug wezen.... want op een zondag rijd ik niet.. vader en grootvader lieten de paarden op den zondag rusten; zij zelven werkten evenmin als de paarden, en wat zij deden, doe ik ook.

- Uw vader en grootvader waren brave lieden, en gij, Willi, zijt er te beter om in mijn oog, dat gij den dag des Heeren niet wilt ontheiligen. Dat is nu afgedaan; maar zeg mij eens, hoe ik wederom in de smis terugkom?

- Dat gaat van zelf, antwoordde de pachter; dinsdag morgen vertrekt er een vrachtkar van Antwerpen, en is in den namiddag in de *Kroon*, een goed uur gaans van hier. Gij bespreekt in tijds twee plaatsen op de vrachtkar, en Willi komt u met zijn kar in de Kroon afhalen; wat zegt gij er van?

- Ja, dat was goed uitgerekend, knikte de smid; zorg dan maar dat gij klaar zijt.

- Daarop kunt gij rekenen, zei Willi; 't is nu eerst maandag, en voor het vrijdag is, hebben wij nog wel de gelegenheid elkander te ontmoeten.

- En zien wij elkaar in dien tijd niet meer, zoo staat het vast, dat wij u vrijdag in den voormiddag met de huifkar hier aan de smis zien.

- Afgesproken; en toen reed Willi met zijn kar verder de straat in.

Den volgenden vrijdag, reeds vroeg in den voormiddag, was de smid bezig met zich tot de reis gereed te maken. Zijn trouwjas (Gitta was nu reeds achttien jaren oud, en de trouwjas was zoo goed als nieuw) had hij in de zon gehangen, en hem daarna uitgeklopt en opgeborsteld. Zijn trouwhoed, die nog niets had geleden, had hij uit de kas gehaald, afgeklopt, afgeveegd, afgeborsteld, en toen hij daarna zijn reisstok met koperen buis uit de klokkekas had gehaald, zei de smid dat hij gereed was.

Ook Gitta was gereed; en wat zag zij er lief uit met haar sitsen jak en rok (moeders trouwkleed) en voorschoot met vuurroode ruiten! Wat zag zij er lief uit, met haar witte, kempensche vleugelmuts met een breed, witzijden lint, boven op het hoofd met een strik toegebonden!

- Wanneer Gitta zoo voor den dag komt, merkte een buurman lachend aan, zoudt gij haar op reis nog aan een hoogen prijs kunnen verkoopen.

- Denkt gij dat? antwoordde de smid welgevallig, terwijl hij een oogslag wierp op het sierlijk dorpskleedsel.

- Ja, zoo zoudt gij nog geld van haar maken, glimlachte de buurman.

- Onder de duizend dukaten verkoop ik haar niet, riep de smid vrolijk uit.

- Indien Gitta mijn nichtje niet was, kocht ik haar, lachte Thom Klumpp; een braver meisje is er in de wereld niet.

Barn Elshout keek hem met zijne scheeve oogen zijlings aan, en dacht:

- Zoo een scheefpoot!

- Gitta maak u gereed; de kar zal aanstonds hier zijn, zei de smid.

- Ik ben gereed, vader.

- En uw hengelkorf?

- Daar staat hij; er zijn brood en boter in, en ook gekookte eieren.

- Halfweg spannen wij uit, en ontpakken den hengelkorf, terwijl het paard uitrust en een bak haver eet.... daar ginds is Willi!

Terwijl de huifkar der pachthoeve in de straat aankwam, ging de smid nog eens in de keuken, op de kleine kelderkamer, in de smis, daarna op den zolder naar het kleine slaapvertrek van zijn broeder. Terwijl Willi voor de smis met de zweep stond te klappen,

kon men hooren dat de twee broeders met elkander hevige woorden hadden. Wat er eigenlijk werd gezegd, kon men niet onderscheiden, want de hond van den buurman hield niet op met blaffen, en de straatjongens met juichen bij het zweepgeklap van pachter Willi.

Toen Wolf van den zoldertrap kwam, hoorde men hem naar boven roepen:

- Nu, broeder, indien hier in huis u iets tegenstaat, kan ik het niet helpen; en wilt gij elders gaan, is het mij ook goed.

- Ja, dat zal ik, hoorde men Thomas Klumpp tegenroepen; ik kan toch gaan waar ik wil; of ben ik mijn eigen meester niet?

- Zeker zijt gij dat, broeder, zei Wolf; doe uw zin, en daarna blijven wij even goede vrienden.

- Mijn zin doen, zal ik.

- Dat hebt gij altijd gedaan, indien ik mij niet bedrieg.

- Dat eeuwigdurend hoofdbuigen begin ik moe te worden.

- Kan ik het helpen dat gij iets verkeerd opneemt?

- Verkeerd opnemen? Wel, verduiveld!

- Kom, kom, wij praten veel te lang over onbeduidende zaken.... nu, het smisvuur zal wel branden zonder u, broeder.

- Ja, den blaasbalg trekken, kan iedereen.

- Nu, bezin u goed; gekke dingen zijn spoedig gedaan, doch wat men soms met een opgewonden hoofd uitzet, is niet altijd licht te herstellen.... kom, ik moet vertrekken.... tot weerzien!

Daarop kwam Wolf buiten, hielp Gitta die tranen in de oogen had, op de kar, klom er zelf ook op, en zei toen, dat Willi maar zou wegrijden.

- Kom, wees niet bedroefd meisje, sprak haar vader haar bij de hand vattend; uw oom is een lastige

kerel; geen woord mag men hem zeggen of hij is geraakt, neemt het touw op de horens, en wil heen gaan.

- En zal hij het doen? weende Gitta.

- Zijt gij gek, meisje? meer dan honderdmaal heeft hij mij daarmee gedreigd; doch wanneer het lood te grond gaat, blijft hij in de oude smis.... neen, dat zijn buien die spoedig overgaan.

- En waar wil hij dan heengaan?

- Weet hij dat zelf? En waar zou hij heengaan? Wat kan hij? Een paard beslaan? Neen. Een ploegijzer maken? Neen. Een band om een wiel leggen? Ook niet. Den slijpsteen draaien en den blaasbalg trekken, kan hij, maar verder gaat zijne kunst niet. Ook is de kerel met zijn verkort been tot geen zwaar werk bekwaam. En heb ik ooit iets van hem geëischt dat boven zijne macht was? Neen, waarlijk niet, hij is toch mijn broeder, wien ik, al hebben wij somtijds al eens woorden, veel, zeer veel genegenheid toedraag. Nu laat ons verder van dat alles maar liever niet meer spreken.... Thom pruilt nog een paar uren, en daarna trekt de zwarte lucht wel weerop.

- Dan zal hij niet heengaan? vroeg het meisje met bezorgdheid!

- Wel, kindlief, waar zou uw oom heengaan? En deed hij het, zoo bleef hij stellig geen acht dagen op een ander. Ik ken Thomas Klumpp toch wel... Thom heeft een ijzeren hulsel, maar zijn hart is van het beste goud; zonder zijn broeder en zijn nichtje zou hij nergens den aard hebben.

- Des te beter.

- Kom, kind, wij zijn nu buiten de huizen, laat ons een rozenhoedje bidden, dat deden vader en moeder ook wanneer zij op reis gingen, en de brave kristenen doen het allen; wilt gij voorbidden?

Ja, Gitta haalde haar rozenkrans voor den dag, maakte een kruis, en begon het rozenhoedje.

Toen Thom en Barn Elshout dienzelfden dag tegen den avond hun werk in de smis afhadden, gingen zij aan de deur onder de lindeboomen een pijp zitten rooken. De twee mannen zaten vertrouwelijk met elkander te praten over wit en zwart, en eindelijk ook over de reizigers, die op dit uur reeds in de stad moesten wezen.

- Wolf was niet goed gezind dezen morgen, zei Barn, die wel gaarne iets meer had geweten aangaande den opgerezen twist van dien morgen.

- Wolf is wat driftig, antwoordde Thom; hij is anders een door en door braaf man; ik houd veel van mijn broeder.

- Spraakt gij er dezen morgen niet over, het huis te verlaten?

Barn Elshout kreeg op deze vraag geen antwoord.

- Gij hebt nog al eens oneenigheid met elkander? hernam Barn.

- Wij zijn beiden wat kort van stof; maar wanneer de bui weer over is, zijn wij toch terstond goede vrienden.

- Ja, uw broeder heeft een goed hart, streelde Barn.

- Een gouden hart; maar wat zonderling is hij somtijds.

- En aardige zetten heeft hij ook.

- Zooals dezen morgen, toen hij zegde, dat Gitta niet dan voor duizend dukaten te koop was.

- Toch waagde hij er niets aan dit te zeggen; want wie bezit duizend dukaten, hier in de Kempen?

- Ik, zei Thom, hem zijlings beziende; ik bezit dier en nog meer ook.

Het was een zwak van Thomas Klumpp, bij gelegenheid te laten hooren dat hij geld had.

- Duizend dukaten, duizend goudstukken! riep Barn verbaasd uit.

- Mijn vader was een welgesteld man, en wij waren slechts met twee kinderen; Wolf en ik. Mijn broeder behield het huis, de smis, eenig land, ook een weide, en het bosch, doch moest natuurlijk aan mij de helft der waarde onzer geschatte goederen uitkeeren.

- En die som beliep duizend dukaten?

- Zelfs meer; nu heb ik gedurende twintig jaren een goede huur getrokken, en weinig, zeer weinig verteringen gemaakt; zoo doende heb ik langzamerhand een flinken stuiver bijeengegaard.

- En wat doet gij met al dat geld, waarvan gij niets verteert?

- Dat bewaar ik; een beurs met goud, die nog al een heele som bevat, is toch zoo zwaar niet.

- Indien ik zoo rijk was als gij, wilde ik toch geen smidsknecht wezen; liever zou ik....

- Als een heer er van leven, en den boel maar opmaken?... Wilt gij dat niet zeggen?

- Er van leven, ja, dat wil ik zeggen, zonder daarom het geld over de haag te werpen; wie heeft er nu iets van al dat liggend geld?

- Dat bewaar ik voor....

- Voor wien bewaart gij dat?

- Voor onze Gitta, voor mijn nichtje, mijn petekind, die met haars vaders erfdeel en het gespaarde goud van haar oom eens een rijke juffer zal wezen.

- Gitta is een edel meisje.

- Zeker is zij dat; daarom ook krijgt zij heel mijn spaarpot.

- Duizend en nog meer goudstukken! riep Barn al wederom; ik wist waarlijk niet, dat er zooveel geld in de Kempen was!

- In het begin had ik eene heele vracht fransche kronen, en slechts weinig goud; doch de notaris wist dat hij mij verplichtte met mijn zilver tegen goud om te zetten; en dat deed hij ook zoo dikwijls hij al wederom eenige dukaten bij elkander had.

- Duizend dukaten en nog meer! riep Barn nog eens; nooit heb ik meer dan een paarhonderd rijksdaalders bij elkander op een tafel zien liggen; het was bij Willi toen hij een jaar of drie geleden, zijn koren en tarwe had verkocht.... meer dan vier goudstukken heb ik nooit bij elkander gezien.

- Indien gij nieuwsgierig zijt om veel dukaten te zien, haal ik den een of anderen dag mijn geldzakje van boven.

- Och, ik ben eigenlijk niet nieuwsgierig; 't is maar om de aardigheid, zei Barn; hij begon te geeuwen, armen en beenen uiteen te rekken, en stelde voor, vroeg te gaan slapen.

- Willen wij eerst nog een kan bier drinken, en daarbij ook nog een pijp opstoppen? vroeg Thom.

- Een dronk bier is altijd welkom, antwoordde de smidsknecht; wacht, wil ik even gaan tappen?

- Ja, doe dat; gij zijt beter te been dan ik. Daarop ging Barn naar binnen, nam de tinnen kan van het rek, en daalde langs den houten trap in den kelder.

Den volgenden dinsdag reed Willi met de kar naar *de Kroon*, en ontmoette daar de vrachtkar; en op de kar zaten Gitta en haar vader.

- Welkom, welkom! riep Willi hun toe; hebt gij u goed vermaakt?

- Overheerlijk! Gitta wilde bijna niet meer mee terug naar het dorp in de Kempen, lachte de smid.

- Ja, wij hebben ons goed vermaakt, zei Gitta; en wat hebben wij wondere dingen gezien! En wat hebben wij gereden en op 't water gevaren!

- Vertel hem dat later, wanneer wij weer te huis en geheel op ons gemak zijn, sprak Wolf; en hoe gaat het met u, Willi? Geen nieuws in het dorp? Mij dunkt dat ik een jaar van huis ben.

- Met mij gaat het goed, antwoordde de pachter; en of er nieuws is in het dorp weet ik bijna zelf niet.. Ja, toch er is nieuws.

- Goed of slecht nieuws?

- Uw broer Thom is nu reeds sedert drie dagen van huis, en..

- Die bliksem! zei Wolf.

- En waar is mijn oom heen? vroeg Gitta ontsteld.

- Ja, meisje, dat weet niemand, antwoordde Willi.

- Wat is dat nu? Waarom ging ik ook van huis? jammerde Gitta.

- Thom, Thom! zei de smid met het hoofd schuddend; zie, nu heeft hij zijn eeuwigdurende bedreiging toch eindelijk nog uitgevoerd; doch verontrust u niet, uw oom zal van zelf wederkeeren; op een ander houdt hij het geen acht dagen vol.

- Vader, toch zult gij onmiddellijk naar oom Thom rondzoeken? smeekte het meisje.

- Zeker zal ik dat doen; doch wees maar gerust, kind; ik kan wel denken waar hij heen is.

- Waarheen, vader?

- Er woont een smid in Noord-Brabant, die hem wat heeft wijs gemaakt, en hem zoo wat wil opvrijen om zijn geld; ik verwed honderd gulden tegen een daalder, dat hij daarheen is.

- Dan gaat gij morgen naar den smid in Noord-Brabant?

- Ja, zeker, dat doe ik.

En des anderendaags, vroeg in den morgen, eer de hanen kraaiden, stond Wolf Klumpp reeds reisvaardig. Tegen den middag was hij in het Noord-Brabantsch dorp; en den smid van wien hij gesproken had, vond hij terstond. Doch Thomas Klumpp was er niet te zien geweest. Wolf liep nog eenige naburige Meierijsche dorpen af, ging bij eiken smid aankloppen, maar niemand wist hem iets van zijn broeder te zeggen.

De smid keerde teleurgesteld naar het dorp terug, in de herbergen langs den weg, bij kennissen, overal vragend naar zijn broeder; doch niemand wist iets van hem.

Toen hij te huis was, moest Barn Elshout voor de tiende maal herhalen, wat er onmiddellijk na het afvaren der huifkar, en ook wat er later in huis en in de smis was voorgevallen: hoe Thom aan zijn werk was gegaan, wat hij gezegd, Wat hij gedaan had, alles, hoe, wie en wat. En dan vertelde Barn al wederom, dat zij voorbij zijnden vrijdag, na het vertrek der huifkar, te zamen hadden gearbeid; dat Thom slecht gezind scheen op zijn broeder, en ook dien dag had laten hooren, dat hij geen zin had om als smidsknecht te leven en te sterven; dat hij den volgenden dag zeer vroeg was opgestaan, en langs de hofdeur uitgaande, het veld was ingeslagen. Barn, die op dit alles geen acht had genomen, dacht dat Thom naar de kerk was gegaan; doch in de kerk had men hem niet gezien, en heel dien dag had bij verder niets van hem vernomen. Op het zolderkamerke lag alles nog zooals Thom, bij het opstaan, het had verlaten. Zijn goudbeurs, die altijd tusschen het dak en den balk lag geborgen, en waar Wolf ze honderdmaal in zijn leven had zien wegsteken, en onder uithalen, zijn goudbeurs was niet te vinden. Ook zijn zondagskleeren vond men niet, evenmin als zijn mispelen stok met koperen buis, zijn porceleinen pijp en koperen tonderpot met staal en vuursteen. Hij

moest zich dus op zijn zondags aangekleed en zijn geld bij zich hebben gestoken, en zoo vertrokken zijn.

In de dorpen, uren en uren ver in den omtrek, deed men naar hem rondzoeken, doch Thomas Klumpp was weg en bleef weg; spoorloos was hij verdwenen.

Barn dacht dat hij in de eene of andere stad was aangeland, en het niet missen kon, of hij zou den een of anderen dag wel naar het dorp wederkeeren; en zoo dachten ook Wolf en Gitta, en in het dorp dacht men het ook. Thom was altijd een zonderling man geweest, meenden de buren, en had zelf nooit recht geweten, wat hij eigenlijk wilde of niet wilde. Braaf was hij wel en goed ook, bevestigden allen, maar eigenzinnig en zelfs koppig was hij in den hoogsten graad; en wanneer hij iets voor had, moest het er door, al had heel de buurt moeten barsten en breken. En zoo verklaarde het zich zeer goed, dat Thom het huis zijns broeders had verlaten, en thans, God alleen kon het weten, zich misschien wel te Brussel, te Amsterdam of elders kon bevinden.

Lang was Wolf bedroefd om het vertrek zijns broeders, en de arme Gitta weende en bleef weenen, omdat haar oom weg was, en niet wederkeerde.

Een paar maanden later kwam een zwavelkramer bij Wolf zijn waar te koop aanbieden, en bleef een oogenblik in de smis staan praten.

- Ja, hij had in het dorp iets gehoord van de zonderlinge en plotselinge verdwijning van den smid zijn broeder.

- Weet gij misschien ook iets van hem? had Wolf gevraagd; hebt gij Thom gekend?

- Neen, hij had hem nooit gekend, maar volgens hij had gehoord, was de man zoo en zoo van aangezicht, en ging erg kreupel.

- Ja, zoo was hij, zei de smid; zijn een been

was bijna een hand breed korter, dan het andere.

Nu zegde de zwavelkramer dat hij in Limburg, op dat en dat dorp, veertien dagen geleden, bij een hoefsmid, een knecht had gezien, die er zoo en zoo uitzag, en ook kreupel ging.

- Hoe oud was hij?

- Hij kwam mij voor als een man van ongeveer veertig jaren; hij had zwart kroeshaar....

- Zwart kroeshaar?

- En een pelsen muts op zijn hoofd.

- Wel, dat was Thom, al mijn leven, dat was Thom!

- Ja, zoo was hij.

- Dan ga ik dezen nacht op reis.

En Wolf deed het, en kwam reeds in den namiddag in het aangeduide dorp aan. Zooals de zwavelkramer had opgegeven, woonde er een hoefsmid in de kom van het dorp. Er stond een paard in den hoefstal, en terwijl Wolf daar stond te kijken naar den hoefstal en het paard, kwam er een kreupel man, die een ruige muts droeg en zwart kroeshaar had, met een nijptang buiten de smis gegaan. Maar die man geleek niet meer op Thom, dan de eerste de beste; hij was minstens een voet korter, en zeker vijftien jaren jonger. Wolf hield een praatje met den kreupelen smid, en vernam terstond, dat de verdwijning van een zekeren Thomas Klumpp, uit de Brabantsche Kempen, daar in de streek bekend was. De Vorster had het sedert lang, des zondags aan de kerkdeur afgelezen, en daarna in de kas van den plakkaatpaal aangeplakt. Tot hiertoe had men van den vermisten Thomas Klumpp nog niets gehoord, en geen levende ziel kende hem.

En met dat bedroevend nieuws kwam Wolf des anderondaags in het dorp terug.

- Nu valt er voortaan niet anders meer te doen,

zegde hij tot zijne dochter; dan den tijd maar af te wachten en voor hem te bidden.

- Dag en nacht bid ik voor hem, verzekerde het meisje; doch ik denk dikwijls dat oom dood is.

- En waarom zou hij dood zijn? Verongelukt misschien? vroeg haar vader

- Wie kan dat weten, behalve de goede God?

- Indien hij verongelukt was, zou men al licht daar iets van gehoord hebben.... neen, den een of anderen dag zien wij hem wel weder.

- Dat geve God.

- Ja, dat geve God, en ik zou er Hem duizendmaal dankbaar voor zijn.

- En ik niet minder.

V.
Neem niet kwalijk, maar dat gaat niet.

Er zijn een paar jaren verloopen.

Thom Klumpp is nog niet wedergekeerd; en in het dorp is men algemeen van gevoelen, dat de man verongelukt, of op eene of andere wijze hier of daar ongelukkig aan zijn eind is gekomen.

Nu, spreken wij voor het oogenblik niet meer van den kreupelen smidsknecht, en gaan wij liever met Barn Elshout den weg op, die naar het klooster geleidt. Zoodra Barn binnen de poort is, vraagt hij of de Abt te huis is.

- Ja, die is te huis, antwoordde de poortbewaarder, en geleidde Barn naar de spreekkamer.

Toen de geestelijke binnentrad, sprak de jonge smid:

- Heer Abt, ik kwam u iets vragen.
- En wat is het, mijn jongen? antwoordde de goedhartige priester.
- Dat ik het dienen moe word, en....
- Wat zegt gij, Barn, dat gij?...
- Dat ik besloten heb niet langer smidsknecht te blijven.
- En waarom niet, mijn jongen? Zijt gij in uw dienst niet meer tevreden?
- Dat is het niet; maar ik wilde gaarne vooruit geraken in de wereld.
- Dat is zeer loffelijk.

- Dat meen ik ook; het is daarom dat ik wel gaarne voor eigen rekening wilde beginnen.

- Ho, ho! voor eigen rekening? Dat is geen kleinigheid; en kent gij uw ambacht ook? Zijt gij van alles zoo wat op de hoogte.

- Ja, dat zal zich wel schikken.

- En hebt gij wat overgelegd, om u als smidsbaas te zetten?

- Daar ligt de knoop; geen duit heb ik overgelegd; dat kon ik ook niet....., doch ik heb gedacht dat het klooster altijd zoo goed voor mij was, en men den armen Elshout....

- Wel een som geld zoude voorschieten?

- Ja, heb ik goed gehandeld, met mijn vertrouwen te stellen op mijn oude weldoeners?

- Zeker, dat is wel gedaan, maar..,.

- O, ik merk al dat ik mij heb misrekend.

- Dat juist niet; maar gij zegt dat er geld noodig is, en dat is het waarin ik zeker eenig bezwaar vind.

- Ja, ik bezit niets ter wereld, dan mijne beenen, mijne armen en handen, en daarbij mijn goeden wil om vooruit te komen.

- Gij zijt rijker dan gij zelf weet, Barn, zei de Abt hem vriendschappelijk op den schouder kloppend; doch ik begrijp zeer goed, dat gij behalve uwe handen en goeden wil, ook nog geld noodig hebt; doch geld is op dit oogenblik een lastig vraagpunt.

- Ik heb mij altijd verbeeld dat het klooster rijk was, glimlachte de jonge smid.

- Neen, Barn, rijk zijn wij niet; ook heeft de kloosterling niet veel noodig om te leven; wat wij over hebben is voor den arme.

- Ben ik ook niet arm? vroeg Barn op bedrukten toon.

- Jongen, gij weet dat gij altijd mijn beschermkind

zijt geweest, en wees verzekerd dat gij het altijd zult blijven. Wat ik voor u doen kan, zal gedaan worden, indien gij door uw gedrag ook wilt toonen dat gij onze goedheid hebt verdiend.

- Dan kan ik op u rekenen, heer Abt?

- Gij vergeet, mijn jongen, dat niemand hier alleen meester is.

- Ik meende....

- En dan, over welke som zoudt gij moeten kunnen beschikken, om voor eigen rekening een smis in te richten.

- Die som schat ik op vijfhonderd gulden; zou dat te veel zijn?

- Als Abt ben ik niet bevoegd om te beslissen over den aankoop van ijzer, steenkolen en smidsgereedschap, maar het is heden een slechte, een doorslechte tijd, Barn.

- Een slechte tijd, heer Abt?

- Te Parijs gaan de zaken hoe langer hoe slechter; alles staat daar letterlijk het onderste boven.

- Wij wonen hier ver van Parijs, merkte de jonge smid aan.

- Ja, Parijs is nog al een heele rek van hier, doch het ligt vast aan de deur wanneer de zaken gemeend zijn.... en geld, gij spraakt daar van geld, doch er is geen geld meer....

- Geen geld meer, heer Abt?

- Papierengeld, ja dat is er; assignaten die niet meer waarde hebben, dan gewoon schrijfpapier, zijn er in overvloed, maar klinkende munt, dat is wat anders.

- Vijfhonderd gulden maken toch geen zoo groote som uit.

- Heden wel, mijn jongen, doch laat het ons kort maken; luister, gaarne wil ik de kloosterbroeders over uwe belangen raadplegen, en denk u te mogen beloven dat gij geholpen wordt, indien het klooster u kan helpen.

En toen Barn Elshout drie dagen later, volgens afspraak, in het klooster terugkwam, lagen de vijfhonderd gulden gereed.

- Het geld is ter uwer beschikking, zei de geestelijke; doch maak er een goed gebruik van, mijn jongen; wees altijd spaarzaam, ook werkzaam en eerlijk; wie dat is, dien gaat het steeds goed in de wereld.

Barn verzekerde dat hij zijn best zoude doen, en meende niet te veel te zeggen, indien hij den geestelijke beloofde hem binnen een paar jaren de geleende som met den verloopen interest, tot den laatsten penning weer te brengen.

- Nu, dat zou mij oneindig meevallen, glimlachte de Abt; dat zou een bewijs zijn dat gij met uwe zaken op den weg der fortuin stondt.

- Duizendmaal dank, zei Barn.

- En daarbij kunt gij altijd op ons rekenen, wanneer het u soms niet voorspoedig zou gaan in de wereld.

Denzelfden dag, tegen den avond, stond Barn aan den blaasbalg; Wolf had de nijptang in de hand, om een gloeiend hoefijzer uit het vuur te halen. Eensklaps liet Barn den trekker van den blaasbalg los, en sprak:

- Wacht eens even, Klumpp; ik moest u iets zeggen; ik wou wel gaarne verhuizen.

- Wat is dat nu? zei Wolf, en hij legde zijn nijptang neer op het aambeeld; wat wilt gij, verhuizen?

- Ja, verhuizen.

- Dat meent gij toch niet? zei Wolf, en hij was bij dit geheel onverwacht nieuws zoo verwonderd dat hij in geen jaar tijds zijn oogen zoo wijd had opengetrokken als op dit oogenblik; ja, heel het wit zijner oogen was in zijn zwartberookt gezicht zichtbaar geworden.

- Dat meen ik, antwoordde zijn knecht.

- Hebt gij iets tegen mij, of tegen iemand anders van het huishouden?

- Volstrekt niet; doch ik had niet moeten zeggen ‘verhuizen,’ neen, dat is het eigenlijk niet.

- Wat is het dan, Barn?

- Ik heb besloten niet langer als knecht te werken.

- Wilt gij dan smidsbaas worden?

- Ja, dat is het; dat wil ik en dat zal ik ook.

- Wel, jongen, gij kent uw ambacht nog niet; zijt gij zinneloos?

- Zinneloos ben ik niet; en of ik hamer, vijl en nijptang naar behooren weet te behandelen, zal de tijd leeren.

- En hoe gaat gij dat aanleggen? Om een smis in te richten, is er geld noodig; hebt gij geld? Neen.

- Zeker heb ik geld; een goede vriend heeft mij een voldoende som geleend.

- Er hoort nog al iets toe om smidsbaas te worden.

- Dat geloof ik; maar de som is toereikend om te beginnen.

- Indien ik u een raad mocht geven, zou ik zeggen: Barn gij loopt veel te hard, al te hard, en wanneer men al te hard loopt, kan men al licht struikelen, vallen en zich bezeeren.

- Dat is mogelijk; maar ik zoek morgen te vertrekken.

- En is daaraan niets te veranderen?

- Ja, indien Wolf Klumpp dat wil.

- Ik? Wat meent gij? Spreek recht voor de vuist!

- Zult gij niet kwaad worden?

- Waarom zou ik kwaad worden? Hebben wij ooit met elkander getwist, of zelfs maar woorden gehad?

Barn nam hem bij den arm, trok hem voort in den versten en donkersten hoek der smis, en sprak stil:

- Mag ik nu recht uitspreken?

- Ja, zeker, waarom niet? Wat hebt gij mij te zeggen? Hebt gij een grooter huur te vorderen?

- Neen, de huur is voldoende.

- Staat u iets tegen in mijn huis?

- Neen, de menschen hier in huis hebben mij nooit iets misdaan.
- Nu, dan geef ik het op; wat is er?
- Zeker niet. En gij zult niet boos op mij worden, zegt gij?
- Wat ik u ga zeggen, ga nooit verder dan tusschen ons beiden.
- Niet verder; mijn woord houden doe ik, al zou men mijn hoofd met den voorhamer tot gruis slaan.
- Luister, ik wil bij u blijven, en dat voor geheel mijn leven, onder eene voorwaarde.
- Welke voorwaarde?
- Dat gij mij toestaat uw schoonzoon te worden.
- Ho, ho! zei Wolf, en het laatste *ho* duurde wel zoolang alsof er zeven zelfklinkers achter elkander hadden gestaan.
- Nu, wat zegt gij?

Wolf stond met zijn kin in zijn zwarte hand, onder de neergetrokken wenkbrauwen naar den grond te zien, bedacht zich een oogenblik, en zei toen:

- Barn, neem niet kwalijk, maar dat kan niet.
- Waarom kan dat niet?
- Dat is nu hetzelfde.... neem niet kwalijk; maar dat kan niet.
- Ja, ik weet wel dat gij een hoogen prijs vraagt voor uwe dochter, en haar voor niet minder, dan duizend dukaten verkoopt.

De smid gaf hierop geen antwoord.

- Of zoudt gij mij willen beloven haar aan mij af te staan, wanneer ik het eenmaal zoo ver breng, dat ik duizend dukaten in mijn bezit heb? vervolgde Barn.
- Lang vooruit praten is mijn gewoonte niet.
- Dat is uwe zaak; gij zijt baas in uw huis.
- Nu, wilt gij verhuizen, verhuis dan; in Gods naam.... gij zijt uw eigen meester, en oud en wijs genoeg om door de wereld te raken.

- Dat had ik ook gedacht; doch alles blijve onder ons.

- Ja, en dat blijft zoo afgesproken.

Barn begon weer aan den blaasbalg te trekken, en Wolf nam de nijptang van het aambeeld. En toen het ijzer gloeiend was geworden, haalde hij het uit het vuur en begon het te smeden. Doch Wolf sloeg met zijn hamer nevens het hoefijzer, en de nijptang, die anders zoo vast tusschen zijn vingeren zat, als de diepste wortels van een eik in den grond zitten, liet hij op den grond vallen.

- Het werk gaat niet, mompelde de onthutste smid, ging de deur uit, en stak dien dag geen hand meer aan 't werk.

Den volgenden dag verliet Barn het huis van Wolf Klumpp, en toen hij weg was, zei de smid bij zich zelven:

- Moet ik niet blij zijn, dat hij weg is? Ho, ho! die heeft hier een jaar of drie met zijn hengelroe staan visschen in de hoop onze Gitta aan den angel te krijgen..... wat die duizend dukaten betreft, hieromtrent zou ik al licht mijn woord intrekken, maar dan moest ik iemand voor hebben, die mij ten minste kon zeggen: ‘Zoo en zoo heet ik’ maar dat kan Barn niet. Geen sterveling weet waar die jongen geboren is en opgevoed.... Ik herinner het mij nog, als den dag van gisteren dat men hem op een vroegen morgen aan de kloosterpoort opraapte..... dat Craas de Vorster hem op een tafel had staan, daar ginds in den *Gouden Sleutel*, om hem aan den minstbiedende te besteden, maar dat niemand hem wilde.... Wolf heeft een uitmuntend geheugen.... Nu, de jongen is daarom juist wel niet slechter, maar het zou me niet aanstaan een vondeling tot schoonzoon te hebben. Barn ga zich in 't een of 't ander dorp als smidsbaas vestigen, en de goede God zegene zijn werk.

VI.
De man met apenarmen.

Schuins over de smis van Wolf Klumpp lag een sedert vele jaren, onbewoond huis. Op zekeren morgen stonden de vensterluiken en de deur open, een voerman kwam er steen, kalk en hout aflossen, en binnen werd er gemetst, gezaagd, geschaafd en gehamerd. Klumpp nam in 't eerst geen acht op al die beweging, en zei bij zich zelven dat hij verheugd was, het doodsch gezicht daar schuins over zijn smis eindelijk te zien wegnemen. Het was toch altijd vroolijker, meende hij, op een bewoond huis, dan eeuwigdurend op dat soort van graftombe te kijken. Wie het huis kwam bewonen, ging hem niet aan; 't zou denkelijk een herbergier zijn. Voorheen was het er ook herberg, en het huis was er uitmuntend voor gelegen. Maar toen tegen den avond zijn oog op de oude herberg viel, bleef hij een oogenblik verbaasd staan kijken, en riep tot zijne dochter, die in de keuken zat te werken:

- Gitta, weet gij wat daar ginds al die beweging beteekent?

- Ik ook heb sedert lang daar het oog op, was het antwoord; moeten die palen, welke men daar voor het venster in den grond graaft, ook dienen om de paarden der vrachtkarren vast te binden?

- Neen, dat is het niet, zei de smid; het is bijna alsof dat een hoefstal moet worden.

- Ja, dat wordt een hoefstal, zei een boer, die met

een gebroken vuurijzer in de smis kwam; dat is voor den nieuwen smid.

- Voor den nieuwen smid! Dat is nu het eerste wat ik hoor, riep Wolf

- Wist gij dat niet? Wel, zeker, Barn Elshout heeft het huis gehuurd, zei de boer met zijn vuurijzer.

- Barn, zegt gij? En die gaat zich daar als smidsbaas zetten?

- Zeker; morgen moet de hoefstal gereed zijn, en de blaasbalg staat er reeds; ook het aambeeld en de schroefbank zijn geplaatst, een kar met twee paarden brengt morgen een vracht smiskolen, en overmorgen komt al gereedschap: hamers, nijptangen, vijlen en honderd andere zaken. Twee boeren uit mijn buurt zijn met hun karren naar de stad om staaf- en plaatijzer, want de nieuwe smid schijnt het op grooten voet te willen inrichten; en daar weet gij niets van?

- Geen woord, geen letter; maar ook moet ik u zeggen, dat ik drie dagen afwezend ben geweest, en slechts gisteren avond zeer laat te huis ben gekomen... men moet maar op reis gaan, om bij zijn terugkomst nieuws te hooren.

- Is die Barn niet wat al te jong om zoo maar op zijn eigen houtje te beginnen?

- Dit is zijne zaak; niet de mijne.

- Of is het dan zoo gemakkelijk om zoo maar in eens smidsbaas te worden?

- Toen Barn nog bij mij in dienst was, zou ik daaromtrent mijne meening hebben kunnen zeggen; nu hij voor eigen rekening de smis gaat aanvatten, laat ik hem hetgeen hij is; doch wat ik wel gaarne wilde weten, is, waar hij het geld haalt om zich als smidsbaas te vestigen, want daartoe hoort nog al een enkele stuiver.

- Dat geld heeft hij opgehaald.

- Kom, wie zou hem dat geld leenen? Barn bezit geen zes rijksdaalders. Ik weet tot een duit toe, hoe rijk hij is.

- De kloosterheeren schijnen hem te hebben voortgeholpen.

- Dat is iets anders.

- Doch de Abt schijnt van nu af spijt te hebben, dat hij het gedaan heeft.

- En waarom? Neen, daarvan moet hij geen spijt hebben.

- Het staat hem niet aan, dat Barn uw mededinger gaat worden.

- Ik voor mij kan best lijden, dat de zon in 't water schijnt.

- In het klooster verkeerde men in de meening, dat hij zich in het een of ander dorp zoude nederzetten; volgens men zegt, heeft men, eenige dagen geleden nog opnieuw daarop aangedrongen; doch de jonge smid blijft onverzettelijk bij zijn besluit.

- Barn moet zijn eigen belangen beter kennen, dan een ander.

- Daar schuins tegenover Wolf, wil ik wonen, had hij gezegd; en nergens anders.

- Barn moet zijn zin maar doen.

- En wat hij nog zegde? Doodsmeden zal ik den ouden smid! dat zegde hij.

- Ik zal mijn best doen om levend te blijven, en het hoofd boven water te houden.

- Wie dat doet, verdrinkt niet.

- Ook Barn moet zijn best maar doen; wat er van zij, er is misschien wel plaats voor ons beiden.

- Een enkele smid in het dorp is misschien te weinig; wanneer er twee zijn, heeft men er een te veel.

- Zeer mogelijk; hoe dat alles gaan zal, moet ons de tijd leeren.

Nieuwe bezems keren goed, zegt het spreekwoord, en dat spreekwoord werd in het werkhuis van den nieuwen smid ten volle bewaarheid. Nauwelijks was er een week verloopen, of Elshout had reeds meer werk, dan hij af kon. Men roemde zijne behendigheid, den gematigden loon van zijn werk, en den spoed waarmee hij alles afmaakte. Weldra stond hij te boek voor iemand die met alles raad wist; het moeielijkste voor andere smeden was voor hem bijna het gemakkelijkste werk, in een woord, men sprak van hem als ware hij de koning der smeden. En dit werd eigenlijk toch niet gezegd omdat de jonge smid slimmer en behendiger was, dan zijn buurman Wolf Klumpp, neen; het was eerder, omdat het in de natuur van den mensch ligt, dat hij anderen moet helpen om het oude spreekwoord ‘nieuwe bezems keren goed’ te bewaarheden.

- Laat ze maar betijen, herhaalde Wolf; nieuwe bezems zijn weldra versleten, en de oude liedjes, die sedert lang achter de bank liggen, worden dikwijls wederom nog de schoonste.

In het beslaan der paarden, scheen de nieuwe smid echter nog niet al te gelukkig, maar toch kwamen de boeren naar zijn hoefstal, al ware het dan ook maar alleen, omdat men wilde vegen met een nieuwen bezem.

Op een namiddag stond Wolf Klumpp in zijn smis voor de vijlbank, en zag een boer met zijn paard voorbij rijden.

- Zou die ook naar den nieuwen smid gaan? vroeg hij bij zich zei ven.

Ja, die boer reed er heen, en bond zijn paard aan een der palen van den hoefstal vast.

- Nu ben ik benieuwd om te zien wat er gaat gebeuren, mompelde Wolf; hij legde zijn vijl neer, en ging voor het venster staan; ja, ik wil wel eens zien

hoe dat daar ginds afloopt; dat paard heb ik een paar malen onder de hand gehad, maar een ondeugender schelm is er in de Kempen niet.

- Daar is men nu weer met het paard, dat eenigen tijd geleden, hier aan den hoefstal den smid bijna dood sloeg, hoorde Gitta iemand op de straat zeggen.

- Vader, vader! wees toch voorzichtig, riep het meisje, uit de keuken; daar is men nu weer met dat gevaarlijk paard van den hoevenaar.

- Neen, men is er mee hierover gegaan, antwoordde Wolf.

- Goddank! zei het meisje.

- Nu, als Barn dat gedaan krijgt, zeg ik ronduit, dat hij almachtig veel moet hebben bijgeleerd zei de smid; misschien is het dier meer handelbaar geworden; de mensch wordt met de jaren ook wijzer.... ook een paard kan zich beteren; waarom niet?

Nu kwam Barn Elshout uit zijn smis, en zei tot den hoevenaar:

- Moet uw paard beslagen worden? Kom, dan zal ik hem maar terstond de ijzers aftrekken.

- Of dat wel zoo gemakkelijk gaan zal als gij denkt, valt te betwijfelen; zuiver zit hij niet, antwoordde de boer.

- Ik ken uw paard van ouds; doch al ware hij de Duivel zelf, beslaan doe ik hem, antwoordde Barn.

- Wees toch maar voorzichtig, waarschuwde de boer; er zijn geen kunsten of kwade streken in de wereld die mijn Bles niet kent.

- Die zal ik hem afleeren, zwetste Barn.

Hij maakte het dier los, en wilde het in den hoefstal brengen; doch het hief den kop in de hoogte, spitste de ooren, begon met zijn staart te kwispelen en vreeselijk te snorken.

- Kom, geen kunsten! riep Barn met een vloek erbij,

terwijl hij het paard met zijn klomp tegen den buik schopte.

Het paard begon te steigeren, en stond met de voorpooten boven het hoofd van den smid die ter zijde moest springen, om niet onder de neervallende hoeven verpletterd te worden.

- En nu zult gij er in, rekel! schreeuwde Elshout, en vloekte zoo ontzettend, dat de boer riep 'nu stil maar!' en dat het paard, het wilde dier zelt, er van verschrikte.

- Wees maar voorzichtig, riep een voorbijgaande buurman; dat is geen kat om zonder handschoen aan te vatten.

- Die kat zal ik eens even de ribben streelen; het is er een die, evenals de kwade wijven, moet afgeranseld worden; geef mij dien knuppel daar maar eens over, zegde Barn kwaadaardig. En met een zwaar stuk hout sloeg hij het paard op den kop.

- Wilt gij mijn Bles doodslaan? riep de boer.

- Ja, ik sla hem dood, of hij zal het mij doen, riep Barn.

Het woord was niet uit zijn mond, of het paard maakte een vluggen draai, en sloeg den smid naar het hoofd.

- Ai, ai! hoorde men roepen; het was de stem van Wolf Klumpp, die het tooneel bij den hoefstal aan zijn deur stond af te zien; dat scheelde daar geen vinger breed, of hij sloeg hem letterlijk het hoofd van het lijf.

- Dan is het nog maar voor mijne rekening, grinnikte Barn, juist op den toon, zooals daar even het ondeugend paard had gegrinnikt. Toen legde hij den Bles een strop om den snuit, en riep woedend:

- Nu zult ge er in, duivelskind!

Geheel de buurt, mannen, vrouwen, kinderen stonden

op een afstand te zien, naar hetgeen er bij den hoefstal plaats had.

- Haal den strop nu maar vast bij, riep een der nieuwsgierigen.

- Ja, dat zal ik, antwoordde Barn vloekend; en indien hij niet wil, wurg ik hem hier voor de smis.

- Schei er dan liever maar uit, raadde de boer aan; dan rijd ik hem zonder beslag.

- Neen, hij zal in den hoefstal, of ik wurg hem! schreeuwde de jonge smid.

- Dan betaalt gij hem ook.

- Denkt gij dat ik geen geld genoeg heb om zoo een rekel van een paard te betalen?

En wederom vloekte Barn zoo verschrikkelijk, dat de vrouwen en buurmeisjes, die het hooren konden, de vingers in de ooren staken, en heenliepen bij het uitroepen: ‘Foei, die ketter!’

Er stond iemand bij den hoefstal, die daarop in een lach schoot, en beweerde dat een smid wel moest vloeken, en een paard van niets ter wereld zoo bang was.

Hij, die dat zegde, was een vreemde, leelijke kerel met hooge schouders en lange armen, juist als een aap.

- Indien gij niet vloekt, zei de vreemdeling; gaat het niet.

- Wat zijt gij voor een ketter, om zoo te durven spreken? zei een buurman van Wolf; vloeken dient tot niets, en wie vloekt, is een slechte kerel.

- Ik ook ben hoefsmid van stiel, antwoordde de man met zijne lange armen en hooge schouders; en wat ik zeg, kan ik goed maken.

- Ga maar wat opzij, riep Barnhem barsch toe; aanstonds slaat hij u nog de beenen van 't lijf.

- Indien ik geen smid was, die zijn ambacht in den grond verstaat, antwoordde de vreemdeling; zou ik op zij gaan, maar nu niet.

Hij had zijne handen in zijn broekzakken, en bleef zoo dicht achter het paard staan, dat het zijn poot maar moest achteruit slaan om hem te raken.

Terwijl Barn den strop om den snuit van het paard bijhaalde, en toen al zijn kracht inspande, om het achteruit in den hoefstal te stooten, liet hij eensklaps een ontzettenden schreeuw hooren; geen wonder, het woedend dier had hem in zijn oor gebeten.

- Wat zijt gij toch een onhandige kerel! sprak de vreemde man met zijn lange armen en hoogeschouders; het is bijna alsof het de eerste maal van uw leven is, dat gij een paard bij den kop hebt.... Geef eens hier; hij maakte den strop van den snuit los, keek het paard vlak in de oogen, en zei toen iets dat niemand verstond; doch Wolf Klumpp die wat duitsch kon, (hij had een jaar in Keulen gewoond,) beweerde dat het een duitsche vloek was.

- Ga nu eens oogenblikkelijk in den hoefstal, of ik zal u leeren, zei de vreemde man, op gebiedenden toon tot het paard sprekend.

En in eens was het paard zoo zacht geworden als een lam, en ging van zelf in den hoefstal.

- Zoo moet dat gedaan worden, zei de vreemdeling; maar gij zijt nog jong, en paarden beslaan, leert men niet op een dag.

Dit zeggende, ging hij een stap of vier achteruit, en bleef met de handen in zijn broekzakken staan kijken naar den hoefstal.

- Wat gij daar deedt, zal men u niet licht nadoen, zei Wolf Klumpp, die nevens hem kwam staan; gij moet een echt kenner van paarden zijn; zijt gij misschien ook hoefsmid?

- Ja, zei de andere kortaf.

- Ik heb een knecht noodig, vervolgde Wolf; wilt gij u bij mij verhuren? Ik betaal mijn werkvolk zooals het behoort.

- Neen, antwoordde de andere wederom kortaf en barsch.

- Nu, dan is 't goed ook, zei Wolf; ik wilde u niets vragen dat iemand kan beleedigen.

- Het is reeds een jaar of vier geleden, zei de vreemdeling hem stijf in de oogen kijkend, dat ik zonder dienst zijnde, mij bij u als knecht aanbood....

- Nu ik u goed bezie, herken ik u.... Ja, nu herinner ik mij, dat gij....

- Toen hebt gij mij onbeleefd afgewezen.....

- Onbeleefd! dat kan niet waar zijn.

- En mij een schooier genoemd.

- Dat kan ik niet gezegd hebben; maar ik had op dat oogenblik geen knecht noodig.

- Dat gaf u het recht niet mij te beleedigen.

- Gij zoekt woorden, man; ik heb eigenlijk niets met u te maken.

- Ik met u nog minder.

Nu kwam Barn Elshout, die zich een zakdoek om het hoofd had gebonden, om zijn bloedend oor te bedekken, met zijn nijptang en verder gereedschap naar den hoefstal, om de ijzers van de hoeven te trekken. Nauwelijks echter stak hij de handen aan het paard, of het dier werd opnieuw woedend; met zijne krachtige pooten sloeg het den dwarsboom als een zwavelstok aan stukken, verbrijzelde de zware ketting, en liet zich met zooveel geweld op zij vallen dat de hoefstal waggelde, en met een dof gekraak ineenviel. Gekwetst was het paard niet, maar de slag van al het hout dat op hem was neergevallen, had hem zoo verschrikt en woest gemaakt, dat het met een ontzettenden sprong den jongen smid en twee of drie nieuwsgierige huurlieden op den grond wierp, en brieschend heenliep.

Doch vlug als een weerlicht sprong de vreemdeling, van wien wij daareven spraken, op hem toe, wierp zijn

lange armen om den hals van het paard en sprak:

- Ho, ho, jongen! waarom zijt gij zoo kwaad?

En het paard stond onmiddellijk stil, en stak bevend den kop naar den grond, toen de vreemde man het woord van daareven weer uitsprak, het woord dat Wolf Klumpp, voor een duitschen vloek had gehouden.

- Zie, dat is nu eerst liefhebberij, wanneer men zoo behendig met een paard weet om te gaan! riep een der nieuwsgierigen.

- Ja, dat is liefhebberij, en sterk is het ook, antwoordden de huurlieden rond den hoefstal.

- Wil ik u eens helpen? vroeg de man met zijn lange armen en hooge schouders; want dat paard doet u een ongeluk; dat kan niet anders; het beslag krijgt gij er niet onder, en voor mij is dat eene kleinigheid; leen mij uw schootsvel voor een oogenblik.

Dit zeggende, trok hij den jongen smid zijn lederen voorschoot af, hing zich dien voor, en beval dat iemand een poot zou oplichten.

- Een hoefstal heb ik niet noodig; ik besla mijn paarden altijd uit de hand, sprak hij; daarop rukte hij een voor een de oude ijzers van de hoeven, stak deze met het mes uit, en ronde ze af; in een omzien was alles gedaan, en daarbij nog goed gedaan.

Toen ging hij in de smis, en koos uit de menigte ijzers die aan den zolder hingen, er vier uit, smeedde ze naar zijn zin, en paste ze tegen de hoeven. Zonder den hoef met het ijzer effen te branden, sloeg hij het er tegen, en het was telkens, of het van zelf paste. Zonder er bijna op te letten, nagelde hij de ijzers vast, neep de punten van de nagels, klonk deze in den hoef om, en raspte de hoeven effen.

De geheele bewerking duurde niet langer dan vijftien minuten. En welk beslag had die vreemde smid daar geleverd! Een beslag zooals men er nooit in zijn leven

een gezien had; neen, zoo rap, zoo zuiver had niemand ooit een paardenhoef onder de hand van den smid zien uitkomen.

- Ja, dat is behendig! mompelde Wolf Klumpp; daaraan mogen Barn en ik een punt zuigen.... nog eens in mijn leven, het was toen ik in Brussel diende, heb ik een smid aan 't werk gezien, die juist op dezelfde wijze, met evenveel spoed en kunst besloeg, maar de man, zoo zeide men toch, ging met den Duivel om.

- Ho, ho! dan laat het zich begrijpen, antwoordde een der buren.

- Breng hem nu maar naar huis, zei de vreemde smid met hooge schouders en lange armen, terwijl hij met de hand over den nek van het paard streek; het dier is eigenlijk niet kwaad, neen; het zijn de menschen die er geen verstand van hebben om met een paard om te gaan. Daarop deed hij zijn schootsvel af, wierp het Barn Elshout op den arm, en zei dat hij eens in de smis wou gaan, om zijn pijp aan te steken.

- 't Is een onbeleefde kerel, zei Wolf Klumpp tot zijn buurlui, die nog voor de smis stonden; maar een behendige kerel is het ook, dat moet ik bekennen.

- Ja, 't is een liefhebber, meende een ander; zou hij bij de ruiterij gediend hebben?

- Mogelijk, zei een derde; waar anders zou hij geleerd hebben zoo meesterlijk met paarden om te gaan?

- Indien die man zich in de stad wilde verhuren, zou hij wel klaar raken, oordeelde een vierde.

- Ik voor mij heb een knecht noodig, zei Wolf Klumpp; en wilde hem wel als knecht in mijn smis hebben.

- Verhuurt hij zich niet? vroeg iemand.

- Neen, hij schijnt iets tegen mij te hebben, antwoordde Wolf; 't is reeds een heele tijd geleden dat

diezelfde kerel zich hij mij aanbood, en nu schijnt hij slecht gezind, omdat ik hem niet huurde.

- Hadt gij toen geen knecht noodig?

- In 't geheel niet; en ofschoon hij een barsche kerel is, huurde ik hem nu toch, omdat hij zoo verduiveld bij de hand is.

- Indien gij hem een groote huur aanboodt, zou hij misschien omvallen.

- Neen, dat zou hij niet, zei de man met hooge schouders en lange armen, die uit de smis alles gehoord had wat er buiten gezegd werd.

- Ik ook heb een knecht noodig, zei Barn; alleen kan ik het werk niet meer af.

- Bij u zou ik willen wonen, was het antwoord; al was het dan maar alleen om dien onbeleefden smid hierover te dwarsboomen.

- Zoudt gij dat? vroeg Barn verwonderd; wat vraagt gij voor huur?

- Een bekwaam smidsknecht trekt gewoonlijk zestig gulden, en daarbij kost en inwoon.

- Dat geef ik u ook; hoe heet gij?

- Stanislaüs Saltman; onder den naam van Stan ben ik het best bekend.

- En waar woont gij?

- Diep in Limburg tegen de Duitsche grenzen.

- Stan, wilt gij iets gebruiken?

- Ja, geef mij een glaasje brandewijn.

Barn schonk een bierglas brandewijn tot den boord vol; hij en de buurlui, die hem daar buiten hadden geholpen, mochten ook wel een kleine verfrissching hebben, voor al den schrik met het ondeugend paard van den hoevenaar.

- Ziedaar, Stan Saltman, neem een goeden slok voor al uw moeite, zei Barn.

Stan nam zijn pijp uit den mond, veegde met zijn mouw de lippen af, en zei, zooals dat behoort:

- Gezondheid eenparig! En daarop dronk hij het geheele glas in een paar teugen tot den bodem ledig.

Elshout had hem in 't oog, en dacht bij zich zelven, dat de vreemde smid even goed drinken kon als met paarden omgaan.

Terwijl hij het glas ditmaal voor zijn bereidwillige buurlieden en voor zich zelven volschonk, vroeg hij of Saltman heel zijn leven met paarden had omgegaan.

- Zoo lang ik smid ben, antwoordde Saltman; voor mij bestaan er geen ondeugende paarden; eer gij u hebt omgedraaid, besla ik het ontembaarste dier, dat er in de wereld is.

Hij zei dat doodeenvoudig; neen, Saltman was volstrekt geen zwetser.

- Indien ik zoo behendig was, zou ik spoedig rijk zijn, zei Barn.

- Nu, wat ik kan, zal ik u leeren.

- Blijf dan maar hier.... gij ziet er een brave kerel uit, en wij zullen het best eens worden. Wij zullen te zamen goed eten en een stevig glas drinken....

- Nu, dat bevalt me.

- En op het aambeeld hameren, dat heel het dorp er van dreunt.

- Dat bevalt mij ook.

- Blijf dan maar hier; terstond trekken wij aan 't werk; ik moet juist een allerzwaarste as gaan smeden.

- Neen, nu blijf ik niet; eerst moet ik naar mijn ouden baas terug, en kan die mij derven, kom ik onmiddellijk herwaarts.

- En indien uw oude baas eens niet zonder u heenkon.

- Neen; hij kan zonder mij weg; en is het anders kom ik toch bij u.

- Wanneer zie ik u dan weder?

- Wij zijn nu, laat zien, in September....

- Den veertienden.

- Den vijfentwintigsten der volgende maand op Crispijnsavond zult gij mij ontmoeten aan den Grenspaal achter het klooster; weet gij waar het is?

- Zeker weet ik dat; 't is tegenover de oude galg.

- Juist; de grenspaal staat op den kruisweg.

- Het schijnt dat gij hier in de streek bekend zijt?

- Toen ik veertien jaren oud was, heb ik een tijd gewoond bij den smid op het gehucht; maar dien smid hebt gij nooit gekend..... gij zijt te jong.

- Die smid is dood.

- Lang dood; kom, 't is tijd dat ik heenga; nu, het is dan afgesproken dat gij mij komt afhalen aan den Grenspaal op Crispijnsavond.

- Gij kunt even goed alleen recht naar mijn huis komen.

- Mijn weg is langs den Grenspaal; kom mij daar te gemoet, dan wandelen wij te zamen naar huis en praten nog wat met elkander.... of hebt gij belet dien avond?

- Volstrekt niet; indien u dat bevalt, kom ik u te gemoet aan den grenspaal.

- Doch gij gaat niet vandaar weg, vóór ik aankom.

- Neen, al moest ik ook tot middernacht daar blijven op- en neer wandelen.

Daarop gaven de twee smeden elkander de hand tot wederzien.

Barn Elshout bleef den vreemden smid met zijn lange apenarmen en hooge schouders in de straat staan nakijken, en sprak bij zich zelven:

- Wat wil die Saltman toch wel hebben met zijn Crispijnsavond? Dat is een gek gedacht; maar wat kan mij het schelen? 't Is bijna of er een schroef in zijn hoofd is losgeraakt.... maar een ervaren smid is hij.... daar is Wolf een hondsvod bij..... met zulk een knecht

breng ik het werk van heel den omtrek in mijn smis... dat zal u leeren Wolf Klumpp, die het zoo hoog hebt met uw dochter.

Terwijl Stanislaüs Saltman langs de lindedreef uit het dorp wegging, sprak hij bij zich zelven:

- Koob Zworl is nog een neef van mij; doch ik wil Barn Elshout laten wat hij is; neen, ik zeg hem niet dat hij Zworl heet, en zijn vader te 'S Hertogenbosch aan de galg is gestorven..... waartoe dient dat? Tot niets. Maar neef of geen neef, de kerel bevalt me..... met zijne scheeve oogen gelijkt hij als twee droppels water op zijn vader, den ouden Zworl, den grootsten schurk die er ooit geleefd heeft. Barn ziet er ook een schelm uit; nu, ik zelf ben ook maar een schavuit, dat beken ik, en daarom ook zoek ik altijd naar mijn soort.

VII.
Bij den Grenspaal.

Wat ik nu verder in den loop van mijn verhaal ga zeggen van Stanislaüs Saltman, van zijn doen en laten, van zijn geheimzinnige betrekkingen met anderen, die ik voor het oogenblik nog niet wil noemen, van hetgeen hij kon of niet kon, in een woord van al wat zijn persoon aanging, kan ik zelf niet goed maken; wat ik weet van den hooggeschouderden smid met zijn lange apenarmen, heb ik van anderen in het dorp gehoord, doch kan er niet voor instaan, dat alles de juiste waarheid is. Wat men van hem in het dorp heeft verteld, kan overdreven, en sommige omstandigheden betreffende zijn persoon, misschien geheel bezijden de waarheid zijn, maar zeker toch mag men aannemen, dat Saltman een zeer zonderling persoonaadje was, en men van zijn handel en wandel misschien nooit het rechte woord heef geweten. Dit gezegd, gaan wij verder.

Het was nu Crispijnsavond geworden. Zoodra het donker was, legde Barn Elshout zijn nijptang nevens het smisvuur, en zijn hamer op het aambeeld, trok zijn schoenen aan, en ging de deur uit. Hij nam de richting van het klooster, en sloeg tegenover de poort rechts af het bosch in. Hij had nu nog ongeveer tien minuten ver te gaan om het afgesproken plekje, den Grenspaal, nabij de oude galg, te bereiken.

Het was in het bosch donker als in een hel, en de wind buitengewoon hevig. De honderde glimwormen, die langs het boschpad lagen te flikkeren, wezen

hem den weg aan. Iets verder tusschen de lage mastboomen zag hij geen glimwormen meer, en toen werd het rondom hem ook zoo donker, dat hij met de handen moest voelen of hij nog wel op het pad was. Barn zette de lantaarn, die hij aan zijn stok op den rug had hangen, op den grond, en ketste vuur in zijn koperen tonderpot. Toen stak hij een zwavelstok aan, dien hij uit een koker haalde, om zoodoende eene vlam te brengen aan de oliepit zijner lantaarn. Hij sukkelde lang eer hij dat kon gedaan krijgen, want de wind scheen er een schelmsch behagen in te vinden, zijn zwavelstok voor hij aan de pit was, telkens uit te blazen. Eindelijk gelukte het, en nu wandelde Barn op zijn gemak langs het voetpad, dat nu eens door de jonge masten, dan door het kreupelhout, soms dwars door grachten heenliep. Weldra was hij buiten het bosch, en sloeg nu de berkendreef in, die recht naar den Grenspaal geleidde; daar hield hij stil. Hij bevond zich daar op een vierkantig plekje een paar roeden groot, waar twee rijwegen dwars over elkander, liepen; en van daar kwam de naam van Kruispad. In het midden stond een steenen paal van zes voeten hoog, die tot grensscheiding der naburige gemeente diende. Het Kruispad had een slechten naam in het dorp; waarom? Dat liet men gewoonlijk zoo blauw-blauw; doch eerlijke lieden vermeden die plaats, juist niet bij klaren dag, maar zeker bij avond en ontijd.

't Was ook een akelige plaats, dacht Barn, terwijl hij daar tegen den arduinen paal leunend, stond te wachten op zijn nieuwen knecht.

Aan de noordzijde lag het bosch met zijn duizende zwarte reuzen, zoo dacht hij; die bij den hevigen stormwind hunne lange armen wild dooreensloegen, en elkander de afgebroken, ontbladerde takken naar het lijf smeten. Bij 't bulderen van den wind kwam het

hem voor dat die duizende reuzen elkander dreigend toeriepen; dan was het weer alsof er eene menigte stemmen van vrouwen en kinderen zich vermengden met het blaten van geiten en lammeren; ook ging het er soms in het bosch toe, alsof honderde menschen daar stonden te lachen, te schateren, te zingen en te fluiten.

Aan de andere zijde van den Grenspaal, recht tegenover het bosch, verhief zich een heiheuvel, welks voet met doornen, braambosschen en dicht kreupelhout was begroeid, en op welks kruin de overblijfsels der oude galg nog zichtbaar bleven. Sedert lang had er geen terechtstelling meer plaats gehad, dat is waar; maar het was ook waar dat de afzichtelijke galg, waaraan voorheen menig wildstrooper, dief en brandstichter hingen te bengelen, nog altijd zichtbaar was, en dat er des nachts zaken gebeurden, die een braaf kristen liefst niet voortvertelde; dat zegde men in het dorp.

Links van den Grenspaal had men de naakte heide, de heide met haar zandheuvels, met haar turfhoopen in den zomer, met haar kleine en groote vennen in den winter; met hare diepe karresporen dikwijls geheel onzichtbaar geworden onder de dorre heistruikjes die er over heen groeiden.

Rechts lag een uitgestrekt moeras waar het somtijds krioelde van dansende dwaallichten.

Men vertelde in het dorp zonderlinge zaken van de plaats, waar de Grenspaal sedert zoo lange jaren, dag en nacht, tusschen de twee gemeenten de wacht hield; en wat vertelde men? Vooreerst, en de oude lieden van het dorp waren er nog ooggetuigen van geweest, dat men eens een paardendief naar de galg bracht, en dat de arme kerel daar aan den voet van den Scheidspaal van doodangst neerzakte, en er den geest gaf. Ook zegde men dat de dwaallichten, die er bij honderden in het moeras ronddansten, somtijds langs den Grens-

paal kwamen heenzweven, maar altijd onmiddellijk uitgingen, wanneer zij te dicht bij den arduinen paal kwamen. Welk belang daaraan moest gehecht worden is mij onbekend; of het ook waar was wat men zegde van de dwaallichtjes weet ik ook niet; ik vertel maar voort wat ik bij de boeren hoorde vertellen. Wat zegde men nog van den akeligen Grenspaal? Dat er bij winteravonden katten kwamen dansen. Ja, dat zegde men. Voorheen was de kattendans niet zeldzaam; heden hoort men zelden of nooit meer van dat zonderling verschijnsel.

Was er nog iets ten laste van den Scheidspaal? Ja, en dat was wel het verschrikkelijkste dat de mensch in zijn leven kan hooren: men hield het er voor, dat het daar bij den Scheidspaal was, dat de slechte kerels heengingen, wanneer zij hun ziel wilden verkoopen.

Wat er van zij, ik voor mij kan niets van dit alles bevestigen, wat ik weet, weet ik van de boeren van het dorp.

Doch het is bewezen, dat het plekje, waar de Scheidspaal stond, een slecht befaamd oord was, en door eerlijke lieden vooral des avonds werd vermeden.

Nu, Barn Elshout stond daar reeds meer dan een paar uren tegen den Scheidspaal; hij had zijn lantaarn uitgeblazen, want de maan was opgekomen, kwam over het bosch heenkijken, en verlichtte even het eenzaam landschap. Met dat bleeke maanlicht was het er bijna nog akeliger dan te voren; men zag iets, ja, maar zonder bepaalde vormen te onderscheiden. Somtijds was de maan weg achter de voortjagende wolken; eensklaps verscheen zij weer, zoodat het een oogenblik pikdonker was, en een seconde daarna het weer grauwachtig begon te schemeren.

Bij die beweging daar boven in de lucht, scheen ook

op de aarde zich alles te bewegen. Het was alsof de berkenboomen met hun witten bast om de lenden elkander achterna liepen, en alsof de drie gemetselde, afgebrokkelde pijlers der oude galg, daar boven van den heuvel gingen loopen, en weer op hunne plaats terugkwamen; somtijds was het ook alsof zij zich op den grond nederlegden en onmiddellijk daarna weer recht stonden.

Barn Elshout, de smid, zag dat alles af, en ofschoon hij niet van de vreesachtigsten was, scheen het hem toch weinig te bevallen daar zoolang te moeten blijven wachten. Meer dan eens had hij reeds bij zich zei ven gevraagd, of hij niet zou heengaan; neen, had hij dan daarop geantwoord; laat ons nog een oogenblik wachten, dewijl Stan Saltman toch uitdrukkelijk gezegd had, dat Barn niet mocht heengaan vóór hij aankwam. Het was nu niet ver meer van twaalf ure.

- Wanneer de klok twaalf slaat, ga ik heen, zei Barn juist, op het oogenblik dat er een zwarte schaduwe voorbijschoof.

- Wat was dat? Een vos of een wolf?

- Ja, 't was een wolf, zei Barn met kloppend hart; van dat ongediert krielt het hier in de bosschen.

Ja, op het laatst der voorbijzijnde eeuw ontbrak het in de Kempensche bosschen niet aan wolven; doch juist een zeer slechten naam had de ruige schelm niet, dan alleen bij de schaapsboeren, en dan nog maar wanneer het lang gevrozen had, en er sneeuw lag. Ofschoon het op dit oogenblik nog met vroos of sneeuwde, kreeg Barn het toch benauwd aan den Grenspaal.

Nu sloeg het twaalf ure op het klokje van het klooster; Barn had den wind, en hoorde de klokslagen zoo duidelijk, alsof hij er bij stond.

- Kom, nu ga ik toch maar heen, mompelde hij; Stan Saltman komt niet, en daarmee stak hij zijn arm omhoog, en nam zijn lantaarn, die hij boven op den

Scheidspaal had gezet. Maar de lantaarn was niet beneden, of Barn riep met blijde verrassing:

- Wat donder! zijt gij daar?

Ja, de smid met zijn hooge schouders en lange armen stond naast hem.

- Hebt gij gezelschap? liet Barn er onmiddellijk op volgen.

- Goeden avond! zei Stan, hem de hand gevend; ja, 't is een kennis van mij, die nog een paar uren verder moet.

Barn Elshout kon bij het maanlicht, dat eenige seconden over de streek bleef schijnen, den persoon onderscheiden, die langs den Kruisweg verdween. Het was een man klein van gestalte; hij was in 't zwart gekleed; hij droeg een korte broek, een witte das die over zijn kin ging, en een jabot volgens de Fransche mode van dien tijd. Hij had een driehoekigen hoed op het hoofd, en een wandelstok met glimmenden knop in de hand. Het kleedsel was dat van een medecinaedoctor van het laatst der 18^{e} eeuw; welk gezicht de kennis van Saltman had, kon Barn niet zeggen; of hij oud of jong was, kon hij evenmin onderscheiden.

Barn vond het vreemd, dat die heer, want het scheen een heer te wezen, midden in den nacht daar alleen door de hei liep; doch verder kon hij over hem niet nadenken, want hij moest aan Stan Saltman toch vragen:

- En hoe gaat het?

- Niet slecht.

- Ik heb ontzettend lang naar u staan wachten; ik had u niet zien aankomen.

- Niet? Dan waart ge in gedachten... Ik floot zelfs een deuntje, toen ik daar ginds aankwam.

- Niets gehoord, niets gezien.

- De wind is ook hevig, en daarbij is het zoo helschdonker, wanneer de maan weg is.

Barn had nog altijd het oog op den zwarten man met zijn groote witte das, dien hij bij het doorkomend maanlicht in de verte nog even kon onderscheiden.

- Is die man gek, zoo alleen over den weg te loopen? vroeg hij.

- Hij moet daar ginds in het dorp wezen, zei Stan; doch hij is hier in de streek goed bekend.

- Dat is wat anders; laat ons dan maar spoedig naar huis keeren; of zijt gij niet vermoeid?

- Neen; maar toch wilde ik hier een oogenblik gaan zitten tegen den Scheidspaal.

Zij gingen beiden zitten tegen den paal, en Barn vroeg of hij zich nu kwam verhuren.

- Ja, ik ben zonder dienst, en nu kom ik bij u inwonen om.....

- Waarom?

- Om Wolf Klumpp, die mij eens van zijn deur joeg, en mij een schooier noemde, van de baan te stooten.

- Gemakkelijk gaat dat niet; Wolf zit er warm in.

- Ik zeg u, dat wij hem tenonder brengen; hij heeft mij eens op den teen getrapt, en dat zal hij mij betalen.... Binnen een jaar heeft hij geen slag werk meer, en kan dan zijn hamer, aambeeld en nijptang maar inzouten.

- En hoe zult gij dat aanleggen?

- Ik behoef mij slechts bij u te verhuren; geen smid in de wereld kan het tegen mij volhouden; en daarbij maakt gij in eenige jaren uw fortuin.

- Dankbaar, Stan Saltman.

- Ja, ruïneeren, doe ik hem, zei Saltman met den opgestoken vinger dreigend.

- Dan krijg ik nog eenmaal haar hand....

- Haar hand...?

- Och, Heere! daar verspreek ik mij; ik zeg daar iets, wat ik eigenlijk niet kon, niet mocht zeggen.

- Hebt gij geheimen? Houdt ze maar voor u; nieuwsgierig ben ik niet.
- Nu gij goed voor mij zijt, wil ik u ook iets toevertrouwen; zwijgen kunt ge toch wel?
- Zwijgen? Ja, zet me maar op de proef.
- Wolf Klumpp heeft eene dochter, een lief en braaf meisje.
- Zoo, zoo, ja, dat kan ik denken.... Hoe heet zij?
- Brigitta.
- Ho, ho! Brigitta.
- Doch, onder ons.... stellig ware ik bij Klumpp in dienst gebleven, indien....
- Hij u zijne dochter had willen afstaan?
- Weet gij er iets van?
- Geen letter; maar ik raad het; dat is niet moeielijk.
- Ja, zoo is het.... maar Wolf Klumpp is een hooghartige, trotsche kerel.
- Ja, dat is hij; anders had hij mij eenige jaren geleden, niet met het gemeen scheldwoord ‘schooier’ van de deur gejaagd.
- Ja, hij is trotsch; denk eens, voor minder dan duizend dukaten, zei hij; is mijne dochter niet te koop.
- Meisjes moet gij nooit heel duur aankoopen, meende Stan; gewoonlijk heeft men dat goed te duur aan de vracht.
- Zoo juist denk ik er niet over, zei Barn; Gitta is een doorbraaf meisje, en ik zou gaarne....
- Duizend dukaten voor haar geven, indien gij ze hadt, lachte Saltman; maar duizend goudstukken hebt ge niet.
- Dat is nu hetzelfde.
- Ja, dat is nu hetzelfde; maar ik weet een veel eenvoudiger middel om de hand zijner dochter te krijgen.
- Laat eens hooren.

- Tracht hem zijn werk af te nemen, hem tenonder te brengen, hem doodarm te maken, en dat hebt gij in uw hand.

- Denkt gij?

- En dan zal de prijs van zijne dochter van zelf wel afslaan.

- En hoe zult gij dat aanleggen?

- Aanleggen? Zooals ik daareven zegde, wanneer ik, Stan Saltman, in een smis werk, heeft een ander smid geen slag meer te werken.

- Kakelen kan iedereen, maar daarom toch geen eieren leggen.

- Nu, wacht dan den tijd maar af, en gij zult zien, of ik een zwetser ben of niet.

- Neen; ik geloof u.... Laat ons nu over de huur spreken.

- Dat blijft zooals wij reeds zijn overeengekomen.

- Indien gij daarmee tevreden zijt.

- Maar gij moet mij in de smis mijn gang laten gaan.... Veel orders wacht ik niet af; dat zou mij lastig maken, en doen heengaan.

- Neen, gij zult in alles uw zin hebben.

- Werken zal ik voor twee groote smidsknechten maar niemand moet zich met mij veel bemoeien..... Waar ik buiten werktijd heenga; of ik vroeg of laat ga slapen; of hoe ik leef, zijn niemands zaken.

- Gij zult volkomen vrij zijn.

- Dan gaan wij morgen, met het kraaien der hanen aan 't smeden; smeden! dat er de buurt van davert, en dat het des avonds in de smis aanhoudend bliksemt en vuur regent.

Stanislaüs Saltman was opgestaan, en met zijne lange armen boven zijn hoofd zwaaiend, herhaalde hij vloekend:

- Ja, dat de buurt er van davert, en dat het in de smis des avonds aanhoudend bliksemt en vuur regent!

En Barn met zijne scheeve oogen zwaaide ook met zijn armen boven 't hoofd, en vloekte ook evenals zijn makker.

- Kom, nu gaan wij naar huis, stelde Barn voor.

- Ja, laat ons gaan, zei de andere.

Daarop sloegen zij de berkendreef in, en kwamen zoo langs het voetpad door het bosch op den openbaren rijweg.

Zij gingen een tijd lang zwijgend naast elkander; Barn Elshout dacht aan den zwarten man, die op dit oogenblik zeker reeds ver in de heide was.

- Wat was dat voor een landsman, met zijn zwart pak aan, en zijn snuifschepper op het hoofd?

- 't Moet een Hongaarsch Dokter wezen; hij verkoopt poeders, pillen, kruiden, en weet voor alles raad.

- 't Moet een zonderling Dokter zijn, om daar zou gansch alleen, te middernacht, door de hei rond te dolen; of moet hij des nachts zijn geneesmiddelen bij de boeren verkoopen?

- Ja, 't is een zonderling man, maar een groot geleerde is hij ook.

Zoo kwam de nieuwe smid met zijn nieuwen knecht laat in den nacht te huis aan. En den anderen dag, zoodra het maar even licht was geworden, stonden zij reeds in de smis te hameren dat het daverde.

Nieuwe bezems keren goed; en daarom waren de boeren naar den nieuwen smid, Barn Elshout, gegaan; nieuwe bezems keren goed; en daarom kwam nu iedereen met zijn werk naar de smis, waar men een nieuwen knecht had - een knecht die het ontembare paard van den hoevenaar, en dat nog wel uit de hand had beslagen, alsof het een kalf was.

Men vertelde wonderen van den behendigen smidsknecht; ja 't was waar, 't was een lust om Stan Saltman aan 't werk te zien. In een oogenblik had hij

het ijzer gloeiend, en smeedde het met zooveel vlugheid en kracht, dat hij gedaan had, vóór het zijn meester had gezien. Een ijzeren band om een wiel leggen, duurde bij hem niet de helft van den tijd, dien een ander daaraan moest besteden, en iets wat nog het schoonste was, wanneer hij eenmaal de maat had genomen, paste de ijzeren band altijd; dat miste nooit.

- Die band ligt zoo vast om de veiling, lachte hij dan; dat de Duivel zelf er hem niet afkrijgt.... en wat ik nog de grootste kunst noem, is dat de speeken zoo recht in de dom staan, alsof het rad niet was gebonden, en recht van den wagenmaker kwam.

Stan Saltman sprak weinig, zelfs soms heele dagen kwam er geen woord uit zijn mond, iets wat niet in den smaak van de boeren viel. Maar wat men sterk afkeurde, was dat de smidsknecht, wanneer hij dan wederom spraakzaam was, geen twee woorden sprak zonder er een vloekwoord bij te voegen. Wanneer men daarop aanmerking maakte, gaf hij ten antwoord:

- Zonder vloeken zou zelfs bij een ervaren smid niets van de hand gaan; doch ik moet u zeggen, dat ik eigenlijk nooit vloek.

- Wij denken somtijds, zei een buurman; dat de grond nog zal openscheuren van al het vloeken in de smis en bij den hoefstal.

- Dat kan niet, antwoordde de smidsknecht; dewijl het eigenlijk allen maar bastaardvloeken zijn, niets anders.... indien gij Duitsch en Fransch verstondt, zoudt gij hooren, dat wat gij vloekwoorden noemt, niets anders zijn dan woorden zonder beteekenis.

- Ho, ho! dat is wat anders, zei de buurman; kunt gij Hoogduitsch en Fransch?

- Mijn vader was een Sakser, van wien ik Duitsch leerde; Fransch heb ik geleerd te Parijs, waar ik bij

de tien jaren heb gewerkt bij den voornaamsten hoefsmid der stad.

- In Parijs? Zoo ver van hier! zei de buurman verwonderd.

Nu men dat alles wist, en ook zoo voor gereed geld aannam, maakte men geen aanmerkingen meer op de Duitsche en Fransche vloekwoorden van Stan Saltman.

Wat er van zij, er bestond in uren en uren in het ronde geen smis zooals die van Barn Elshout, die geld won als slijk. Wie een paard wilde beslagen hebben, dat om zijn kwaadaardigheid door niemand, zelfs maar kon worden aangeraakt, ging naar den nieuwen smid, en men kon verzekerd zijn, dat in minder dan een uur tijds de ijzers onder de hoeven zouden staan - wie een werk had te maken, waar de behendigste smid niet aan durfde, bood zich aan bij Barn Elshout, en altijd in een betrekkelijk korten tijd was het afgedaan; en meesterlijk was het afgedaan ook. Het was dan ook natuurlijk dat het werk in de smis regende, en de kronen er in neervielen zoo dicht als de hagelsteenen bij een onweer.

VIII.
Een blauw scheen.

Schuins tegenover, bij den eerlijken Wolf Klumpp ging het zoo niet. Het was alsof Gods zegen voor altijd van de smis was verdwenen. Wolf, voor eenige jaren de welvarende smid van het dorp, had thans bijna geen werk meer; hij stond doorgaans alleen in de smis, en werd slechts, wanneer er bij uitzondering een drukke dag kwam, geholpen door een straatjongen, die den blaasbalg moest trekken, en daarvoor een stuiver daags kreeg. Gelukkig nog dat Klumpp een welgesteld man was, en hij behalve voor zich zelven en voor Gitta, voor niemand anders het brood moest verdienen. Bezat hij zijn huis en smis, land en bosch niet? Ja, dat hebben wij reeds vroeger gezegd; en in gewone tijden, zou hij daaraan bijna genoeg gehad hebben, om zonder werken te leven.

Doch men vergete niet dat men in een benauwden tijd leefde, en het geld schaarsch was - men vergete niet dat wij in ons verhaal tot in het fransche schrikbewind zijn genaderd, toen men wel papierengeld, maar geen klinkende munt meer zag.

Reeds was Wolf verplicht geweest hier en daar bij zijn vrienden en oude kennissen geld op te nemen, en zou zich weldra in de noodzakelijkheid bevinden een stuk land, zijn huis of bosch, en dat wel misschien aan een spotprijs te verkoopen. Een onbescheiden buurman, aan wien hij dit voornemen had toevertrouwd, had zich daar-

van een woord laten ontvallen, en dat woord was Barn Elshout, bij toeval, ter ooren gekomen.

Kort daarna ontmoette Barn Elshout zijn ouden baas op het akkerpad, en wandelde met hem op naar het dorp. Na eenige oogenblikken over weer en wind en wit en zwart te hebben gesproken, vroeg Barn of het waar was wat men in het dorp vertelde.

- Eerst zou ik moeten weten wat men in het dorp zooal vertelt, meende Wolf.
- Ja, dat spreekt van zelf, zei Barn.
- Nu, wat is het? vroeg Wolf.
- Dat gij uw huis te koop hebt....

Wolf antwoordde hierop niet terstond; hij dacht bij zich zelven, dat Barn een onbeschaamde kerel zijn moest om hem dat te durven vragen.

Hij bleef een oogenblik op den weg stilstaan, keek zijn ouden knecht strak in de oogen, en zei kortaf:

- Mijn huis is niet te koop en ook nooit te koop geweest.
- Neem niet kwalijk, dat ik u die vraag deed; ik weet iemand die wel trek had om het te koopen.
- Om het even, ik heb niets te koop.
- Neem niet kwalijk; 't is niet gezegd om u te kwetsen; wij zijn en blijven toch altijd vrienden.
- Nooit heb ik iemand, wie het ook zij, vijandschap toegedragen, en ofschoon gij ook smid zijt, in mijn buurt woont, en bijgevolg een mededinger voor mij zijt, heb ik er nooit aan gedacht u te benijden of u kwaad te wenschen.
- Zoo denk ik ook juist over u.
- En al had ik letterlijk geen slag meer te werken, zou ik daarom een ander nog niet benijden, wanneer het hem beter gaat dan mij.
- Dat is de taal van een rondborstig, eerlijk man.
- Voorheen heb ik veel geld gewonnen, en dewijl

ik maar één kind heb, hoop ik wel aan mijn ouden dag te komen, in het geval dat ik zelfs volstrekt geen werk meer had.

- Ja, gij hebt een klein huishouden.

- En menschen, die zich weten te behelpen, hebben niet veel noodig.

Barn Elshout plaatste zich eensklaps recht vóór Wolf, legde hem vertrouwelijk de hand op den schouder, en zegde hem vriendelijk:

- Buurman, ik moest u iets vragen, mag ik dat?

- Zeker, waarom niet?

- Blijft gij opzichtens zekere zaak nog altijd van hetzelfde gevoelen?

- Opzichtens welke zaak? vroeg Klumpp, die hem misschien wel begreep, doch hem vragend aanzag.

- Opzichtens den verkoop van iets, dat....

- Van iets, dat?....

- Dat duizend dukaten moest opbrengen, volledigde Barn, terwijl zijne scheeve oogen nog scheever in zijn hoofd kwamen staan.

- Ho, ho! spreekt gij van Gitta? vroeg de smid verwonderd.

- Ja, van Gitta, antwoordde Barn, en hij stamelde er bij; dat hij reeds veel geld had gewonnen, en.....

- En dat gij de duizend dukaten in de schuif gereed hebt liggen, nam Wolf hem uit den mond.

- Dat is te zeggen, ik bezit reeds een ronden stuiver.

- Ja, gij hebt veel geluk gehad, en dat misgun ik u niet; maak er een goed gebruik van; want laat u dat van mij gezegd zijn, er is niets in de wereld dat zoo gemakkelijk tusschen de vingeren wegschuift, dan geld.

- Ik heb altijd gewerkt en gespaard om eenmaal te kunnen koopen, wat ik zoo gaarne in mijn bezit zou hebben.

- Kom, laat ons met open kaarten spelen, Barn Elshout, zei Wolf hem vlak in de oogen ziende.

- Gaarne, zeer gaarne.

- Gij hebt een oog op mijne dochter.

- Dat moet noch voor u, noch voor haar ooit een geheim zijn geweest.

- Voor mij niet, dat beken ik; wat mijne dochter aangaat, dat is wat anders; het is moeilijk een andermans gedacht te kennen; doch ik raad u ten beste aan haar niet meer te denken.

- En de reden, Wolf Klumpp?

- Luister eens, wanneer zich een kooper bij een boer aanbiedt om een stuk vee te koopen, zegt deze: ‘ik verkoop niet.....’

- Ook geeft hij daarvan dan wel de reden op.

- ‘Ik verkoop niet, omdat de prijzen voor het oogenblik wat al te laag staan naar mijn zin..... omdat ik de volgende jaarmarkt wil afwachten..... omdat ik er belang bij heb te behouden wat ik bezit..... omdat..... Ja, omdat.....’ maar met een meisje is dat heel iets anders.

- De vergelijking is niet juist, Wolf Klumpp.

- Dat is ze ook niet; ook wilde ik u slechts aan 't verstand brengen, dat gij mij zoudt verplichten op de zaak niet verder aan te dringen.

- Hebt gij iets tegen mij, Wolf Klumpp?

- Volstrekt niets, Barnabas Elshout.

- Ja wel; maar dat zal er nooit bij u uitkomen.

- Doe mij het genoegen van al die zaken nooit meer te spreken.

- Is dat uw laatste woord?

- Zeker, dat is gemeend; en laat ons daarom geen kwade vrienden worden.

- Ik weet wel waarom het is, zei Barn hem starlings aankijkend.

- Kom, laat ons van wat anders praten; wat zou het helpen over de zaak nog langer te onderhandelen?

- 't Zal u later misschien berouwen over dit alles niet beter te hebben nagedacht,..... Waaraan heb ik het verdiend als een gemeene kerel behandeld te worden?

- Dat het mij later zal berouwen niet beter te hebben nagedacht, kan waar zijn, Barn Elshout; want wie weet wat er in de toekomst nog kan gebeuren? Doch dat ik u als een gemeene kerel behandel, is iets wat gij zoo maar gelieft te zeggen; ik voor mij heb daar zelfs nooit aan gedacht.

- Ja, ik weet wel waarom het is, herhaalde Barn, kwaadaardig op zijn lippen bijtend; ja, ik weet het, en gij weet het ook.

Daarop keerde hij zich om, en verwijderde zich langs een zijweg. Dien avond, het was een zondag, ging hij vroeg naar de herberg, gebruikte ontzettend veel bier en daarop veel brandewijn, en was weldra dronken.

Was het te verwonderen dat hij, eenmaal in dien staat van opgewondenheid gekomen, aan zijn kennissen verhaalde welke ontmoeting hij dien namiddag had gehad?

- Hij doet er slecht aan, zei Wolf des anderendaags; dat alles uit te brengen; doch daar hij het zelf doet, blijft het ook voor zijne rekening.

IX.
De Spinning.

Indien het er bij Wolf Klumpp niet uit wilde, waarom hij de hand zijner dochter weigerde aan zijn gewezen knecht, werd daarvan toch wel de reden opgegeven door de boerenknapen en de buurmeisjes, die de Spinning bijwoonden.

In dien tijd waren de Spinningen nog in vollen zwang. De lezer heeft misschien nooit van een Spinning gehoord; in de steden vooral kent men dat woord niet, maar op de grensdorpen, eenige jaren geleden, sprak men daarvan zooals men in onze dagen spreekt van zangmaatschappijen, fanfaren, taalkundige genootschappen, schutters-vereenigingen en dergelijke.

De Spinning was een vergadering van jongens en meisjes, in de lange winteravonden. De eerste kwamen er, na hun werk te hebben afgedaan, om een pijp te rooken en een praatje te houden; de meisjes kwamen er ook heen om een praatje te houden, en brachten terzelfder tijd haar spinnewiel mede. Maar het spinnewiel was eigenlijk slechts een bijzaak.

In vele dorpen of liever in alle, zijn de Spinningen sedert lang afgeschaft. Eer aan den vooruitzienden dorpsgeestelijke, die door zijne ijverige bemoeiingen en krachtdadige tusschenkomst, zijne parochianen heeft weten te overtuigen dat zedige dochters des avonds onder de vleugelen der moeders moeten blijven, en dat de moegewerkte boerenknapen maar vroeg moeten gaan slapen, om den volgenden morgen weer vroeg wakker

te zijn. Doch wij zijn nog in den tijd der Fransche omwenteling en de Spinningen waren meer dan ooit bijgewoond.

Willen wij eens eene Spinning van dien tijd bijwonen? Dien avond had ze plaats bij den boer, die naast Willi, den pachter der kloosterhoef, woonde. Om zes ure in de winter was het avondmaal bij de boeren afgeloopen. Vader en ook grootvader aten om zes ure, en de kinderen en kindskinderen volgden hun voorbeeld.

Na het eten werden de lepels, de vorken, het zoutvat en de groote tinnen melkkom, benevens den broodkant (meer was er op de tafel niet) weggenomen, en de stoelen en de banken rond de tafel geschikt. Er werd nog één olielamp ontstoken, zoodat het huis door twee lampen (een verregaande weelde in dien tijd) werd verlicht.

Meer was er niet noodig; de receptiezaal was gereed, en weldra kwamen de gasten, die door niemand werden uitgenoodigd, de een na den anderen aan. Het waren boerenknapen uit de buurt; er kwamen er ook die een half uur ver moesten loopen, om de Spinning bij te wonen. Sommigen kwamen binnen met het vriendschappelijk: ‘goeden avond;’ anderen, de meesten zelfs, spraken geen woord, en gingen plaats nemen bij het vuur waar men duchtig begon te rooken. Veel praten doet een boer niet; hij zal bijvoorbeeld wel eens zeggen: ‘goed of slecht weer; wat is het koud, wat valt er veel regen’ of iets dergelijks. Maar wie veel praat, zich overal tusschen steekt, in alles het hoogste woord voert, moet te veel gedronken hebben, of staat te boek voor een twistzoeker en voorvechter.

Een dozijn boerenknapen zaten reeds rondom den haard. Het was nog stil in huis, doch weldra kwam er beweging en leven; daar waren de meisjes! Zij kwamen twee en twee, somtijds ook met drie en vier in

eens binnen. Zij hadden het spinnewiel onder den arm, en plaatsten zich kringsgewijze om de tafel. En oogenblikkelijk begon het dof gesnor van de raden der spinnewielen.

't Was echter of dat eentonig gesnor de knapen en ook de spinsters begon te vervelen; en om dat akelig, dof gedruisch niet meer te moeten hooren, begon men te praten, te lachen, te snateren en te kwetteren. Nu kwamen de boerenknapen dichter bij geschoven, en er werd gefezeld, in de vuist gelachen, gegekscheerd bij het even stilstaan van het spinnewiel.

- Kom, wordt er niet een liedje gezongen? Ja, een boerenjongen heft een lustig drinklied aan; de meisjes zingen in koor het refrein mede.

Nog een ander lied, een derde, eene vierde. Zoodra het laatste uit was, gaf een boerenknaap een raadsel op, dat bij het onophoudelijk schaterlachen der meisjes werd opgelost. Wie de meeste raadsels, vooral nieuwe raadsels kende, had den meesten bijval. Zoo was het ook met de liedjes. Nu, het was geen kleinigheid, in dien tijd, om een nieuw lied aan te leeren; weet gij waar men dat leerde? Bij den rolzanger op de jaarmarkt; daar kocht men de gedrukte liederen, daar bleef men uren en uren achtervolgens staan luisteren, om zoo doende den zang van buiten te leeren.

Nog heden is bij den rolzanger de muziekschool voor de boeren, die kleine en afgelegen dorpen en gehuchten bewonen; voor de groote dorpen is dat geheel anders; daar heeft men een maatschappij van fanfaren of koorzangers, die de jonge dorpstalenten inwijden.

Nu, op de Spinning had men gezongen, raadsels opgegeven en ook opgelost, gelachen, gegekscheerd, gesnaterd, gekwetterd, gesponnen en gerookt; het programma van het avondfeest liep teneinde, toen een der buurmeisjes vroeg of er geen nieuws was.

Er volgt een druk gesprek, waaraan al de aanwezigen voornamelijk de spinsters beurtelings deel nemen:

- Ja, is er geen nieuws?
- Ja, nieuws uit Parijs; maar slecht nieuws.
- Neen, dat is daar altijd maar rooven en plunderen.
- En moorden met de guillotien.
- Foei! laat ons van wat anders spreken, of ik slaap weer heel den nacht niet.
- Waarom zijn de menschen toch zoo ondeugend, dat zij elkander het hoofd afhakken!
- Spreek van wat anders.
- Ja, zeker; is er geen nieuws hier in het dorp?
- In onze buurt is er nieuws, groot nieuws.
- Goed of slecht nieuws?
- Goed en slecht, naar men dat opneemt.
- Mag het gekend zijn?
- En worden voortverteld?
- Zeker; waarom niet? 't Is uit de smis van Barn Elshout.
- Dan betreft het zeker den knecht met zijn hooge schouders en apenarmen?
- Foei, wat een spook!
- Aan zulk een kerel moest het verboden zijn op de straat te komen.
- Maar 't is in alle geval een behendig werkman.
- Een flinke smid.
- Dat is hij.
- Neen, 't is niet van hem, 't is van den jongen smidsbaas zelven.
- Gaat het niet goed met Barn Elshout?
- Ja wel; dat is het niet.... maar denkt eens hij heeft de hand gevraagd van,.... raadt eens.
- Wie kan dat raden?
- Mijne hand is het toch niet.
- De mijne ook niet.

- Ik wilde nog liever géène hand hebben.
- Ik liet mij nog liever voor een gansch jaar lang in het tuchthuis zetten.
- Voor heel mijn leven.
- Met al dat gepraat weet men nog niet wie het is.
- Ja, wie is het?
- Kom, gij zult het toch niet raden; 't is Gitta van den smid.

Een algemeen gesnap, gesnater, gelach, gekwetter, gemiauw, gepiep van de meisjes; een lang gefluit, een lang ho, ho! van de knapen. De spinnewielen staan stil, het gesprek wordt hervat:

- De jonge smid is nog zoo gek niet.
- Zijn keus bewijst dat hij verstand heeft.
- Toch vliegt hij wat hoog.
- Daarom viel hij, en dat wel vrij hard.
- Barn Elshout en Gitta Klumpp!
- 't Is bijna ongelooflijk.
- 't Is oprecht waar.
- Zoo een braaf meisje.
- En zoo vriendschappelijk.
- En daarbij zoo lief.
- En wat meer is, de dochter van een zoo stevig burger.
- Ja, Wolf zit er warm in.
- De man zal toch wel wijzer zijn, dat....
- Dat hij de hand zijner dochter aan geen Barnabas Elshout afstaat?
- Aan dien scheefoog, met zijn bloedrood, stekelig haar!
- Is zijn aangezicht geel of groen?
- Geel én groen.
- Foei! Men weet niet eens waar of wanneer hij is geboren.
- Is hij dan hier uit het dorp niet?
- Wat zou hij? Wel zeker!

- Weet gij wie hij is?
- Een vondeling; dat is genoeg gekend.
Met vele stemmen:
- Een vondeling!
- Mijn grootvader zaliger heeft mij voor de waarheid verteld dat Barn Elshout....
- Ja, ik weet het ook; ik weet het van mijn oudoom.
- Dat Barn Elshout op een morgen werd gevonden aan de poort van het klooster....
- Aan de poort van het klooster?
- Aan den voet van den els die er nog staat.
- En dat hij vandaar Elshout werd geheeten.
- Gelukkig dat die els er stond; anders had hij in 't geheel geen naam gehad.
- Dan was de elzenboom zijn vader!
- Kluchtig!
- De zoon van een boom, ha, ha!
- Het is de oude Barnabas, die reeds in dien tijd portier was, welke den knaap daar op een morgen vond liggen, en ook wilde dat de vondeling zijn kloosternaam zou dragen.
- En daarom heet de smid Barn?
- Barn, Barnabas Elshout.
- Zoo is het.
- Wel lieve tijd! het is het eerste wat ik hoor..... Barn Elshout, een vondeling!
- En die zou naar de hand staan van het braafste meisje van heel het dorp!
- Die elspuist?
- Die scheefoog!
- Die jonge smid krijgt veel noten op zijn zang.
- Omdat hij geld wint?
- Dat is niet voldoende; hij moet zich maar nederig houden!
- Dat was het beste voor hem.

- Weet gij wat mijn oudoom mij nog van hem zegde?
- Laat hooren.
- Dat die Barn zeker het kind was van een Chinees.
- Hebben die ook een geel, groenachtig gezicht?
- En scheeve oogen in 't hoofd?
- Ja, zeker, dat hebben de Chineezen.
- Wel al mijn leven! Dan is de jonge smid een Chinees!
- Wat is dat, een Chinees?
- Waarom moet gij weten wat een Chinees is?
- Wat komt er dat nu op aan?
- En daarbij, wie weet, wat een Chinees is?
- Wel, lieve tijd, een Chinees!
- 't Is om er van te droomen.
- 't Zou me een schoon huwelijk wezen, de brave dochter van den smid met een Chinees!
- En daarbij is die Barn een zonderling man, die...
- Die nooit heeft gedeugen.
- Eenige dagen nadat men hem daar aan de poort had opgeraapt, zei mijn oudoom; werd hij in de herberg openbaar verpacht.
- Verpacht? Gelijk een stuk hooiveld?
- En niemand bood er op.
- Niemand wilde hem.
- Omdat men wel zag dat de vierjarige knaap niet deugde.
- En de kloosterheeren namen hem op, en besteedden hem bij Willi.
- Dat was braaf van de kloosterheeren!
- En is die jongen grootgebracht hier naast bij Willi?
- Zeker; hij woonde daar tot zijn twintigste jaar.
- En toen kwam hij bij den smid.
- Bij Willi heeft hij nooit iets uitgezet, dan guitenstreken.
- En in de school dan? Hij is bijna geen letter geleerd.

- De paters wilden iets van hem maken; maar 't ging niet.
- Neen 't ging niet.
- Drie jaar lang leerde men hem latijn.....
- En wat kent hij daarvan?
- Niet meer dan onze kat.
- Komt hij nog al in de kerk?
- Geen tweemaal in 't jaar.
- Foei, wat een schismatiek!
- En zijn knecht met zijn hooge schouders, die letterlijk nooit in de kerk komt.
- Doch laat ons op de zaak weerkomen wat....?
- Ja, wat zegde vader Klumpp?
- Of Barn een blauw scheen heeft geloopen, laat ik u denken.
- Een blauw scheen? Dat is ook verdiend.
- Wat verbeeldt hij zich?
- Wolf liet hem hooren, dat hij aan al die gekheden niet meer moest denken.
- Indien Wolf daarover ook anders had gedacht, zou ik hem wel iets in 't oor hebben geblazen, dat.....
- Wat is dat?
- Wat men hier en daar in het dorp zegt.
- Zijn het geheimen, of moet ik raden?
- Dat Barn laat in den nacht te zien is geweest met Stan Saltman, raadt eens waar?
- Waar, waar?
- Aan den Grenspaal.
- Steekt daar kwaad in?
- Wie daar heen gaat, heeft geen goeden naam.
- Waarom niet?
- Neen, Barn komt er niet; dat weet ik van goederhand.
- Van wien weet gij dat?
- Van den ouden wildstrooper, die daar in de streek heele nachten op de loer gaat zitten.
- En wat zegt de wildstrooper?

- Dat hij er Barn nooit heeft gezien; maar dat Saltman er heengaat; dat hij hem daar eiken vrijdag om middernacht heeft gezien....

- En durft hij daar alleen heengaan?

- In gezelschap van een man in 't zwart gekleed, die een driepuntigen hoed op het hoofd heeft.

- Dat is daar niet pluis aan den grenspaal.

- Weet gij wat men zegt?

- Ja, dat weet ik, en bij ons in de buurt weet men het ook.

- Nu, wat zegt men?

- Dat de slechte kerels daar heengaan, om....

- Zeg maar, om hun ziel te verkoopen.

- Foei! Heeft men het ooit gehoord!

- Wel, wel, dan zou zijn knecht met den Duivel omgaan?

- Dat zegt men.

Al de stemmen:

- Met den Duivel! God zegen ons allen!

- Laat ons allen een kruis maken!

- Jongens en meisjes hebt gij het gehoord? Laat ons een kruis maken!

En nu was men uitgepraat. De meisjes namen hare spinnewielen op, de boerenknapen staken hunne pijpen nog eens aan, waarna de Spinning uiteenging.

Bleef het een geheim in het dorp wat er op de Spinning was gezegd? Neen, er waren geen twee dagen verloopen, of Elshout was op de hoogte van al wat er was omgegaan. De jonge smid was in een hevige gramschap geschoten, toen hij vernam wat men van hem had gezegd, en had zijn gloeiend hoefijzer dwars door het venster gooiend, gezworen dat hij zich vroeg of laat zoude wreken; op wien? had hij bij zich zelven gevraagd; en terwijl hij met zijn zwaren hamer een gat dwars door den leemen wand van zijn werkhuis sloeg,

had hij er op geantwoord: vooreerst op Wolf Klumpp, en dan op zijne dochter, op die kwezel, wier hand hij niet meer zou willen, al ware 't ook, dat hare beide handen louter van diamant waren. En dan nog zou hij zich wreken op allen die op de Spinning tegenwoordig waren, en wel voornamelijk op diegenen welke daar het hooge woord hadden. Hij had de namen van allen die de Spinning bijwoonden, en vroeg of laat zou zich eens de gelegenheid opdoen, om zoo wel aan de kwaadwillige boerenknapen, als aan de babbelachtige buurmeisjes, al dien achterklap betaald te zetten.

- Wat scheelt u, dat gij zoo slecht gezind zijt? vroeg hem zijn knecht Stan Saltman, die juist in de smis kwam op het oogenblik dat Barn gereed stond om voor de tweede maal met zijn hamer door den muur te slaan.

- Ja, Stan, ik heb den Duivel in 't lijf, antwoordde de smidsbaas.

- Ja dat zie ik; wat is er?

- Hebt gij gehoord, wat men van ons op de Spinning heeft gezegd?

- Neen; maar dat gaat me niet aan.

- Niet? Nu, luister dan een oogenblik.

En hij vertelde hem wijd en breed wat hem van de Spinning ter ooren was gekomen.

- Kom, waar ge u moe mee maakt! lachte Saltman; ga uw gang, en laat ze praten.

- Dat doe ik altijd wanneer het niet te ver gaat; maar wat men nu heeft gebabbeld, verdraag ik niet.

- Ik wel; doe zoo als ik.

- Wie zou niet boos worden? zei Barn met zijne scheeve oogen woedend door de smis kijkend.

- Nu ik verklaar dat gij stapel gek zijt, indien gij u boos maakt, omdat men tusschen jongens en meisjes vertelt, dat gij een blauw scheen hebt geloopen.

- Neen, om die blauwe scheen bekreun ik mij niet.... maar wat denkt die domme boer van een Klumpp wel? Ik weet toch wel wie hij is, en hoe zwaar hij weegt.

- Zie, dat is nu eerst onredelijk van u! Gij vraagt zijne dochter ten huwelijk, en de dochter of de vader, dat is nu om 't even, wil niet....

- Welnu?

- Dan wilt gij op uwe beurt haar ook niet; dat is verstandig geredeneerd, en al wat gij verder over de zaak denkt of zegt, heeft niets te beteekenen.

- Wie mij beleedigt, moet maar weten met wien hij te doen heeft; doch ik sta voor niets in.... voor niets!

- Beleedigen! Ja, dat is wat anders.

- En gij hebt daar gehoord wat men van u, van u Stanislaüs Saltman, heeft gezegd?

- Naar kinderpraat luister ik zelfs niet.

- Is dat kinderpraat?

- Niets anders; kom, zet al die gekheid uit uw hoofd, en laat ons aan 't werk gaan; er ligt daar nog een heele hoop lapperij die vandaag af moet; 't is morgen zondag.

XI.
Fransche Ruiters.

Barn Elshout had kwaad bloed in 't lijf, echt landloopersbloed. Zijn vader, Joachim Zworl, ook een scheerslijper, had voor herhaalde diefstallen, misschien tienmaal in zijn leven, in de gevangenis gezeten. Eindelijk had de justitie kort en recht spel met hem gemaakt, en hem te 'S Hertogenbosch aan de galg doen stroppen; de schurk had het tienmaal verdiend. Zijne vrouw, de moeder van Barn, de bloedeigen nicht van de scheerslijpersvrouw, was weinig beter dan haar man. Zij stierf plotseling aan een beroerte; indien zij nog eenigen tijd te leven had gehad, ware zij even als Zworl aan de galg geraakt.

Hetzelfde bloed, dat vader en moeder in het lijf hadden, zat ook in Barn Elshout. Noch de stille, godsdienstige opvoeding aan den haard bij pachter Willi, noch de onvermoeide pogingen der brave kloosterlingen hadden een droppel van zijn kwaad bloed veranderd.

Sedert eenige jaren, dat hij van Willi was weggegaan, sedert den tijd dat hij met het geld zijner beschermers een winstgevend bedrijf had aangevat, scheen zijn boosaardige inborst ten minste niet slechter te zijn geworden. Zoo dachten Willi en ook de kloosterheeren over hem. Indien al die brave, eenvoudige menschen slechts een weinig doorzicht hadden gehad, zouden zij terstond gezien hebben, dat Barn den schijnheilige speelde, en men hem onder geen hoegenaamd opzicht mocht vertrouwen. Ja, de jonge smid had een door en

door slecht hart, en was even onverschillig aan elk godsdienstig en zedelijk gevoel als de zwervelingen van wie hij afstamde. Hij had gezworen, toen hij zijn gloeiend ijzer door het venster wierp, en met zijn hamer bijna tweemaal achtervolgens door den muur sloeg, dat hij zich vooreerst op Klumpp en dezes dochter en daarna ook op vele anderen zoude wreken; dat had hij gezworen, en hij hield zijn woord.

Op een zondag in den namiddag wandelde hij met zijn knecht Stan Saltman, even buiten het dorp, door het veld, toen hij op een kleinen afstand een tiental ruiters zag naderen.

- Zijn dat geen soldaten? Ja; dat moet fransche ruiterij zijn, vooronderstelde Saltman.

- Misschien wel jagers van generaal Durutte, die met zijn legerkorps in de Kempen is aangekomen; zouden die heeren ons een bezoek komen geven? antwoordde de smid.

- Pas op! dat gij het woord ‘mijnheer’ niet uit uw mond laat vallen; men zou u voor zulke kleinigheid.....

- Misschien een pak slagen geven.

- Of gevangen nemen, en zelfs, wanneer die kerels slechtgezind of dronken waren, u overhoop schieten.

- Neen, ik weet wel dat men heden ‘burger’ zegt in de plaats van ‘mijnheer.’ Ja, het waren jagers van generaal Durutte, de eerste fransche soldaten, die in de omstreken van het dorp verschenen, en later heel de Kempen door, ‘zoo deerlijk huis hielden’ zegt een kronijkschrijver van dien tijd.

- Hebt gij uw kokarde? vroeg Saltman.

- Zeker heb ik die; sedert lang, heb ik die in mijn binnenzak.

- Gij weet dat het dragen der kokarde een bevel is uitgaande van het nieuw bestuur.

- Ja, en 't was wel te voorzien, dat wij die den een of anderen dag zouden noodig hebben.

- Steek ze dan maar terstond in het knoopsgat; dat is altijd voorzichtig.....

- Want de fransche ruiters, zegt men, zijn niet te betrouwen.

Beiden haalden een driekleurige kokarde uit den zak, en hechtten die in hun knoopsgat.

De ruiters waren hen voorzeker ongemerkt voorbij gereden indien de fransche kokarden hen niet opmerkzaam hadden gemaakt.

- Leve de Republiek! riepen de ruiters, die allen halfdronken waren.

- Leve de Republiek! beantwoordden de twee smeden, terwijl zij met den hoed boven het hoofd zwaaiden.

Daarop kwam Stan Saltman, die zeer gemakkelijk Fransch sprak, even vooruit, en groette de ruiters in hunne taal. De wachtmeester, die het bevel over den troep voerde, stak zijne hand uit, en sprak, zwetsend:

- Ziedaar, burgers, dat is de hand van Scevola, een der strijders van Jemappes.

De twee smeden gaven hem beurtelings de hand.

- De Jagers van generaal Durutte, hernam de wachtmeester; kwamen kennis maken met de burgers van het dorp; hij hoopte dat daar iedereen met hart en ziel Republikein was.

Saltman lachte even, en zijn oogen half toeknijpend, schudde hij met het hoofd.

- Niet Republikein! riep Scevola; dan zullen wij hen op school doen, en het hun leeren.

- Ja, leer het aan 't domme, bijgeloovige volk, zei Stan.

- Indien dat hier zoo is gelegen, weet ik reeds wie in het dorp de baas is, zei de wachtmeester.

- De pastoor! lachte de smidsknecht; wie anders?

- Ha, ha! dat is hier in de Kempen, overal hetzelfde deuntje, riep Scevola; doch de oude deuntjes deugen niet meer, burger; iedereen zingt de nieuwe liederen, en ook de pastoor moet het ‘Ça ira’ leeren.

- En de ‘Carmagnole’ dansen, voegde de brigadier, die Brutus heette, ernstig er bij.

- Ja, 't was hoogtijd, meende Saltman; dat die oude, bedorven koopwaar van vroeger tijden, maar voor altijd ter zijde werd gelegd.

- De Kempenaren hebben anders harde koppen, verzekerde de wachtmeester; voor den korten tijd dat wij hier gecantonneerd zijn, heb ik wel zooveel geleerd, dat ik zeker ben mij niet te bedriegen.

- Breek die harde koppen aan stukken, zei Saltman lachend.

- Kent gij generaal Durutte? antwoordde de wachtmeester; vraag dan niet, of zulks zal gebeuren.

- Ik hoor dat de Generaal haar op de tanden heeft, zei Saltman.

- Ja, haar op de tanden, dat heeft hij.

Zoo pratend was de ruitertroep in het dorp gekomen.

- Wilt gij hier in den *Gouden Sleutel* afstappen? vroeg de smidsknecht; hier is een goede herberg, en er is ook behoorlijke stalling voor de paarden.

- Ja, men zou de paarden op stal zetten, zei Scevola; en de manschappen zouden wat eten en drinken.

- Op mijne rekening, zei Barn Elshout, aan wien Stan de woorden van den franschen soldaat, in 't vlaamsch overbracht.

- En op de mijne, voegde de smidsknecht er bij; hola, he, kastelein! haver en hooi voor de paarden en eten en drinken voor de ruiters der Republiek.

- Leve de Republiek! riepen de ruiters die goed gezind werden.

De herberg was weldra vol volk; iedereen was be-

nieuwd om de fransche soldaten te zien, van wie men zooveel had gehoord, doch die tot hiertoe in het dorp nog niet waren te zien geweest.

Er werd tusschen de ruiters, Barn Elshout en zijn knecht geklonken, gedronken en gezongen op de fransche Republiek; en het duurde niet lang, of de jagers waren volkomen dronken. Doch de ruwe kerels schenen daaraan gewoon te zijn; bij de hevigste opgewondenheid door den drank veroorzaakt, wisten zij toch zeer goed wat zij deden, en hoorden en loerden alles af, alsof zij volstrekt geen brandewijn geproefd hadden.

- Burgers! sprak de wachtmeester die met zijn opgeheven glas in het midden der kamer stond; op het heil der fransche kokarde!

- Op het heil der fransche kokarde! riepen de ruiters de glazen omhoog heffend,

- Op de fransche kokarde! herhaalde Saltman in 't Nederduitsch.

- Op de fransche kokarde! zei ook Barn Elshout.

En daarop omhelsde de wachtmeester de twee smeden, die de kokarde in het knoopsgat droegen, en den dorpelingen het voorbeeld gaven, van ‘Gelijkheid, Eenheid en Broederlijkheid’.

Scevola had een traan van aandoening in het oog, terwijl hij sprak van de geheiligde leus der nieuwe Republiek.

- Brutus, hebt gij er nog? vroeg de wachtmeester zijn brigadier aansprekend.

- Ja, zeker antwoordde deze, en haalde onder zijn borstlap een pakje uit, dat hij den wachtmeester overreikte; in het pakje bevonden zich eene menigte fransche kokarden.

Burgers; wie er een wil hebben, behoeft slechts te spreken, zei de wachtmeester; aan allen schenk ik het eereteeken der vrijheid.

Er volgde geen antwoord; het was bijna alsof de geveilde koopwaar geen aftrek zou hebben.

De wachtmeester wierp een vragenden blik door de gelagkamer; doch niemand stak de hand uit naar een kokarde. Verstond men hem misschien niet? Want in den tijd dat ons verhaal voorvalt, was de fransche taal in de dorpen der Kempen zoo goed als onbekend. Daarom verzocht hij Saltman zijne woorden in 't Nederduitsch over te brengen; doch ook wat de smidsknecht zegde, werd niet beter onthaald, dan de zwetserij van den franschen ruiter.

- Ho, ho! zal dat hier zoo gaan? riep de wachtmeester met dreigenden blik; dat is hier nog een dom volk; en waar ik in dit apenland den voet zet, overal moet ik schoolmeester spelen, en met de plak in de hand de kinderen tot gehoorzaamheid dwingen..... Kom hier, jongen, ik zal met u beginnen.

Dit zeggende, greep hij een man die naast hem stond bij den arm, en wilde hem de kokarde op het wambuis hechten.

- Indien ik trek heb om dat te dragen, koop ik er zelf een, zei de man; het was Wolf Klumpp.

Terwijl hij een paar schreden achteruitging, vertaalde Stan Saltman het antwoord.

- Ho, ho! dat gaat zoo niet! dreigde de wachtmeester.

- Ik ben toch wel vrij een kokarde te dragen of er geen te dragen, meende de smid.

Na gedane vertaling, riep de wachtmeester, zich op de teenen omhoogheffend:

- En het bevel der Republiek! Dat uitdrukkelijk bevel moet u bekend zijn?

- Dat versta ik niet, mijnheer, zei de smid.

Saltman vertaalde; en op het woord ‘mijnheer’ schenen de ruiters zoo verontwaardigd, alsof men hun den gemeensten scheldnaam had toegeworpen.

- Zeg ‘Burger,’ fluisterde Saltman; of er gebeuren nog ongelukken.

- Ja ‘Burger,’ indien zoo zijn naam is, zei de smid; daar kan niemand iets op tegenhebben.

Op nieuw wilde de wachtmeester den smid dwingen zijne kokarde aan te nemen.

Zoodra ik trek heb, koop ik er zelf een, herhaalde Wolf; en daarop ging hij de deur uit, terwijl hij bij zich zelven zegde, dat hij met dat vreemd gespuis niet wilde te doen hebben.

Hij werd oogenblikkelijk gevolgd door al de aanwezigen, die, even als Klumpp, van gevoelen waren zich met die dronken ruiters niet in te laten. Er bleef niemand in de herberg dan de jonge smidsbaas met zijn knecht, en dan de fransche ruiters.

- Wie is die kerel, die den soldaten der groote Republiek weerstand durft bieden, en hen beleedigen? vroeg de wachtmeester, terwijl hij zijn knevel op zij trok.

Saltman antwoordde dat die man recht tegenover woonde, daar voor hem, waar een Sint Elooi, onder dat ijzeren kruis boven de deur stond.

- Wat zegt gij? Een Heilige en een kruis boven de deur! riep de wachtmeester; en wie staat hier dergelijke misbruiken toe? Wil die kerel zich volstrekt het hoofd laten afslaan? En wat zegt gij, dat die kerel een smid is?

- Zeg hem dat die smid zeer goed gezien was bij het vorig bestuur; dat hij deel maakte van den gemeenteraad, en nog kerkmeester en voorzanger, en daarbij de vriend van den pastoor is, fluisterde de valsche Barn Elshout.

Bij de opgave der titels van Wolf Klumpp trok de wachtmeester de wenkbrauwen dicht over de oogen, en donderde:

- Dat is dan ook al geen Republikein?

Saltman vertaalde, en Barn Elshout riep met een spotlach:

- Ha, ha!

- Zulke kerels slaat men te Parijs het hoofd van den romp; doch dewijl wij, jammer genoeg, geen guillotien, hier hebben, zullen wij ons veroorloven hem een bezoek te geven.

De smid is een rijk man, zei Barn, en Saltman vertaalde; en heeft eene schoone dochter.

- Wachtmeester, laat er ons dan de 'Carmagnole' gaan dansen, lachte de brigadier; en zingen van 'Ça ira!'

- Ja, zeker, antwoordde Scevola; waarom niet? Maakt u gereed, jagers!

Hij gespte zijn sabel om, nam zijn shako van de tafel, drukte dien schuins tot vallens toe op zijn hoofd, en riep, de eene hand op de heup, de andere vooruitgestoken:

- Voorwaarts, marsch!

Wolf Klumpp stond aan de deur, toen de ruiters op hem afkwamen.

- Weet gij wel dat er onder de gelukkige en vrije Republiek geen kruisen meer geduld worden? vroeg de wachtmeester.

- Ik versta geen fransch, anwoordde de smid.

- En Heiligen nog al veel minder, voegde Scevola er bij; met de eene hand nam hij den arm van den smid vast, en wees met de andere naar het houten Heiligenbeeldje boven de deur.

- Dat is de patroon der smeden, zei Wolf; die heeft daar altijd gestaan.... staat hij u in den weg?

Scevola trok zijn sabel uit de schee, sloeg het houten, sedert lang vermeluwd, beeldje uit zijn nis naar beneden, en riep:

- Dat is voor den Heilige!

- Wat gij daar babbelt, versta ik niet, maar dat is

voor u, riep de smid, terwijl hij den wachtmeester een flinken flap om de ooren gaf; en indien gij alleen waart, kwaamt gij niet levend van hier.... gij, onbeschofte kerel, ketter! ja, dat zijt gij, een ketter!

Er volgde een woeste, dreigende kreet; al de jagers schoten toe, trokken hunne sabels, en hadden den smid zonder twijfel neergehakt, indien de wachtmeester met zijn donderende stem hun niet had toegeroepen:

- Terug! Steekt den sabel op! Dat is hier mijne zaak; de mijne alleen.

Hij had een zakpistool onder zijn borstlap uitgetrokken, haalde den haan over, en zette den smid den loop vlak op het hart.

- Leve de Republiek! riep hij; doch op hetzelfde oogenblik sloeg iemand zijn arm omhoog; het schot ging in de lucht af.

- Ach, vader! Mijn vader! Ach, doe hem geen kwaad! gilde Gitta, terwijl zij den arm van den wachmeester met hare twee handen vasthield.

Scevola, de wachtmeester, was een echte Franschman; bij het zien eener weerlooze vrouw, die hem zoo smeekend aanzag, scheen zijne wraakzucht in eens gekoeld. Op den smid, dien hij daareven de pistool op het hart zette, gaf hij geen acht meer, maar het meisje beziende, sprak hij bijna lachend:

- Ho, ho! mijne lieve bruid, zijt gij de dochter van den smid? Brutus, Mucius, Coclès, Agricola, ziet eens hier.... wat zegt gij daarvan? Dat doet eer aan de Kempen!

- Daar was nog een godin der Rede van te maken, lachte Brutus, de brigadier.

- 't Is zonde; en dat leeft hier tusschen de wilden, riep Mucius op een toon van waar medelijden.

- Kom, ween niet, mijne bruid.... men zal u geen kwaad doen, zei de wachtmeester vriendelijk; de echte

Republikein is de verdediger, de bewonderaar der vrouwen.... Leven de vrouwen der fransche Republiek!

Al de ruiters herhaalden de kreet, die uit een echt Franschman's hart voortkwam.

Bij de bewondering voor het onverwacht verschenen meisje, hadden ook de dronken ruiters een oogenblik geen acht gegeven op den smid, die van de verwarring gebruik makend, met een sprong achter den hoek der smis was verdwenen.

- Laat hem maar loopen, gebood de wachtmeester; later zal ik met den rekel wel afrekenen.

Daarop nam hij de halfdoode Gitta bij de hand, en trok haar het openstaande huis binnen, waar hij onmiddellijk door heel den troep werd opgevolgd.

- Wat gaat er nu gebeuren? vroeg Elshout, die met zijn knecht in de herberg voor het raam stond, en vandaar de beweging gadesloeg.

- Men zal haar geen kwaad doen, meende Saltman.

- Ik denk er anders over; daareven wilde men den vader wel overhoop schieten.

- De Franschman blijft altijd Franschman; de vrouwen doet hij niet licht kwaad.

- Is de dochter dan beter dan de vader? Luister; danst men daar niet in het huis van Klumpp?

- Ja, 't is de Carmagnole.

- En wat is dat nu?

- Men zingt de Marseillaise.

Aan de deur verscheen een jager, met verscheidene wijnflesschen onder den arm en in de hand.

- Dat is zeker een fransche kurketrekker? lachte Elshout, die met innige voldoening door de ruiten afloerde, wat er bij den smid voorviel.

De jager sloeg met den rug van zijn sabel de flesschen een voor een den hals af, en liep juichend ermee binnen.

- Heeft Wolf ook wijn in zijn kelder? vroeg de knecht.

- Ja, ik weet dat hij dien van een oom had geërfd, antwoordde de jonge smidsbaas; 't moet zeer oude en kostbare drank zijn.

- Dan blijft er van de erfenis vandaag geen roode droppel meer over, meende Stan.

- De jagers waren allen reeds dronken.

- Toch houden de kerels hun verstand, en blijven recht op hun paard, wanneer zij eenmaal in den zadel zitten.

- Wolf was daar geen haarpijl breed van zijn dood.

- Neen, dat scheelde geen haarpijl.

- En waarom laat men hem nu loopen?

- Wanneer men geen Franschman is, begrijpt men dat niet; waar mag de smid zijn gebleven?

- Hij liep den hoek om, en moet op de schelf van van zijn buurman zijn geklommen; waarom drukte de wachtmeester niet één tellens vroeger zijn pistool af?

- Ja, met één tellens vroeger was het met hem gedaan geweest.

Binnen in het huis van Wolf ging het woest toe. In minder dan een half uur tijds werd heel de voorraad van wijn, dien de smid voor de bruiloft zijner dochter bewaard had, deels opgedronken, deels over den vloer uitgestort. Terwijl Scevola aanhoudend zijn glas omhoog stak om op de gezondheid der vrouwen te drinken, zochten zijne jagers schuiven, kisten en kassen af, en roofden al wat eenige waarde had en draagbaar was: de gouden ketting met kruis, oorbellen en ringen, die Gitta van hare spaarpenningen had gekocht toen zij de eerste pleizierreis van haar leven deed, - vaders gouden horloge, een kostbaar aandenken uit het ouderlijk huis, - al het geld dat de smid in huis had, - zijn zilveren schoen- en broekgespen, de zilveren dashaak, alles in een woord, waar-

van men maar eenig geld kon maken, werd door de schelmen meegenomen.

Zingend, dansend, juichend kwamen de jagers opgeblazen, gloeiendrood van den gedronken wijn naar de herberg terug.

- De paarden opgetoomd! kommandeerde de wachtmeester.

- Gij hadt den smid daar bijna toch een kokarde in zijn knoopsgat gestoken, lachte Saltman.

- Ja, die duivelsche meid kwam niet meer dan één tellens tevroeg, schaterde de ruwe wachtmeester; den een of anderen dag kom ik met een dubbel getal manschappen naar het dorp terug.

- Hebt gij vandaag geen tijd meer? vroeg Saltman stil; laat gij dat met den smid zoo steken?

- Neen, ik moet terstond weg; doch ik beloof u dat ik weerkom; want den smid moet en zal ik hebben ook. De kerel heeft een der overwinnaars van Jemappes beleedigd, (de wachtmeester drukte den wijsvinger op zijne borst) en al moest ik hem uit de hel terughalen, gebeuren zal dat.

- Niemand laat zich gaarne beleedigen, stookte Stan Saltman op.

- Vooral Scevola niet..... Neen, neen, ik vind den kerel wel terug, breng hem voor generaal Durutte, (kent gij den Generaal?) en een half uur later is er een smid in de Kempen minder.

- Wilt gij den smid op staanden voet in handen hebben? deed Elshout vertalen.

- Ja, zeker; weet gij waar hij is? vroeg de wachtmeester haastig.

- Indien ik een paar woorden Fransch kon, was de zaak gemakkelijk, mompelde Barn; hij nam den wachtmeester bij den arm, wees met den vinger naar den hoek der smis, en vandaar naar de staldeur van het

nevenstaande huis. Toen deed hij met zijne twee handen een opklimmende beweging, welke even goed als de gesproken taal verstaan werd.

Ho, ho! ik versta u, burger, zei Scevola; de kerel is op de schelf geklommen, en heeft zich onder het hooi geborgen..... Mucius, Codes, Horatius! klimt daar eens even op die schelf daar ginder..... Onder het hooi zult gij hier of daar den kerel vinden, die ons daareven is ontloopen.

- Het hoofd inslaan? vroeg Codes, een jager met woest voorkomen, en die bij Wolf Klumpp niet het minste van allen had gedronken.

- Hem liever meevoeren naar 't hoofdkwartier? stelde de brigadier voor.

- Om hem daar on staanden voet te fusilleeren, zei de wachtmeester; generaal Durutte kan niet om met gekheid.

Vijf minuten duurde het niet, of er ging aan de staldeur van het huis nevens den smid een woest geschreeuw op, en onmiddellijk daarna verschenen de ruiters, den geboeiden Klumpp voor zich uitstootend.

De paarden der ruiters stonden aan de deur der herberg gereed. Het touw waarmee men den smid de armen op den rug had gebonden, werd aan den zadelknop van een der paarden vast geknoopt, en zoo vertrokken de dronken soldaten, bij het luidruchtig zingen van ‘Ça ira!’ en den kreet van ‘Leve de Republiek!’

- Juist wat hij hebben moet, morde Elshout, terwijl hij den ruitertroep door het venster nakeek.

De zoon van den opgehangen Scheerslijper wreef zich met zichtbaar genoegen in de handen.

- Wolf denke maar dat hij zijn laatste hoefijzer gesmeed heeft, zei Saltman lachend.

- Dat hij morgen een lijk is, mist niet; zou zijn schoone dochter nu nog niet te koop zijn voor minder

dan duizend dukaten? schertste de schurk, Barn Elshout.

In het dorp was het zoo doodstil, alsot er een lijkstatie door de straat ging; de deuren der huizen waren gesloten, zoo bang was men geworden, voor de moedwillige fransche ruiters. En wat was het overal een gejammer om den ongelukkigen Klumpp die stellig nooit meer het dorp, zijne vrienden, zijn huis en zijne arme dochter zoude weerzien!

- Voor het morgen twaalf uren slaat, mompelde Barn Elshout; is de smid een lijk, en dan is het gedaan met hamer en aambeeld..... en wat er dan verder met zijn nufje van een dochter gebeurt, kan me niet schelen.

Toen tegen den avond de ruiters in het hoofdkwartier aankwamen, zat generaal Durutte met zijn stafofficieren voor de deur der pastorij, waar hij zijn intrek had genomen, te rooken.

- Wat hebt gij daar, Scevola? riep hij in de verte den wachtmeester toe; zeker een muiter!

- Veel erger dan een muiter, Generaal, was het antwoord van den wachtmeester.

- 't Ziet er een stevige kerel, een vastberaden man uit, hernam Durutte, den smid van boven tot onder beziende.

- Een allerslechtste kerel, die zich niet geschaamd heeft, den wachtmeester der jagers in het aangezicht te slaan, zei Scevola.

- Ho, ho! wie durft het wagen, een held van Jemappes te beleedigen! riep de Generaal; daarop staat de kogel! Is dat weeral een van die dwarskoppen, zooals men er hier in de Kempen, het land der kruipdieren, zooveel aantreft? Nu, Scevola, leg de zaken eens uit, doch geen woord, geen letter laat gij achter van hetgeen u is wedervaren.... zeg de bloote waarheid.

- En in een oogenblik bracht de wachtmeester zijn Generaal op de hoogte van het voorgevallene: kokarde,

kruis en Heilige boven de deur, en hoe de onbeschofte smid een ruiter van het republikeinsch leger had aangevallen, niets vergat hij.

De Generaal moest in een goede luim zijn geweest; want toen hij hoorde dat zijn wachtmeester een geduchte oorveeg had opgeloopen, barstte hij in een luiden schaterlach uit, en vroeg:

- Wat zoudt gij, Scevola, de dappere van Jemappes, in de plaats van den smid gedaan hebben? Hetzelfde denk ik.

- Hetzelfde! lachten de stafofficieren om den Generaal te believen.

- En ik zou zeggen, Scevola, dat gij een flinke kerel waart, voer de Generaal voort; kom, maak dat touw los, en laat den armen drommel loopen.

Het touw waarmede men hem de armen op den rug had gebonden, was maar even los, of de smid verdween bij het schaterlachen der officieren, achter de haag der pastorij, en hij verdween met even veel vlugheid, alsof een windhoos hem had opgenomen, en met de voeten van den grond, had voortgedreven.

Reeds in den nacht was Wolf in het dorp terug, en drukte zijne dochter, die tusschen de honderde glasscherven en gebroken flesschen van het uitgeplunderd huis zat te weenen, aan het hart.

Zoodra men in het dorp vernam, dat Wolf Klumpp, wien men gedacht had nooit meer te zien, was weergekeerd, kwam groot en klein naar de smis geloopen. De buren, de vrienden uit het dorp, de kennissen uit de gehuchten kwamen naar hem toe; iedereen wilde hem zien, en zich met eigen oogen overtuigen, dat de fransche Jagers hem geen verder kwaad hadden gedaan. Er ging een vloek op tegen de moedwillige vreemdelingen, die een vreedzaam burger zoo deerlijk mishandeld, zijn zoolang gespaarden wijn opgedronken of over

den vloer heengegoten, en al wat er kostbaars in huis was, hadden meegenomen. Een nog grooter vloek ging er op over het huis schuins tegen hem over, het huis waar Barn Elshout met zijn knecht Stan Saltman woonde. Waren het die twee slechte kerels niet, die eigenlijk het vuur hadden ontstoken? Waren zij het niet die den franschen ruiters het huis van den braven Wolf hadden aangewezen? 't Moest door hen zijn dat de schuilplaats van den gevluchten smid bekend was geworden. Al dat fluisteren in het oor van den wachtmeester, al dat Fransch babbelen van Saltman, waarvan niemand een woord kon verstaan, konden geen ander doel hebben, dan een gehaaten mededinger, den man op wien beiden een ouden wrok hadden, aan de moedwilligheid der soldaten over te leveren.

Was dat alles ook wel bewezen?

Luister, wat er tusschen de boerenknapen en de buurmeisjes op de Spinning werd gezegd:

- De weerd uit de herberg heeft, zoo als men zegt, door de spleet van den zolder alles afgeloerd, wat er beneden tusschen de fransche ruiters en de twee smeden plaats greep.

- Aan al wie het wil hooren, vertelt hij, dat het Stan Saltman en de jonge smidsbaas waren, die den wachtmeester het huis van Klumpp aanwezen.

- Ook heeft hij gezien, dat de twee smeden bij elkander stonden te lachen, toen de ruiters het Heiligenbeeld aan stukken sloegen.

- En uitriepen: ‘dat is jammer!’ toen het schot van den wachtmeester in de lucht afging.

- Dat zij beiden (ja, 't zijn beiden eerlooze schurken) in de handen stonden te klappen, toen de wachtmeester de arme Gitta naar binnentrok.

- En met eigen oogen zag hij door de zolderspleet dat Barn den wachtmeester bij den arm had....

- En door gebaarden hem de staldeur aanwees....
- Langs waar Wolf de vlucht nam.
- En ook door gebaarden hem wist te beduiden dat de smid onder het hooi lag geborgen.
- Ook heeft hij gehoord dat Barn tot Stan Saltman zeide: ‘Juist wat hij hebben moet.’
- Wat schurken!
- Wat Judassen!
- Ook heeft de weerd uit de herberg duidelijk gehoord, dat die afzichtelijke kerel met zijn apenarmen zegde, dat Wolf zijn laatste hoefijzer gesmeed had.
- Waarop Barn gezegd had, dat niet langer dan morgen, Wolf een lijk zijn zou.
- En wat voegde hij er bij?
- Of zijne schoone dochter nu nog niet te koop zou zijn voor minder dan duizend dukaten?
- Foei, wat een wrokkige kerel!
- En zou dat nu enkel wezen, omdat hij bij den smid een blauw scheen liep?
- Ja, daarom is het.
- En ook omdat Wolf, ofschoon zijn smis wel deerlijk is verloopen, toch altijd een mededinger voor hem blijft.
- Foei, die nijdigaard!
- En om dat alles zou hij de arme Gitta den dood aandoen!
- En haar vader, den braven Wolf, laten doodschieten!
- Wat een rosse scheefoog!
- Zijn afgunstig en wraakzuchtig hart toonen wel aan wat hij is.
- Wat zou hij zijn?
- Een landlooperskind, wien men daar onder den elzenboom bij de kloosterpoort, als een nietswaardig ding, als een stuk hout neersmeet! En is dat achterklap? Neen, dat weet heel het dorp.
- Van ons huis komt er toch stellig geen slag werk meer in zijn smis.

- Bij ons is dat ook reeds besloten.
- Al moest men ook vier uren ver rijden om een ijzer onder den hoef te krijgen.
- Dat hoeft niet; Wolf Klumpp is er nog.
- En is die niet altijd een bekwaam werkman geweest?
- Zeker, en dat is hij nog; en hij blijft het.
- En was er Wolf niet, ging vader, zegt hij; nog liever naar een ander dorp.
- Zoo is het ook bij ons.
- Zoo zal het overal wezen.

Ja, zoo was het overal. Het gebeurde bij Wolf Klumpp had de twee smeden dermate in den haat gebracht bij de bevolking, dat niemand meer den voet in de smis zette. Iedereen trok partij voor den eerlijken Wolf; door heel het dorp werden de namen van Elshout en Saltman geschandvlekt. En weldra was het wederom druk bij Klumpp zooals voorheen, druk zooals in de dagen zijner grootste welvaart, terwijl bij Elshout het smisvuur zelfs niet werd ontstoken. Tegen hem over weergalmde heel den dag de hamerslag op het aambeeld, en des avonds was het in de smis alsof er een vuurwerk was aangestoken. Bij Elshout lag de hamer stil op het aambeeld; men hoorde er geen vijl meer krasschen op de schroefbank, en des avonds was het in zijn smis donker en doodsch.

De Scheerslijpersjongen keek met zijne scheeve oogen heel den dag naar het werkhuis van zijn buurman, en hoe langer hij er heen loerde, hoe meer de nijd, de afgunst, de haat en de oude wrok in zijn hart begonnen te gloeien.

- Denkt hij zoo goedkoop onder mijne handen uit te komen? morde hij, terwijl zijn oog een bliksem schoot naar de smis van Wolf; dan kent hij mij nog niet.

VII.
De Boschbrand.

Het had een heelen tijd gedroogd. De grond was met een dikke laag vliegzand bedekt. De beken, de grachten, de plukselkuilen bij de boerenstallingen en ook de putten waren letterlijk uitgedroogd; en de heiplanten langs de jonge mastbosschen, en het gras onder het kreupelhout, het mos aan den voet der boomen waren droog, droger dan zwavelstokken.

Het was niet ver meer van middernacht. Barn Elshout en zijn knecht zaten in de donkere smis bij elkander te rooken.

- 't Wordt tijd, zei Saltman.
- Ja, 't wordt tijd, antwoordde Barn; 't is reeds lang over elf; zou men in de buurt reeds slapen?
- Gewoonlijk is op dit uur iedereen in de rust; doch laat mij eens over de straat zien.

Hij klom op de schroefbank, en keek door de bovenste ruiten van het kruisvenster, dat met geen luiken was gesloten.

- Nergens bespeur ik nog licht; overal is het donker, sprak hij.
- 't Is ontzettend donker.
- Hoe donkerder hoe beter; en de wind is ook goed.
- Ja, die is goed.
- Hebt gij uw pakje gereed?
- Vlas in terpentijn gedoopt, een lange lont.....
- Tonderpot, staal en vuursteen?
- Ik heb alles wat ik moet hebben.

- Ga dan maar; 't wordt tijd, en kom spoedig weer; in dien tusschentijd blijf ik hier in de smis nog een pijp rooken.

- Ik zou wel langs den hof uitgaan.

- Doe dat, en laat het tuindeurke open.

- Nu, dan ga ik, goeden avond.

- Goeden avond en goeden uitval.... doch wat ik u zeggen wilde, ga niet langs den rijweg, ook niet langs het voetpad.

- Neen, neen; daaraan heb ik wel gedacht.

Barn ging langs het tuindeurke uit, en zoo kwam hij terstond op het uitgestrekt akkerveld, dat tegen het dorp lag. Na een kwartier ver, dwars over het land te hebben geloopen, kwam hij aan de elzenheggen, die langs de beemden stonden. Hij ging over de weiden, kroop door het hout, klauterde op hooge wallen, daalde neer, ging door diepe grachten, en kwam zoo eindelijk aan den boschkant. Daar begonnen de jonge mastboschen; verder op werd het hout grooter, en nog verder stond het hout dat voor molenwieken, en kostbaar zaaghout moest dienen.

Elshout stond stil op den zoom van het eerste jong dennenbosch. Hij stak zijn, in den mond warmgemaakten, vinger boven zijn hoofd, en overtuigde zich op die wijze, dat de wind recht over de bosschen waaide.

Uit zijn zak haalde hij een grooten in terpentijn gedoopten bos vlas, en legde dien in een hoop dor gebladert, dood gras en dorre heistruiken.

Nu legde hij een lange lont over den boschgrond, die h>j met het eene einde in het vlas bracht. Daarop ketste hij vuur in zijn tonderpot, en stak het vuur aan het andere einde der lont. Na zich overtuigd te hebben dat de aangestoken lont behoorlijk brandde, en het vuur smeulend, langzaam voortliep, ging hij heen. Voor hij in het dorp aankwam, had hij zich twintigmaal omge-

keerd naar het bosch, en telkens bij zich zelven gezegd:

- Er is nog niets te zien; neen, indien mijne bererekening uitkomt, is het vuur der lont niet vóór twee ure na middernacht aan het vlas.

Toen hij te huis kwam, zag hij nog eens in de richting der bosschen, en mompelde nogmaals, dat alles wel was.

- Alles afgeloopen? vroeg zijn knecht, die nog in de donkere smis zat te rooken.
- Ja, alles is wel; hoe laat is het?
- Halfeen.
- Vóór twee ure, verwacht ik niets; ten minste indien mijne berekening uitkomt.
- Laat ons dan maar gaan slapen.
- Ik wil wel te bed gaan liggen; maar slapen gaat niet, dat weet ik vooruit.
- Neen, dat kan niet; doch het is beter dat wij ons te bed leggen.
- Ja, dat is beter.

Nadat zij een goed uur te bed lagen, stiet Barn zijn knecht tegen den elleboog, en zei:

- Daar slaat de klok twee ure.

Het woord was niet uit zijn mond, of men hoorde den klepperman. Doch de nachtwaker zong zijn gewoon refrein niet, en zijn zware, houten klep sloeg niet naar gewoonte, wanneer alles rustig en er geen onraad was.

- Zou de Klepperman reeds iets in verte gezien hebben? vroeg Barn zich even oprichtend om te luisteren; ja, de boel moet reeds in brand staan.
- Stil! zei zijn knecht; daar slaat hij op het venster van onzen buurman die op den hoek woont.
- Luister; daar doet men het venster open, zei Barn; en de winkelier hiernaast vraagt iets aan den Klepperman. Ja, de winkelier die naast de smis woonde, had zijn venster geopend, en vroeg of er onraad was.

- Er moet daar ergens een groote brand zijn, antwoordde de Klepperman; in het dorp is het niet.

- Goddank! zei de winkelier; dan is het misschien zeer veraf.

- Veraf is het niet, oordeelde de nachtwaker; ik schat den afstand op ongeveer een half uur; doch men kan zich in den nacht al licht vergissen.

- Is er onraad, Klepperman? Wij hooren dat er van brand wordt gesproken, vroeg Elshout, zijn venster openstootend; waar is het?

- Met zekerheid zou ik dat niet durven zeggen, antwoordde de Klepperman.

- Is het in 't dorp? vroeg Stan Saltman, die ook met het hoofd door het venster kwam liggen.

- In het dorp? neen; 't is verder op, naar den kant van het zuidwesten.

- Dan kan het misschien zeer veraf zijn, merkte Elshout aan; in den nacht schijnt een brand altijd dicht bij te wezen.

- Verder dan een half uur is het niet, herhaalde de nachtwaker; ik bedrieg mij niet licht.

- Een half uur? Daar staan geen huizen, zei Barn.

- Dat is waar; maar kan het geen boschbrand wezen? vroeg de Klepperman; met die aanhoudende droogte is dit al licht te verklaren.

- Een boschbrand? zei Saltman, dat is niet onmogelijk.

- Wij zijn in een oogenblik bij u, voegde Barn er bij.

- Ik, zou intusschen de buurt maar wakker maken, zei de winkelier, die nog door zijn venster lag.

De Klepperman ging Van huis tot huis op het venster kloppen, en riep ‘brand!’ zoo hard zijne stem maar konde roepen. Daarna sloeg hij op zijn klep het alarmsein, dat eenigszins, de stormklok nabootste, en door iedereen in het dorp was gekend. Weldra was men

overal te been, en men wees elkander den ontzaglijken gloed aan, die daar ginds in het zuidwesten torens hoog tegen de lucht opklom.

Eenige minuten later; daar stormt de torenklok, en jaagt met haar akelig gebrom heel het dorp het bed uit.

In alle buurten liep men bij elkander:

- Dat moet een ontzaglijke brand zijn, meenden allen.
- Zeer veraf.
- Een half uur gaans; verder niet.
- Ook de Klepperman, die ondervinding heeft, schat het daarop.
- Dan moeten het bosschen zijn, die in brand staan.
- Naar de groote uitgestrektheid te oordeelen, kan men dat aannemen.
- Kan het aan de vier boerderijen zijn, die daar op het gehucht vast tegen elkander liggen?
- Indien de vier huizen met stallen en schuren, allen te gelijk in vlam stonden, kon de uitgestrektheid van den brand niet zoo aanzienlijk wezen.
- Het gehucht ligt meer rechts af.
- En mijn bosch ligt meer links, meende Wolf Klumpp; gelukkig voor mij, maar al wederom ongelukkig voor een ander.
- Is er aan zulk een brand ook een hand te steken? vroeg Saltman.
- Indien het huizen zijn, meende Elshout; lijdt het geen twijfel dat alles tot den grond is afgebrand, vóór wij daar zijn.
- En indien het eens een boschbrand ware? vroeg de winkelier.
- Kom, laat ons niet langer er over praten, en er heen loopen; met er over te praten, gaan wij toch niet verder, meende Klumpp de smid.
- Ja, er heen! klonk het van alle zijden.

- En wie een bijl of een schop heeft, neme die mee, raadde Wolf aan; is het geen boschbrand, maar zijn het huizen, kan men de vracht er maar op toegeven.

In een oogenblik was men gereed, en deze met een bijl, gene met een schop gewapend, draafde men den weg op in de richting van den brand. Een kwartier later hield men stil op den zoom van het bosch, en kon men zich overtuigen welk een ontzettend onheil het dorp had getroffen. Al de jonge mastbosschen, de rijkdom der gemeente, stonden in vollen brand. Het vuur joeg knetterend, huilend, schuifelend met woest geweld door het dorre boschgras, en de drooge heistruiken. De wind waaide hevig, en de luchtstroom bulderde met verdubbelde kracht naar de plaats waar de ontzettende hitte de lucht verdunde. Bij het zwaarste orkaan schudden de boomen hunne kruinen niet met meer geweld; bij het het hevigste tempeest is het geloei door de bosschen niet zoo groot als op dit oogenblik.

En uit dien onmeetbaren vuurpoel stijgen dikke rookwolken, akelig door het vuur verlicht, boven de toppen der boomen, en de onstuimige wind jaagt die in vervaarlijke, spookachtige vormen hoog door de lucht.

't Was een ontzaglijk, een bang tooneel, midden in den nacht - een tooneel van rook en vuur, van geschuifel, geknetter, gekraak en vernieling.

- Dat zijn de jonge mastbosschen van het armbestuur! riep eene stem.

- En de mijne, zuchtte Wolf, de smid.

- En die van het klooster, voegde Willi, de pachter er bij; wat onberekenbare schade voor allen!

- En het groote bosch van Klumpp? riep eene stem uit den hoop.

- Is nog ongedeerd, antwoordde een andere; doch het duurt geen tien minuten of het vuur is aan de groote boomen.

- Aan 't werk, aan 't werk! klonk het van alle zijden; laat ons vóór het groot bosch een diepe gracht graven.

- Zijn er andere maatregelen? Neen, die zijn er niet.

- Ja, laat ons den brand afsnijden.

- 't Zou jammer, doodjammer zijn, indien de prachtige dennen van Wolf Klumpp moesten verbranden.

- Aan 't werk, vooruit!

En de gravers trokken moedig aan 't werk; doch de vlammen naderden in woeste vaart, dreigend, sissend als duizende slangen, en joegen het werkvolk op de vlucht.

Er ging een kreet van ontzetting uit de menigte op, toen de brand op het bosch aanstormend, over de gracht en den opgeworpen wal sloeg. De grond van het bosch was niet kaal zooals dit gewoonlijk het geval is met oude mastbosschen, maar begroeid met riet en gras, doormengd met hei- en boschbeziën-struiken, door de langdurige droogte tot volkomene verdorring overgegaan.

En dat alles brandde als solfer, joeg de vlam tegen de boomstammen omhoog, en wroette in den droogen bodem langs de wortels.

Leunend op hunne schoppen en bijlen, stonden de dorpelingen die ontzettende verwoesting af te zien.

- Reddeloos verloren! zuchtte Wolf, de smid; wat er overblijft, is nog slechts brandhout; niets anders.

En wat Klumpp zegde, was niet overdreven; heel zijn eigendom, het erfdeel van vader en moeder, waarin hij sedert jaren al zijn liggend geld had verwerkt, was verloren.

Toen de zon in het Oosten opsteeg, duurde de brand nog voort. Slechts achter het bosch van Wolf Klumpp, waar een uitgestrekt heiveld ter bezaaiing was omgespit, hield hij op.

Barn Elshout en Stan Saltman, met de bijl tusschen de beenen, zaten op een heuvel op een paar honderd schreden afstand, de verwoesting af te zien.

- Wat zegt gij er van? vroeg de jonge smidsbaas binnensmonds.
- Goed berekend en goed uitgevallen ook, antwoordde de knecht.
- Daar ligt nu heel de rijkdom van den hoovaardigen kerel.
- Vuur weet overal weg mee.
- Zou zijn schoone dochter nu nog niet te koop zijn?
- De prijs zal toch zeker wel even gedaald zijn?
- Gedaald of niet gedaald, is mij om 't even: hij kan met zijn kostbare koopwaar nu maar blijven zitten.... en dat komt er van, Wolf Klumpp!
- Dat komt er van wanneer men een knecht, die om werk kwam vragen, als een schooier van de deur jaagt.
- Nu kan hij zelf maar een schooier worden; ik heb nog altijd spijt dat de Fransche Jagers hem niet neerschoten.
- Ja, dat is jammer; dan was het in eens met hem uitgeweest.... Kom, hebben wij hier nog iets te maken? Wij hadden wel eenvoudig in ons nest kunnen blijven liggen.
- Neen, 't was voorzichtig van ons, met de anderen mee te loopen.
- Om geen argwaan op te wekken.
- Daarom ook heb ik schijnbaar harder gewerkt dan een ander.
- Even als ik.... De zaken waren goed overlegd, en zijn ook naar wensch uitgevallen.
- Kom, het volk gaat naar huis, laat ons meegaan.

XIII.
Geheimen.

- Kom, meisje, spreek nu niet meer over het bosch, zei Klumpp tot zijne dochter; laat het nu maar uit zijn... 't is toch een afgedane zaak.

- Vader, zijt gij het zelf niet, die er altijd van ophaalt? antwoordde Gitta.

- Ja, kind, die boschbrand wil maar niet uit mijn hoofd.

- 't Is een ontzaglijk verlies voor ons.

- Een verlies van tweeduizend dukaten, en nog veel meer; ja, 't is een groot verlies, vooral in deze tijden, nu het geld zoo zeldzaam is geworden.

- 't Is om het nooit te vergeten.

- Het kleine mastbosch is teenemaal verloren; het sparrebosch moet met den winter geroeid worden; en ik zal verplicht zijn al dat jong, veelbelovend hout voor een appel en een ei uit de hand te smijten.

- En het groot bosch, vader?

- De groote boomen hebben minder geleden, doch de schors is op de hoogte van een vadem verbrand, en ook de wortels zijn over 't algemeen geraakt.

- Kunnen de boomen niet blijven voortgroeien?

- Neen; geen enkele boom kan blijven staan.

- 't Is zonde!

- Ja, 't is zonde van al dat kostbaar hout, dat men nu voor een kleinigheid moet verkoopen; doch laat ons daarom ons zei ven niet doodplagen.... Wolf de smid raakt toch wel met zijne Gitta door de wereld.

- Zoolang er maar werk is in de smis.

- De smis gaat voortreffelijk, en levert een goed bestaan op; meer hebben wij eigenlijk niet noodig om fatsoenlijk te leven.

- Neen, laat ons niet morren om dat tijdelijk verlies, en liever den goeden God danken, dat wij beiden gezond zijn.

- Zeker, zeker.... Die brand heeft mij anders ontzettend veel schrik veroorzaakt; maar toch zie ik nog liever mijn laatsten boom verbranden, dan dat ik nog ooit in de handen val van die baldadige ruiters.

- Dien dag meende ik van schrik te sterven.

- Ik ook, kind, ik ook.... neen, daar is de boschbrand niets bij.... die twee smeden hier in de straat hadden mij bijna in het graf liggen.... neen, het scheelde geen duimbreed.

- Laat ons die slechte handelwijze vergeten en vergeven, vader.

- Vergeten, zal ik die nooit; vergeven wel. Ja, dat is reeds gedaan.... maar nu wij van die twee schurken spreken, er is nog iets, dat ik u nog niet heb gezegd.

Wolf ging den grendel op de deur schuiven, schoof ook de gordijntjes dicht, en keek rond door de keuken om zich te overtuigen, of hij met zijne dochter wel zeker alleen was. Daarna kwam hij dicht bij haar zitten, en fluisterde haar zoo stil mogelijk in het oor:

- Gitta, die boschbrand was geen ongeluk.

- Wat zegt gij, geen ongeluk?

- Neen, de bosschen zijn aangestookt; daaraan is geen twijfel.

- En welke bewijzen hebt gij daarvan?

- Zie eens hier, wat ik op den zoom van het bosch heb gevonden toen ik bij den brand aankwam.

- Een koperen tonderpot en een vuurstaal? Doch iedereen heeft een vuurslag.

- Ja, iedereen heeft dat, maar wat ik hier in mijn hand heb, hoort toe aan iemand, wien ik ken, en wien gij ook kent.

- En wie is dat?

- Mijn oude knecht; niemand anders.

- En wat denkt gij daarvan, vader?

- Dat Barn de brandstichter is.... De tonderpot en vuurstaal lagen nevens een stuk afgebrande lont.... Het is daar dat hij na vuur geslagen te hebben, zijn vuurslag neerlegde, en in de overijling vergat op te rapen.... Ja, ja, geen twijfel, Barn is de brandstichter.

- Kan iemand zoo boosaardig zijn?

- Barn web ja, Barn zeker; het hing maar aan een zijden draad, dat de Fransche ruiters mij niet vermoord hebben; en wie zou daarvan eigenlijk de schuld zijn geweest? Wie anders, dan mijn wraakzuchtige, gewezen knecht, die tot alles in staat is.

- Vader, bedriegt gij u ook niet?

- Mij bedriegen? Zijn naam staat op den tonderpot, en ik herinner mij nog als den dag van gisteren, dat hij zeil hem maakte.... hij zelf daar in de smis.... en daarvan zou ik meer dan een getuige kunnen opgeven.

- En toch kan men zich bedriegen.

- Ja, maar de kerel heeft er alle dagen naar gezocht, en nog dezen morgen heb ik hem van ver bespied.... De schurk moet erg in 't nauw zitten, dat hij het bewijs van zijn schelmstuk daar liet liggen.

- Vader, spreek er geen woord van aan anderen; want wie weet....

- Neen, ik houd het voor mij; aan den Abt en aan Willi heb ik echter de zaak bekend gemaakt.

- En wat zegden die er van?

- Beiden waren van gevoelen alles maar geheim te houden.

- Dat is het beste.

- En waartoe zou het ook dienen de zaak bij het gerecht aan te geven? Tot niets. Wij leven onder een vreemd bestuur, alles is in de war, en alles loopt ook verkeerd. Iedereen doet hedendaags wat hij wil; waarom zou men dan ook geen bosschen in brand steken?

- Dat is waar; maar ook zoudt gij bezwaarlijk kunnen goedmaken, vooreerst dat het gevonden vuurslag aan Elshout toebehoort....

- Zijn naam staat er op, zeg ik u.

- Het zij zoo, daarom toch kon het in andermans handen zijn gekomen; daarom ook bewijst het vuurslag eigenlijk niet dat Barn juist de brandstichter zou wezen.

- De brandstichter is hij, dat lijdt geen twijfel; maar toch houden wij de zaak geheim, want Wolf Klumpp staat toch reeds in een slecht blaadje, daar ginds bij de troepen van Generaal Durutte.

- Waar Elshout wellicht bescherming zou aantreffen.

- Zeer mogelijk; het is heden een tijd waarin alle recht met de voeten wordt getreden, en alle teugels, van welk bestuur het ook zij, vaneen zijn gerukt..... maar wat er ook van zij, ik bewaar toch den tonderpot met het vuurslag.

- Vader, wees voorzichtig; ik ben altijd bevreesd voor de twee smeden hier in de straat.

- Niet zonder reden, mijn kind; want schurken zijn het in de ziel, schurken die mij en ook den eerste den beste voor een niemendal als een vlieg zouden dood drukken... doch wat ik hier zeg, ga niet buiten ons huis.

- Hun naam zelfs wordt hier niet genoemd.

- Neen, spreek nooit, in 't bijzijn van anderen, over hen, en willen anderen over hen spreken, dat is voor hunne rekening; maar in huis of in de smis of aan den hoefstal wordt de naam van den smidsbaas of die van Saltman niet meer genoemd.

Doch anderen deden het voor Wolf Klumpp; vooral deed men het op de Spinningen die, nu het weer winter was geworden, even als verleden jaar, even als altijd sedert onheuglijke tijden, zeer druk werden bezocht.

Op den avond dat wij de boerenknapen met de pijp in den mond rond het ketelvuur, en de buurmeisjes met haar spinnewielen rond de tafel aantreffen, was het er buitengewoon druk; vooral aan het spinnewiel was het een onophoudend gesnater, gefezel, gefluister:

- Hebt gij 't gehoord? want alles komt toch uit.
- Wat is er? Wat is er uitgekomen?
- Van den boschbrand, een tijd geleden, doch 't is een geheim, dat niet verder gaan mag dan hier onder ons.
- Neen, 't blijft hier in huis.
- 't Blijft hier dood als in een graf.
- 't Is de schaapherder van Willi, die het heeft uitgebracht.
- De schaapherder van Willi? wel, wel die guit van een Walt!
- En wat heeft hij uitgebracht?
- Dat er een tonderpot en een vuurstaal zouden gevonden zijn, raadt eens waar?
- Wie zou dat raden?
- Waar de boschbrand moet begonnen zijn.
- Dan zijn de bosschen aangestookt!
- Wel, lieve tijd! Ja, kan dat anders indien er een tonderpot werd gevonden?
- En wie heeft dien tonderpot gevonden?
- Wie? Wolf de smid; maar 't is een geheim.
- Vertel het dan ook maar aan niemand.
- Zeker niet; nu, Wolf de smid vond het vuurslag...
- Wolf de smid! Men zou toch zeggen!
- En raadt eens aan wien de tonderpot toebehoorde?
- Neen, zeg het liever.

- Aan.... maar het geheim moet bewaard blijven.... aan Barn Elshout.
- De Heer sta ons bij! Aan Elshout!
- Dan is Barn misschien wel de brandstichter?
- Juist daarom toch niet.
- Het vuurslag kon aan een ander toebehooren.
- Zijn naam stond er op... echt waar, zijn naam stond er op.
- De naam bewijst niets.
- Een tonderpot kan men verkoopen.
- Ik weet zelfs dat Elshout, toen hij bij Wolf diende, zich in zijn ledige uren bezighield met het maken van tonderpotten, die hij aan den een en den andere verkocht.
- Ik heb er een, waar ook zijn naam op staat.
- Ik ook.
- Onze koewachter heeft er ook een.
- Met den naam van Barn er op?
- Ja, zeker.
- Wat mij aangaat ik mag toch lijden, dat men mijn geteekenden tonderpot niet vindt wanneer het ergens gebrand heeft.
- En toch is het toevallig omdat Barn Elshout iemand is, die bekend staat een ouden wrok te hebben tegen Wolf Klumpp.
- Wel, lieve tijd! wat zal er nog gebeuren?
- Ja, wij beleven een akeligen tijd.
- Ja, overal zegt men dat het een akelige tijd is.
- Maar hoe kwam de schaapherder van Willi daarachter?
- Walt, de kleine guit, was in de kamer, waar men onder het bedstroo de appelen bewaart.
- Wat een deugniet!
- Nu, terwijl hij daar onder het pluimen bed zat te futselen, hoorde hij dat er volk in de keuken kwam,

en dat Willi zegde: ‘Laat ons even in de kamer gaan; niemand moet hooren, wat wij elkander te zeggen hebben.’

- Dat spreekt van zelf.
- Daarin had Willi gelijk.
- Willi is een verstandige boer.... en wat deed de kleine schaapherder?
- Met een wip gelijk een slang was hij onder het ledekant.... Ja, Walt is een serpent van een jongen.
- Toen hij daar een paar minuten had gelegen, trad Willi binnen..... Raadt eens met wie? Met Wolf Klumpp en den Abt.
- Stil, luistert!
- En 't was Wolf, die aan den Abt en Willi vertelde hoe en waar hij een tonderpot had gevonden, geteekend met den naam van..... maar 't is een geheim.
- Zeker is 't een geheim, dat niemand mag voortvertellen.
- Ziet, meisjes, dat is nu eerst recht onvoorzichtig, dergelijke geheimen uit te brengen, zei een jonge boer rechtstaande; zulke zaken konden u soms duur te staan komen.
- Ja, aan wien hoort die tonderpot toe? vroeg een andere boerenknaap.
- Of zoudt gij gaarne moeielijkheden hebben met het gerecht?
- Neen, neen; daarom ook is het een geheim.
- Daarom moest gij niet uitbrengen, wat gij weet van Walt, den schaapherder.
- Ook heb ik het aan niemand verteld; ik ben al veel te bang van een man die....
- Die Wolf en Gitta verraadde aan de Fransche ruiters.
- En er de hand niet om zoude verdraaid hebben, indien zij den armen Klumpp daar hadden neergeschoten.

- Kom, laat ons van wat anders spreken; wat hebben wij zaken met Elshout en zijn knecht?

- Hebt gij 't gehoord van voorbijzijnden zondag?

- Neen, wat is het?

- Toen waren Barn en zijn knecht in het dorp, waar de Fransche ruiters zijn ingekwartierd.

- De Jagers, die het hier zoo bont maakten?

- Dezelfde.

- De twee smeden waren daar in gezelschap met vijf of zes mannen uit Antwerpen, die allen deelmaken van de zoogenaamde aannemers, of beter gezegd roovers.....

- Wel, heilige deugd! Wat is dat nu? Roovers!

- Roovers! Wat zal er nog gebeuren in de wereld!

- Een bende roovers!

- En maken de smid en zijn knecht deel van die bende?

- Roovers, zooals men dat gewoonlijk opneemt, zijn het juist wel niet; maar toch schijnt het niets goeds te wezen, wat tot die bende behoort.

- Wie heeft tot hiertoe daar een woord van gehoord?

- Niemand.

- 't Zijn mannen, die onder de bescherming staan van het nieuw bestuur, en de steden en de dorpen afloopen om gestolen goed te koopen.

- Wat schurken! En wie steelt dat voor hen?

- Hoe dat juist in elkander zit, is mij onbekend; doch den een of anderen dag hebt gij de roovers in 't dorp, dat zegt men.

- Wel, heilige deugd! Wat gebeuren er toch zonderlinge zaken!

- Voorheen was dat heel anders.

- Toen hoorde men van niets.

- 't Is heden een akelige tijd.

- Barn en zijn knecht hebben heel den namiddag met

die vijf of zes kerels geklonken, gedronken, gerookt en vertrouwelijk gesproken.

- Dat heeft niets goeds in.

- Zeker niet, die vreemde mannen spraken Fransch onder elkander en met Stan Saltman, die in Parijs heeft gediend.

- Zou hij daar geleerd hebben, altijd maar te vloeken, nooit naar de kerk te gaan en met emmers brandewijn te drinken?

- Waar zou hij dat anders geleerd hebben?

- Nu, laat me voortgaan: de nieuwe kleermaker, die slechts sedert een paar dagen in ons dorp woont, spreekt ook Fransch, evenals Saltman, en heeft zoo men zegt, alles afgeluisterd wat de vreemde mannen onder elkander en met den smidsknecht gepraat hebben.

- De nieuwe kleermaker? En wat heeft hij zoo al afgeluisterd?

- Terwijl de kerels het zeer druk hadden met Saltman, hield hij zich alsof hij te veel gedronken had, en bleef een heelen tijd, met het hoofd op de hand leunend, in den hoek van den haard zitten, alsof hij sliep.

- Maar de fijne vos stak zeker alles achter zijn mouw?

- Ja, dat deed hij, en zoo vernam hij dat de mannen uit de stad, den een of anderen dag, naar het dorp komen.

- En weet gij wat Stan Saltman hun zegde?

- Neen; wat zegde de smidsknecht?

- Dat hij en Barn hen wel op het spoor zouden zetten; dat zegde hij.

- Welk spoor?

- Ja, wie weet dat?

- Wat een schurk van een Saltman!

- Men zegt dat die kerel met zijn apenarmen zoo ontzaglijk veel brandewijn drinkt.
- Anderhalve kan daags.
- Kom, waar wil dat heen? Dan was hij den eersten dag een lijk.
- Nooit is hij dronken, zegt men.
- Daarbij drinkt hij best, oud bier, en dagelijks meer dan een flesch wijn.
- Wel, lieve deugd! En waar haalt hij geld om wijn te drinken?
- Wie drinkt er wijn, dan de rijken van het dorp, en dat nog maar enkel op de vier hoogtijden?
- Ja, de notaris en de schout drinken wijn; maar een smidsknecht!
- Die een huur heeft van misschien vijftig of zestig gulden?
- Zijn huur kan hij in een halve week opdrinken.
- En toch heeft hij altijd rijksdaalders en ook gouden dukaten in zijn beurs.
- Dukaten! Wel die steelt hij, zeker?
- Neen, die haalt hij, zooals men zegt, raadt eens waar? Aan den Grenspaal.
- Liggen daar Dukaten? Dan ga ik er ook heen.
- Neen, die worden hem daar door iemand gebracht.
- Zoo, zoo, dat is gemakkelijker dan hard werken.
- En heeft dat iemand gezien? De wildstrooper heeft heeft het gezien; 't is een klein kereltje, zegt hij, in 't zwart gekleed, juist als een dokter, die hem daar geld aanbrengt.
- Och, ja, dat is weer die oude geschiedenis.
- Maar met dat al, zijn het toch slechte kerels, die des nachts naar den Grenspaal loopen.
- Wie er heengaat, heeft zijn ziel verkocht.
- 't Is daar niet pluis aan den paal, tegenover de oude galg.

Op dit oogenblik kwam er nog een buurmeisje met haar spinnewiel onder den arm binnen.

- Zoo laat? Wij gaan terstond naar huis, riepen de meisjes.

- Ja, zij kwam zoo laat omdat zij een boodschap te doen had gehad bij den winkelier, die naast Elshout woonde, en daar had zij nieuws vernomen.

- Goed nieuws?

- Neen, slecht nieuws: Barn Elshout is sedert eenige dagen bedlegerig. In 't eerst was het niet erg met hem, maar nu schijnt het bedenkelijk te worden.... nu komt het uit.

- Wat komt uit?

- Dat Barn lijdend is aan de kinderpokken.

- Aan de kinderpokken!

- Dat ontbrak hem nog, om een schoon man te worden.

- Br....! was hij met zijn scheeve oogen nog niet leelijk genoeg om des nachts bij de boeren te gaan spoken?

- Nu kan hij een nachtmerrie worden.

- Foei! 't is om er van te droomen.... een nachtmerrie!

- En zijn knecht?

- Die moet evenals de smidsbaas de ziekte reeds in 't bloed hebben.

Na nog een half uur gepraat te hebben over wit en zwart, weer en wind, over koeien, geiten en schapen, en dan weer over het klein, zwart kereltje die geld bracht aan den Grenspaal, ging de Spinning uiteen.

XIV.
De Zwarte Dokter.

In het dorp was geen geneesheer, maar wel een zoogenaamde heelmeester, die de kunst verstond om behoorlijk een tand te trekken, eksteroogen te snijden, spaanschevliegen-pleisters te leggen, een aderlating te doen, en wat meer is den baard te scheren. Had men een dokter noodig, moest men dien, twee uren ver, in het naburig dorp gaan halen. Op een namiddag kwam die dokter en stapte af bij Wolf Klumpp, die op dat oogenblik juist aan zijn hoefstal stond.

- Wolf, kunt gij mijn paard niet even vasthouden? vroeg de dokter; ik heb een bezoek af te leggen, hier over bij Elshout.

- Zeer gaarne, dokter, zei de smid, die hem van ouds kende; ik zal het paard wat op- en afleiden; het dier is erg bezweet.

- Ja, doe dat; ik ben in een oogenblik terug.

- Doe alles op uw gemak; en terwijl de smid het paard bij den toom houdend, de straat op- en afwandelde, sprak hij bij zich zelven: wat mag daar bij Barn haperen? Sedert acht dagen is hij niet meer te zien geweest; zou hij ziek wezen? Ook zijn knecht zie ik zelden, en in de smis bij mijn buurman wordt niet meer gehamerd..... Daar moet iets haperen.

Nadat hij nog eenige minuten op- en neer had gewandeld, kwam de dokter terug.

- Is het erg? vroeg de smid.

- Barn Elshout is zoo wat van de streek.

- Is er gevaar bij?

- Tot hiertoe niet; doch ik sta er niet voor in, dat er zich geen gevaar opdoet; de man heeft de kinderpokken.

Daarmee steeg hij in den zadel en reed weg.

Twee dagen later kwam hij terug, stapte weer af aan den hoefstal, en de smid hield wederom het paard vast.

- Is hij nu beter, dokter? vroeg Wolf.

Maar de dokter schudde bedenkelijk met het hoofd, en antwoordde:

- Klumpp, dat is daar een ongelukkig huishouden!

- Is het erger met hem, dokter?

- Erger is hij juist wel niet, doch de ziekte is misschien nog niet op haar hoogste punt.... daarbij blijft de knecht, die hem tot hiertoe verzorgde, ook te bed liggen.... Er is daar een oppasser noodig, zoo noodig als brood in de kas.

- De buren hebben er veel tegen daar binnen te gaan.

- Dat begrijp ik.

- Niemand is er op uit de ziekte in zijn eigen huisgezin over te dragen.

- Kent gij niemand in de buurt die reeds vroeger aan de ziekte heeft geleden, en bijgevolg er niet vatbaar voor is.

- Neen; doch gaarne wil ik eens rondhooren.

- Ook dienden de zieken geneesmiddelen te hebben; is er iemand, die ze bij mij aan huis zoude willen afhalen?

- Luister eens, dokter, indien de buren het niet doen, doe ik het; rijdt gij naar huis?

- Regelrecht.

- Dan volg ik u onmiddellijk op, breng de geneesmiddelen mee, en dien ze den zieken ook toe, indien gij mij maar zeggen wilt, dokter, hoe dat moet geschieden.

- Ik zal u alles nauwkeurig aanduiden.

- De twee zieken zijn wel buurlui, op wie ik juist niet heb te stuiten; liever wilde ik met geen van beiden te doen bebben, maar in dit geval moet alle oneenigheid maar vergeten worden.... wij zijn allen kinderen van denzelfden Vader....

- Ja, Wolf, zoo is het.

- De een is niet beter dan de andere; en al moest ik morgen de besmetting in mijn eigen huis overdragen, een buurman, hij zij dan een vriend of geen vriend, laat ik niet liggen.

- Gij zijt een braaf man, zei de dokter heenrijdend; volg mij maar op; bij uwe aankomst staan de geneesmiddelen gereed.

Wolf wierp zijn schootsvel af, trok zijn schoenen aan, nam zijn reisstok uit de klokkekas, en draafde den dokter achterna.

- Al ben ik ook zoo rap niet als zijn vierpooter, dacht Wolf; zal hij toch geen half uur voor mij te huis wezen; neen, ik neem het binnenpad, en loop door het broek, dat nog droog is.... De dokter moet met zijn paard een omweg maken, maar ik ga bijna kogelrecht.

Terwijl hij dit, van tijd tot tijd, bij zich zelven herhaalde, draafde hij moedig door, en kwam geen kwartier na den dokter aan. De geneesmiddelen voor de zieken stonden gereed; en nadat de dokter hem nauwkeurig had aangeduid hoe dezelve moesten worden toegediend, en welke zorgen er verder in de ziekenkamer gevorderd werden, vertrok de smid, en was in anderhalf uur wederom te huis.

- Gitta, ik moest u iets vragen, sprak hij binnentredend; zijt gij bang van zieke menschen?

- Waarom zou ik bang zijn, vader?

- Ik spreek van de zieken hierover; gij weet, dat daar een besmettelijke ziekte in huis is.

- Indien men daar hulp noodig heeft, ben ik bereid; de goede God zal ons wel bewaren.

- Zoo denk ik er ook over, kind; ik heb hier nu geneesmiddelen, maar wat hebben de zieken daaraan, dewijl er niemand is die ze hun ingeeft?

- Hun naaste buren....

- Zetten geen voet meer in het besmette huis... zoo toch kan dat niet blijven; ik zou het mij eeuwig verwijten.

- Zeker; beiden zijn toch onze evennaasten.

- Dat zijn ze, en dat blijven ze, al hadden zij mij dan honderdmaal meer in den weg gelegd.

- Kom, vader, laat ons te zamen de handen uit de mouw steken, en hen helpen.

- Ja, dan sluit ik vandaag de smis maar dicht; het zal niet gezegd zijn, dat ik een paar ongelukkigen, al zijn zij mijne vrienden niet, in den steek laat.

- Dat ware ook zonde, vader, kom ik ben gereed.

De smid nam de meegebrachte geneesmiddelen in de hand, en ging met zijne dochter naar het huis van Elshout.

In een groote, ouderwetsche kamer, waar zij binnentraden, stonden twee ledekanten; in het eene lag de smidsbaas, in het andere zijn knecht.

Barn was bijna niet meer kenbaar; zijn hoofd scheen eens zoo groot als het wezen moest, en zijn aangezicht en zijne handen, die bloot op het deksel lagen, waren dicht bezaaid met witte, grijsachtige puisten, waarvan een walgelijke reuk opsteeg. Bij Stan Saltman waren het nog slechts roode vlekken; de ziekte was bij hem nog in haar begin.

Wolf richtte zich tot zijn ouden knecht, en sprak:

- Barn, ik ben voor u naar den dokter geweest, en heb geneesmiddelen meegebracht; hier zijn ze. Hij kreeg geen antwoord.

- Ik zie dat gij hier alleen ligt; indien de buren u

niet komen helpen, zullen Gitta en ik het doen..... de een moet den andere voorthelpen, en dat zal ik ook al moest het hoofd er af..... Kom hier, dat ik uw kussen opschud, en uw hoofd rechtleg.

De zieke zag met zijn opgezwollen oogen naar zijn ouden baas; maar het was de vraag of hij hem herkende, en de gesproken woorden verstond.

- Neem nu een lepel van dit geneesmiddel, zei Klumpp; en zoo aanstonds geef ik u te drinken; zie zoo, ik wed dat alles weldra beter gaat.

Toen Wolf naar het andere ledekant gaande, Saltman aansprak, kreeg hij ook geen antwoord. De smidsknecht keek hem barsch aan, keerde zijn hoofd om, wikkelde zich in zijn dekens, en liet hem praten.

Tegen den avond werden de zieken erger; Barn vooral: hij was ijlhoofdig, onrustig, en zoo gloeiend heet, dat Wolf tot zijne dochter zegde, dat de zieke nog op zijn bed in brand zou vliegen.

Toen het even donker was geworden, gebeurde er iets in de ziekenkamer dat den smid en zijne dochter hevig ontstelde.

- Indien ik hier een oogenblik weg kon, zei Klumpp; wilde ik wel een boodschap gaan doen; maar in zulk een nest laat ik u niet alleen, Gitta.

- Bang ben ik wel niet, antwoordde het meisje; maar alleen hier in de kamer blijven, zou ik niet meer durven.

- Neen, kind, dat kan, dat mag niet.

Juist kwam er een man uit de buurt binnen, die eens wilde vernemen, hoe het ging met den jongen smid en den knecht.

- Hannes, blijf een oogenblik hier, zei Wolf; totdat ik weerkom.

- Ja, dat zal ik, was het antwoord.

- Gitta is bang; er kwam daareven hier een vreemde dokter binnen, fluisterde Wolf.

- Een vreemde dokter, zegt gij?

- Ja 't moet een kennis zijn van Stan Saltman, maar dat kereltje staat mij niet aan.

- Waar woont die dokter?

- Ja, waar woont die? Misschien nergens..... Ik ken al de dokters uren in 't rond, maar dat zwart kereltje is mij onbekend.... En dat komt hier zoo binnen zonder goeden dag of goeden avond te zeggen; neen, die dokter staat mij niet aan.

- Wanneer komt hij terug?

- Het kereltje heeft geen woord gesproken.

- Nu, hij mag op het oogenblik weerkomen.

- Dan ga ik even naar 't klooster; in een half uur ben ik terug. Valt er iets bijzonders voor, roep dan den winkelier, hier naast de deur, die mij beloofd heeft, in tijd van nood een hand aan te steken.

- Vader, toef niet te lang, zei Gitta.

- In minder dan een half uur ben ik weer.

Wij gaan met den smid mee naar het klooster.

- Heer Abt, sprak hij binnentredend; dat ziet er bij ons in de buurt bedrukt uit; Elshout en zijn knecht zijn doodelijk ziek, en er is niemand om hen op te passen dan mijn dochter en ik.

- Dat is braaf van u Wolf; dat zal de Heer u loonen, antwoordde de geestelijke hem op den schouder kloppend.

- Barn komt mij ziek genoeg voor om een priester noodig te hebben; de kerel kon wel eens op reis gaan en niet meer weerkomen.

- Is de parochiepastoor niet verwittigd?

- Die is zelf sedert eenige dagen onpasselijk; indien gij eens even wildet meegaan.....

- Gaarne, zeer gaarne.

- Ik moet u zeggen dat de twee smeden de pokken hebben..... 't schijnt een hoogst aanstekende ziekte te wezen.

- Voor mij is dat niet erg, Wolf, wanneer het er op aankomt, ben ik volstrekt niet bang.

- Des te beter; menschen die een leven leiden zoo als Elshout en Saltman, moet men in 't oog houden; zij komen nooit in de kerk.

- Och, ja, ik weet wel; 't zijn beiden ongelukkige menschen, verdwaalde schapen.... Kom, laat ons gaan, Wolf.

Terwijl zij met verhaasten stap naar het dorp gingen, sprak de smid:

- Barn heeft een dokter, zooals gij weet.

- Een braaf en kundig man.

- Ja, maar bij zijn knecht komt een ander geneesheer.

- Hoe heet hij?

- Dat mag God weten; maar (hij bleef op den weg even stilstaan) bij het bed van Saltman is het niet pluis.

- Verklaar u, Wolf.

- Toen het dezen avond even donker was geworden, kwam er een klein kereltje binnen, die mij niet aanstond.

- Hoe? Die u niet aanstond?

- 't Was een kereltje een voet kleiner dan ik, mager maar vlug te been. Hij droeg een zwartlakensche jas, een lang vest, een korte zwarte broek met gouden gespen, en ook gouden gespen op de schoenen.

- Een heertje, Wolf?

- Op zijn hoofd had hij een driepuntigen hoed, die hem dicht op de oogen stond, en in zijn wijde witte das verborg hij bijna heel zijn aangezicht. In zijn hand had hij een rotting met zilveren knop.

- Dat zal een dokter wezen, zooals gij zegt.

- Nu, dan is het toch een onvriendelijke dokter; hij deed niet eens zijn hoed af toen hij binnenkwam.

- De man zal in gedachten geweest zijn.

- Dat kan wel; nu, zonder ons zelfs eens te bekijken, trad hij regelrecht naar het ledekant, waarin Salt-

man ligt, en ging, met den rug naar ons gekeerd, op een stoel zitten.

- Zoo doen dat de dokters.

- Hij had zijn rotting tusschen de beenen, en zat daar zonder dat wij hem een woord hebben hooren spreken.

- Hoe lang duurde dat?

- Dat kan eenige minuten geduurd hebben; toen hoestte hij een paar malen, maar de man scheen verkoud; hij had bijna een stem als een raaf, die men heeft leeren praten.

- Nu, verder.

- Toen hij een paar malen had gehoest, lichtte de smidsknecht zich even op, en bleef met de hand onder het hoofd een oogenblik liggen....

- In al wat gij gezien hebt, is toch niets dat u verwondering moet baren, Wolf.

- Een paar minuten lang fluisterde het zwarte kereltje, den zieke iets in het oor.....

- Denkelijk sprak hij met Saltman over de ziekte, over het gebruik der geneesmiddelen, en....

- Zeer mogelijk; maar was die man een dokter, waarom voelde hij den zieke dan zijn pols niet? En waarom vroeg hij niet om zijn tong te zien? Is dat geen zonderlinge dokter?

- Verder, Wolf; wat gebeurde er verder?

- Toen hij daar nog een oogenblik voor het bed had gezeten, ging hij heen zonder iemand te bezien, zonder zijn hoed af te doen, zonder goeden morgen of goeden avond te zeggen.

- Een zonderlinge dokter.

- Indien het er een is, heer Abt; ik voor mij ben van gevoelen, dat hij wel eens heel iets anders kon wezen.

- Iets anders, Wolf?

- Het is u toch wel bekend, wat men in het dorp zoo al zegt van Stan Saltman, en waar hij bij avond en ontijd heenloopt?

- Dat er op zijn gedrag veel is af te wijzen, weet ik, maar.....

- Kom, ik zal het maar zeggen, dat hij veel naar den Grenspaal loopt, en volgens wij weten van den ouden wildstrooper, daar iemand aantreft, die veel, zeer veel overeenkomst heeft, met het zwart kereltje, die dezen avond aan zijn bed kwam zitten.

- Alles gelooven, wat er gepraat wordt, mag men niet, Wolf; neen, dat mag men niet.

- Daar hebt gij gelijk in; maar dat geheimzinnig kereltje van dezen avond stond mij niet aan; en Saltman's leven bevalt mij even min.... gij weet dat die man ontzettend veel brandewijn drinkt?

- Ontzettend veel?

- Voor twintigmaal meer dan hij met smeden kan verdienen.

- Waar haalt hij dat geld?

- Ja, waar haalt hij dat? En de kerel heeft altijd geld in zijn beurs..... een heel handvol kronen en gouden dukaten ook.

- Zonderling; Wolf, zeer zonderling.

- Ik mag toch wel zeggen, wat ik duizendmaal heb gedacht, en wat iedereen met mij over de zaak denkt?

- Ga eens voort, Wolf.

- Men zegt maar ronduit dat de smidsknecht zijn ziel heeft verkocht, en dat die zwarte dokter misschien wel de koopman kon wezen.

- Men mag niet te licht geloofslaan aan al wat men hoort vertellen, en....

- Nu, als 't anders is, heer Abt, is het des te beter.

Zij waren aan het huis van Elshout.

Reeds meer dan eens hebben wij den lezer gewaar-

schuwd, dat wij in het geheel niet instaan voor hetgeen er in het dorp werd gepraat over den Scheidspaal, het kruispad, de galg, den handel en wandel van den smidsknecht, den kleinen, zwarten dokter en meer geheimzinnige zaken; wij herhalen die verklaring andermaal, en zeggen opnieuw, dat wij dienaangaande slechts schrijven, wat wij door velen in het dorp dikwijls hoorden verhalen.

Nu gaan wij met den geestelijke en den smid bij Barn Elshout binnen.

De Abt bleef een oogenblik stilstaan voor het ledekant, waarin Elshout lag, en sprak met hem; doch het was zichtbaar dat de zieke hem niet herkende; het scheen zelfs dat hij niet hoorde dat men tot hem sprak.

- Dat is hier een hoogst gevaarlijke toestand, mompelde de Abt met het hoofd schuddend; en hoe staat het hier in het andere bed?

Hij ging er heen, en sprak:

- Saltman, hoe gaat het met u?

De zieke zag hem aan, maar gaf geen antwoord.

- Hoe het met u gaat, Saltman? herhaalde de geestelijke.
- Dat raakt niemand; ik ken u niet.
- Uw baas kent mij des te beter; ik ben de Abt van het klooster.
- Wat kan mij het schelen of Barn u kent, em of gij de Abt of de portier zijt?
- Kan ik u van dienst wezen?
- Ga maar heen; of heb ik u geroepen?
- Elshout ligt gevaarlijk ziek, en zou wel eens de groote reis kunnen ondernemen.
- Wat kan mij het schelen of hij voor altijd op reis gaat, of in zijn smis blijft?
- Ook uw leven, Saltman, kan in gevaar komen, of is het misschien reeds.

- Dat is voor mijne rekening.

- Dan vreest gij den dood niet?

- Wie moet dat weten of ik den dood vrees of niet? wien raakt dat?

- 't Is altijd voorzichtig, zijn voorzorg te nemen.

- Neem die maar voor u zelven.

- Indien gij hier op de wereld nog rekeningen hebt te vereffenen.... het is nog tijd.

- Ik heb met niemand af te rekenen; of hebt gij ook iets van mij te vorderen? Ik zal u oogenblikkelijk betalen.

- Dat is het niet, mijn goede vriend; dat is het niet.

- Welnu, niemand moet een rooden duit van mij hebben.

- Dat geloof ik; maar met den goeden God zouden somtijds uw zaken niet zoo effen zijn.

Saltman loste een groven vloek.

- Ongelukkige! riep de geestelijke, de hand dreigend omhoogstekend; zoudt gij zoo de eeuwigheid durven instappen?

- Indien ik eens even uit mijn bed kon, zou ik u en heel den boel uit de buurt aan de deur werpen.

De Abt deed alsof hij de bedreiging niet hoorde, en zich tot Klumpp en dezes dochter keerend, sprak hij:

- Ik ga terstond naar de pastorij; ik hoop dat men mij daar wel zal weten te zeggen, wat er hier moet gedaan worden.... doch wat ik vragen wilde, behoort die smidsknecht misschien niet tot ons geloof?

- Dat is mij onbekend, antwoordde Wolf; in de kerk heb ik hem nooit gezien; ook zegt men in de buurt dat hij nooit een Kruis maakt.

- Maar met Barn is dat geheel anders; ofschoon hij sedert lang zijn plichten geheel verwaarloosde, is hij toch in ons geloof opgevoed.

- Zeker is hij dat, zei Wolf.

- Kom ik ga terstond naar de pastorij, herhaalde de geestelijke; doch laat ons eerst een ‘Onze Vader’ bidden voor die ongelukkige menschen.

Terwijl hij zijn rozenkrans uittrok, en voor de tafel neerknielde, stiet Gitta hem tegen den arm, en fluisterde hem in het oor:

- Daar is hij weer.

Het was de zwarte dokter, tot aan de oogen in zijn witte das gedoken, die stil binnenkwam, en zich bij het bed van Saltman ging nederzetten.

- Ach, heer Abt, zal die man ons geen kwaad doen? zei Gitta zich achter de tafel zettend.

- Stil maar, zei de geestelijke; hij ging naar het bed van den zieken knecht, en sprak tot den vreemdeling:

- Mijnheer, mag ik weten, wie gij zijt?

Geen antwoord.

- Verstaat mijnheer misschien geen Nederduitsch? Welke taal spreekt mijnheer?

Wederom geen antwoord.

- Dewijl gij een zieke komt bezoeken, moet gij een dokter wezen, en latijn spreken.

De zwarte heer zat daar, alsof er een steenen beeld had gezeten.

De Abt verhief zijn stem en vervolgde:

- *Si vere medicus sis, latince linguoe minime expers es.*(1)

Geen antwoord.

- *Quis es tu?*(2)

De zwarte man verroerde zich niet.

- *Qui vocaris?*(3)

Hetzelfde stilzwijgen.

(1) Indien gij wezenlijk een geneesheer zijt, moet gij ook de latijnsche taal machtig wezen.
(2) Wie zijt gij?
(3) Hoe is uw naam?

- *Quis te huc advocavit? Quove consilio hunc oegrotum invisis?*[4]

Het was alsof hij tot een boom sprak; doch luid genoeg om op de straat gehoord te worden, vervolgde hij:

- *Loquere!*[5]

Wederom geen antwoord.

- *Utrum a Coelorum, an ab inferorum potestate huc legatus accedis?*[6]

De zwarte man scheen nu te luisteren; want hij keerde zijn oor naar den geestelijke. Deze had het Kruis dat met eene gouden ketting om zijn hals hing, in zijn hand, en riep gebiedend:

- *Attrecta hanc crucem manu, si audes; volo contingas!*[7]

De dokter bewoog zich rechts en links.

Met donderende stem vervolgde de geestelijke, terwijl hij met de hand naar de deur wees:

- *Abi, sceleste! In nomine crucifixi Salvatoris te in posterum hujus domus aditu proliibeo!*[8]

De zwarte man sprong haastig op, en was met een wip de deur uit. Toen de deur achter hem was toegevallen, ging zij onmiddellijk daarna weer open, en er traden twee huurlieden binnen.

- Wij gingen hier voorbij het huis, zei een hunner; en meenden beweging te hooren; kunnen wij soms ook van dienst zijn?

(4) Wie is het die u heeft geroepen? Wat zoekt gij hier bij het bed van een zieke?
(5) Spreek op!
(6) Is het de Hemel of de onderwereld, die u herwaarts heeft gezonden?
(7) Raak dit Kruis aan; raak het aan indien gij durft!
(8) Booswicht, verwijder u! In naam van den Gekruisten Zaligmaker verbied ik u nog een voet in dit huis te zetten.

- De heer Abt zette daar eenen vreemden kerel aan de deur, antwoordde Wolf, die hevig ontsteld was.

- Wanneer?

- Zooeven; de kerel moet u tegen het lijf zijn geloopen.

- Wij hebben niemand gezien.

- Dat is niet mogelijk.

- Wij hebben een heele poos aan de deur gestaan en meenden te hooren, dat hier binnen iemand latijn sprak.

- Dat is ook zoo; doch er is iemand uitgegaan, juist op het oogenblik dat gij binnenkwaamt.

- Niemand gezien, geen sterveling, verzekerden de twee buren.

Wolf en Gitta hadden het oog op den geestelijke; doch deze schudde even met het hoofd, en gaf te verstaan, dat hij verlangde over het gebeurde niet verder te spreken.

Doch Hannes, de buurman, die gedurende de afwezendheid van Wolf Klumpp in den vooravond, met Gitta de wacht bij de twee zieken had gehouden, had onmiddellijk, na het verdwijnen van den zwarten dokter, de kamer verlaten, en reeds aan anderen in de buurt verteld, wat er dien avond aan het ziekbed van Stan Saltman was omgegaan.

Het was geen uur later of heel de buurt was vol van den zwarten dokter, wiens kleeding, houding en gang teenemaal overeenstemden met den man, wien de oude wildstrooper, reeds meer dan eens des nachts, met Saltman aan den Grenspaal gezien had. En overal herhaalde men, dat het nu uitkwam, wat de wildstrooper had gezegd, en velen niet hadden geloofd. Ja, ja, het was niet pluis aan den Scheidspaal; en de vreemde smidsknecht, die zoo ontzettend kon vloeken en drinken, moest wel vast en zeker een slechte kerel zijn, die des

nachts er heenging om met den kleinen, zwarten man, die er als een dokter uitzag, samenkomsten te hebben. En wie was die zwarte dokter? Eenigen zegden onbewimpeld, wat men over hem dacht; anderen fluisterden elkander in het oor, dat het maar 't beste was zijn naam niet te noemen.

Wij bevinden ons nu weer in de ziekenkamer bij de twee zieke smeden. Terwijl de kloosterabt met Wolf Klumpp en de buurlieden beraadslaagde welke maatregelen er dienden genomen te worden, was Barn Elshout even recht gaan zitten, en had verzocht dat men hem een glas water zoude geven. Zijne houding in het bed, en de toon zijner stem schenen aan te duiden, dat er zich eensklaps eene gunstige verandering in zijn toestand had opgedaan; zijn verstand scheen hij teenemaal herkregen te hebben. Hij dronk een glas water dat Klumpp hem aan den mond bracht, terwijl Gitta zijn hoofd rechthield; hij liet zich het hoofdkussen opschudden, onderdekken, en zeide dat hij zich beter bevond; waarna hij onmiddellijk in een zachten slaap viel.

Het kwam den Abt en ook de anderen voor dat de zieke voor het oogenblik juist niet in stervensgevaar verkeerde, en men er niets aan waagde, de komst af te wachten van den geneesheer, die hen wel zou inlichten over hetgeen er diende gedaan te worden. Er kwamen nu verscheidene buren binnen, die reeds op de hoogte waren van hetgeen er tusschen den geestelijke en den zwarten dokter was voorgevallen, en deels uit nieuwsgierigheid, deels uit verlangen om den Abt in tijd van nood bij te staan, verklaarden zij bereid te zijn den nacht in de ziekenkamer door te brengen.

- Ja, blijven wij allen hier, stelde de Abt voor; en laat ons gedurende den nacht waken en bidden.

- Dat was het best wat men doen kon, meende Wolf.

- Kan die zwarte, akelige dokter nog weerkomen? vroeg Gitta met angst.

- Neen, kind, wees maar gerust, antwoordde de geestelijke; en kwam hij al eens weer, niemand heeft iets van hem te vreezen.

- Komt dat zonderling kereltje nog terug, zei Klumpp; vallen wij hem allen te zamen op 't lijf, en....

- Stil, Klumpp, zei de Abt; vooreerst zou dat tot niets dienen, en ten andere hebben wij immers wapens om van zekeren vijand volstrekt niets te vreezen te hebben.... heeft de zieke daar iets noodig?

- Ja, het uur is daar, dat ik hem zijn geneesmiddel móet ingeven.... help mij, Gitta.

- Van den anderen zieke, fluisterde de Abt, spreek ik niet; hij is in staat u den lepel uit de hand te slaan; doch wat waagt gij er aan hem te vragen of hij iets noodig heeft.

- Stan Saltman, luister eens, jongen; het uur is daar om uw geneesmiddel in te nemen, zei Wolf vriendelijk; doch er volgde geen antwoord.

- Saltman, indien gij iets noodig hebt, voegde de Abt even vriendelijk als de smid er bij, zal ik....

- De smidsknecht onderbrak hem met twee ontzettende vloeken; van den eerste staken de buurlui de vingers in de ooren; van den tweede daverde heel de kamer.

- *Oremus!* Laat ons bidden, zei de geestelijke; hij zette zich op de knieën voor de tafel, de anderen deden het ook, en de Rozenkrans begon.

En toen de dag begon aan te breken, bad men nog voor de genezing der zieken en de bekeering der zondaars.

Vroeg in den morgen kwam de geneesheer van het naburig dorp; hij verklaarde, na gedaan onderzoek, dat er bij Elshout eene merkelijke verandering had plaats

gegrepen, en de man, indien de gunstige loop der ziekte bleef aanhouden, als gered beschouwd kon worden.

Toen hij ook Saltman bij de hand nam, om hem zijn pols te voelen, begon deze even als den avond te voren zoo ontzettend te vloeken, dat de geneesheer verschrikt achteruittrad, en verklaarde met zulk een schurk geen zaken te hebben.

Nog eenige dagen duurde de ziekte; nog eenige dagen bleven Klumpp en zijn dochter de twee smeden trouw verzorgen, tot dat eindelijk het herstel van beiden zoo ver was gevorderd, dat de oppassers hun liefderijk werk konden staken.

XV.
De Meineed.

Op een namiddag trad Willi, de pachter, bij Wolf Klumpp binnen, en kwam hem vragen of hij eens even met hem wilde meegaan.

- Meegaan? Waarheen? Ja, zeker wil ik dat, antwoordde de smid.
- Ik heb daar een boodschap te doen voor het klooster, en wilde wel gaarne gezelschap hebben, zei Willi.
- Waar moet die boodschap worden afgelegd?
- Bij Barn Elshout.
- Liever kwam ik nooit in mijn leven meer in het huis, waar ik tijdens de ziekte van den huisbaas zooveel heb gehoord en gezien.
- Is Barn nog altijd slecht gezind jegens u?
- Vrienden zijn wij niet, dat weet iedereen; doch het is bijna alsof de man met zijn ziekte nog onvriendelijker is geworden.
- Hij moest u in de plaats duizendmaal dankbaar zijn voor al uw belangelooze zorgen.
- Hij heeft mij zelfs niet eens bedankt.
- 't Is een eeuwige schande! Hij begrijpt dan niet dat vader en dochter hunne gezondheid en hun leven voor hem hebben gewaagd?
- Neen, dat begrijpt hij niet, of wil het misschien niet begrijpen.
- Barn is een ondankbaar hart; hij is bij mij in huis opgevoed... neem hem zooals hij is.

- Ik maak geen aanspraak op zijne dankbaarheid, Willi, volstrekt niet; wat ik gedaan heb, deed ik uit plicht; zoo ook denkt Gitta er over.

- Luister, Wolf, indien de kerel een ziel had, maar die heeft hij geen, moest hij heel zijn leven lang op de knieën kruipen voor menschen, die hem zoo liefderijk verzorgd hebben.

- Op de knieën kruipen! Hij haat mij, indien dat mogelijk is, nog meer dan te voren.

- Nu, laat hem wat hij is; willen wij er heen gaan?

- Zeker, waarom niet? Indien ik iets doen kan voor den braven Abt, doe ik het, al moest er op 't oogenblik een kloppartij plaats hebben.

- Gevochten moet er niet worden, neen; en indien ik verzekerd was Barn alleen aan te treffen, zou ik mijn boodschap ook wel alleen afleggen.

- Dan vreest gij dat Stan Saltman ook daar is?

- Hij is er, dat weet ik; en in dien kerel met zijn hooge schouders en lange armen heb ik geen vertrouwen.

- Ik ook vertrouw hem niet; toch ben ik eigenlijk niet bevreesd voor hem; kom, laat ons er heengaan.

En daarop stapten zij de straat over, en traden bij Elshout binnen. De jonge smidsbaas en zijn knecht zaten in de groote kamer, met de twee ledekanten, te rooken; er stonden een potflesch met brandewijn en twee glazen voor hen op de tafel.

- Ik groet u beiden, sprak Willi.

- Ik ook, voegde Wolf er bij.

Saltman hield zich alsof hij hen niet had zien binnenkomen en hen niet hoorde. Barn knikte even met het hoofd. Eenigen tijd geleden, noemde hij Willi nog, vader, zooals Willi's kinderen deden, met wie hij was opgevoed; maar nu niet - neen, hij knikte maar met het hoofd

- Barn, ik heb een boodschap voor u, hernam Willi.

- Ja? Zoo, een boodschap? En van wien? vroeg Barn.

- Van den Abt, antwoordde Willi; Ja, ik heb een boodschap voor u.

- Ja? En wat is het? vroeg Barn.

- De kloosterlingen bevinden zich op dit oogenblik in groote verlegenheid om geld, zei Willi.

- Die zijn er meer in 't dorp, glimlachte de jonge smid.

- Ja, dat geloof ik; geld is ook zeldzaam hedendaags, hervatte de boer; nu, de Abt heeft mij verzocht u te vragen, of gij mij eene som van vijfhonderd gulden zoudt willen ter handstellen.

- Of ik, hij drukte op het voornaamwoord; of ik, Barn Elshout, u voor den Abt eene som van vijfhonderd gulden wilde ter handstellen? vroeg de smid met gemaakte verwondering.

- Met die som zou hij zich op dit oogenblik uit een groote verlegenheid kunnen redden, antwoordde Willi, zonder acht te slaan op den toon waarop zijn oude kostjongen had gesproken.

- Ja, dat wil ik gaarne gelooven, spotte Barn; er zijn honderd liefhebbers hier in 't dorp, die terdege zouden zijn opgezet, met een beurs fransche kronen... Ha, ha! geld is en blijft altijd voor iedereen een geriefelijke koopwaar.

- De Abt heeft mij verzekerd, dat gij zonder de minste aanmerking mij die som terstond zult voortellen; ook heb ik de quitantie in mijn zak.

- Is de Abt nu zinneloos geworden?

- Volstrekt niet.

- Of zijt gij zelf van de streek, om u met dergelijke boodschappen te belasten?

- De zaak is doodeenvoudig, zoo ik meen; het geldt toch slechts een teruggaaf.

- Indien gij wat duidelijker spraakt, zou ik u misschien verstaan.

- Duidelijk spreken is niet moeielijk; de Abt heeft u in den tijd vijfhonderd gulden geleend, en terwijl hij zich in verlegenheid bevindt, zoude hij zijn geld gaarne terughebben..... Is dat nu duidelijk?

- Dat is zeer duidelijk; wie heeft u wijs gemaakt, dat de Abt mij vijfhonderd gulden heeft geleend?

- Niemand heeft mij dat wijsgemaakt; de Abt heeft mij dat verzekerd, en daarom geloof ik dat het zoo is.

- En wanneer ik, Barnabas Elshout, u zeg, dat ik noch van hem, noch van wie het ook zij, zelfs maar een stuiver heb geleend, zult gij mij dan ook gelooven?

Willi gaf geen antwoord; hij zag zijn ouden kostganger vlak in de oogen.

- Geen stuiver, hernam Barn; en daar doe ik een eed op.

- Neen, neen, jongen, dat hoeft niet, zei Willi.

- Neen, neen, dat mag niet, meende Wolf.

De jonge smidsbaas stond recht, stak zijn rechter vinger omhoog, en zwoer bij God en al zijn Heiligen, dat hij den Abt geen rooden duit schuldig was.

Wolf hield zijne twee handen voor zijn aangezicht, om den vinger van zijn ouden knecht niet te zien omhooggaan.

Ai, ai! riep Willi; jongen, zweer niet; laat den grooten Meester daarboven en zijne heilige Vrienden gerust... Voor al het goud dat in een meelzak kan, deed ik dat niet; doe het ook niet.

Stan Saltman zat te schateren van lachen, en dronk daarop ineen enkele teug een vol glas brandewijn binnen.

- Is het nu goed? vroeg Barn, terwijl hij Willi aankeek.

- De Abt is een treflijk man, antwoordde de boer.

- En ik niet? vroeg Barn harder sprekend.

- De Abt heeft nooit in zijn leven een woord gesproken, dat niet echt waar was.
- Maar Barn Elshout wel?
- Dat heb ik niet gezegd.
- Dat denkt gij; en is Elshout niet zoo geloofbaar als een geestelijke?

Terwijl hij dit zegde, sloeg hij zich met de vuist op de borst.

- Het komt mij onverstaanbaar voor, dat een achtingswaardig man, zou beweren aan iemand geld te hebben geleend, indien het niet waar was.
- Dat kan hij gedroomd hebben, of het maar denken; het zou de eerste maal niet zijn, dat hij iets uit zijn duim zuigt.
- De Abt? zei Willi met de grootste verwondering.
- Ja, de Abt; waarom niet? zei Barn.
- Neen, man, dat kan niet, sprak Willi, zijn uitgestoken hand over en weerschuddend.
- Neen, dat kan niet, bevestigde Klumpp; daarvoor zou ik mijn hand in 't vuur steken, en mijn hoofd ook.
- Luistert eens, zei Barn; indien gij geen andere boodschappen hebt, kunt gij heengaan; met gekheden houd ik mij niet op.
- 't Zijn ernstige zaken meende Willi, waarover gij u wel eens voor den rechter zoudt kunnen te verantwoorden hebben.
- Evenals de Abt zou kunnen worden opgeroepen om zich te verantwoorden wanneer hij een fatsoenlijk man zoekt te bekladden.
- Kom, ik zal maar heengaan, zei Willi; de Abt denk ik, zal wel een middel weten, om zijn recht te krijgen.
- Even als ik wel weet, hoe men iemand kan beletten, dat men mijn eer en mijn naam te kort doet.
- Wie doet dat, Barn Elshout?

- Uw Abt, Willi.

- Mijn Abt?

- Ik zie wel, waar hij heenwil, met het huis, de smis en den hoefstal van den jongen smid; of denkt gij dat ik niet weet wat er tijdens mijne ziekte is gebeurd, en wat er naderhand over mij is gepraat?

- Wat de waardige man deed, en wat wij allen voor u deden, was alleen in uw belang.

- Waarom steekt hij den neus in een anders zaken?

- Kom, Wolf, laat ons heengaan, zei Willi met een langen zucht, waarmee hij wilde bewijzen, dat het hem verveelde het gesprek nog langer voort te zetten.

Toen zij aan de deur waren, riep de jonge smidsbaas hen achterna:

- Maar alwie wezenlijk geld te goedheeft van Elshout kan zich maar aanmelden; de smid is altijd te huis.... maar met gekheden, zooals de Abt zich in het hoofd steekt, houd ik mij niet op; zeg hem dat, en trekt nu de deur maar achter u dicht.

Willi keerde zich in de deur nog eens om, en sprak, de hand plechtig naar hem uitstekend:

- Zie, Barn, voorheen noemdet gij mij, vader, nu niet meer; daarover beklaag ik mij niet; maar dat gij den man, die u zooveel ontelbare weldaden bewees, zoo behandelt, roept wraak, ja, dat roept wraak in den Hemel.

- Op uwe gezondheid! zei de jonge smid, zijn glas brandewijn omhoog heffend.

- Wat een schurk! zei Willi tot Klumpp, toen zij buiten de deur waren; ik weet zoo zeker als ik twee rijen tanden in mijn mond heb, dat de kerel de vijfhonderd gulden gehad heeft.

- Het is niet de eerste maal, dat ik van dat geleend geld hoor spreken, zei Klumpp; ik voor mij weet er niets van; doch indien de Abt het zegt, wil ik al weder-

om mijn hand in het smisvuur steken, dat het zoo is..... maar eene schuldbekentenis! Zeg mij eens of de Abt die niet heeft?

- Wel neen, waartoe dient dat tusschen eerlijke lieden.

- Tot niets, dat is waar.... Barn, Barn, wat zijt gij een schurk! Maar zeg eens, Willi, waren die kerels daar binnen niet dronken?

- Ja, dat waren zij; Barn dronk voorheen nooit sterken drank.

- Neen, dat heeft hij van zijn knecht geleerd.

- Die twee kerels komen nog aan de galg.

Terwijl Willi en Wolf naar huis gaan, keeren wij nog even terug in de kamer, waar Barn Elshout en zijn knecht blijven zitten rooken en drinken.

- Hebt gij werkelijk vijfhonderd gulden van hem geleend? vroeg Saltman.

- Zeker; aan u wil ik dat gaarne bekennen; doch nooit heb ik daarvan een schriftelijk bewijs afgegeven.

- Dat spreekt van zelf.

- En juist daarom kan hij naar de maan loopen.

- Of naar iets anders, indien hij dat beter vindt.

- Nu hij houde zich maar doodstil; of heb ik het miet in mijn hand hem voor altijd den mond te stoppen?

- Dat is op dit oogenblik niet moeielijk; en gij zijt gekker dan gek, indien gij ooit een stuiver der geleende som teruggeeft.

- Dat zal ik ook niet.

- Want men moet blind, stekeblind zijn, om niet te zien, dat het bepaald uit is met priesters, kerken, kloosters en al wat daaraan maar eenigszins kan raken.

- Ja, dat denk ik ook.

- Voor altijd is het daarmee uit. Het zou bijna zijn alsof gij nog met uw geld naar den rijksontvanger

zoudt loopen; terwijl de vijand die het land heeft overweldigd, reeds voor de deur staat.

- Ja, juist zoo is het.... wanneer komen de mannen van Antwerpen?
- Misschien morgen, en zeker niet later dan overmorgen.
- Stellig? want reeds meer dan eens heeft men hunne komst aangekondigd, en.....
- Neen, ditmaal is het zooals ik zeg.
- Hoe weet gij het?
- Dat is nu hetzelfde; kom, schenk de glazen nog eens vol, en laat ons drinken op de gezondheid van den Abt, die zich zoo liet beetnemen.
- Ja, op de gezondheid van den Abt, die zeker dacht met een sul te doen te hebben, schaterde Elshout.
- En op de gezondheid van Willi en Wolt, lachte Saltman; die niet slimmer zijn dan de Abt met al zijn latijn.
- Ouderwetsche koopwaar! Stan, lachte de jonge smid met het glas aan den mond; het volk hier in de streek moet nog oneindig veel leeren.
- Morgen of overmorgen komt de nieuwe schoolmeester, grinnikte Saltman; en jong en oud, allen moeten naar de school.
- De Abt, Wolf en Willi voorop, grinnikte de andere hem achterna.

XVI.
Nieuw soort van schurken.

Ja, den volgenden morgen kwam de nieuwe schoolmeester; maar 't was er een die op een geheel nieuwe manier schooldeed; ook zou hij aan de eenvoudige, eerlijke lieden van het dorp volstrekt niet bevallen. Hij zou hun allerlei nieuwerwetsche zaken onderwijzen; onder andere dat de oude godsdienst der voorvaderen versleten was, en niet meer deugde, maar dat men te Parijs een nieuwe geloofsleer had ontdekt, die den mensch onafhankelijk, vrij en voor altijd gelukkig maakte. De oude regeeringsvorm was ook al tot den naad versleten, en moest evenals de godsdienst vervangen worden door een splinternieuwen, waaronder men nooit van slechten tijd, armoe of gebrek meer zoude hooren spreken.

Wie was die veelbelovende schoolmeester? Het bestuur der Fransche Republiek, dat sedert eenigen tijd in ons land was gevestigd, en België bij het machtige Frankrijk had ingelijfd.

Het was nog in den voormiddag van den volgenden dag, toen Elshout en zijn knecht in de smis bij elkander stonden te praten, - wij zeggen, praten, want werken deden zij in 't geheel niet meer. Sedert lang stonden het aambeeld en de hoefstal ledig; geen sterveling zette meer zijn voet in het werkhuis der twee smeden, van wie men openlijk zegde dat de een een eerlooze schurk was, en de andere zijn ziel had verkocht.

- Daar zijn ze! riep Saltman verblijd, met de hand naar buiten wijzend.

- Waar zijn ze? Wie? vroeg Barn Elshout, die nevens zijn knecht voor het venster kwam staan.

- Daar in de herberg; het zijn de mannen van Antwerpen.... *Leve de Republiek!*

- *Leve de Republiek!* herhaalde de smidsbaas.

Ja, voor den *Gouden Sleutel* hield een disselchees stil, waarin twee heeren zaten. Eer zij waren uitgestapt, kwam er een tweede disselchees aan met een zestal heeren.

- Zie zoo, daar is nu de nieuwe schoolmeester, lachte de smidsknecht.

- Indien hij nu maar een flinke plak bij zich heeft, lachte Elshout.

- Ja, die moet hij hebben; anders gaat het niet.

- En wat zie ik ginds in de verte?

- Ha, ha! dat is de plak van den schoolmeester!

Het waren een tiental Fransche ruiters; Scevola, de reeds gekende wachtmeester, stond aan hun hoofd. In vollen draf kwamen zij het dorp binnen, en stapten af aan de herberg, waar de twee disselcheezen hadden stil gehouden.

- Kent gij de heeren, die daar in de twee disselcheezen aankomen? vroeg Barn.

- Wat zegt gij daar, heeren? Er zijn geen heeren meer, pas op dat gij u niet vergist.

- Burgers, o, ja, ik weet wel.

- Die groote kerel met zijn gepluimden hoed, zijn grooten sabel en sluier, en kaplaarzen, daaronder den lindeboom, moet een Municipale officier zijn; dat kleine kereltje nevens hem is een deurwaarder indien ik mij niet bedrieg.

- En de anderen, uit de tweede disselchees?

- Kent gij die niet meer? Het zijn de burgers, die

wij overtijd in het dorp, waar de jagers zijn ingekwartierd, hebben aangetroffen.

- Och, ja, het zijn de aannemers; nu herken ik al die heeren.

- Zijt gij daar al wederom met uw verouderden eertitel? Indien gij zoo voortgaat, wordt gij nog heden voor den kop geschoten.

- Burger, ja, burger, nu vergeet ik het niet meer; neen, nu is 't uit..... burger, en hij herhaalde tienmaal achtervolgens het woord, den algemeenen eertitel van groot en klein, van jong en oud, en ook van den bedelaar en van hem die aan het hoogste bestuur van 's lands zaken stond.

- Barn, spoed u, zei Saltman, terwijl hij zijn schootsvel over zijn hoofd aftrok, en het op de schroefbank neerwierp; doe uw beste jas aan, zet uw vilten hoed op, ik doe het ook.

Eenige oogenblikken later hadden de twee smeden zich gewasschen en het zondagspak aangetrokken; daarna gingen zij naar de herberg waar de twee disselcheezen voor de deur stonden, en waar de Fransche jagers waren afgestapt.

De aankomst der twee disselcheezen had in een oogenblik heel de buurt in rep en roer gezet. Het was iets buitengewoons, twee tweespannen tegelijkertijd voor de herberg te zien stilhouden, terwijl er onmiddellijk daarop een tiental Fransche ruiters afstapten. Eerst waren het de kinderen, die wemelend rond de rijtuigen en de paarden liepen, daarna de mannen uit de buurt, die nieuwsgierig voor de herberg bleven stilstaan, terwijl de vrouwen en de meisjes aan de deur kwamen, of bij elkander liepen, om te weten, wat er vandaag in het dorp nog zou gebeuren. De mannen traden niet in de herberg; want de bange tooneelen, die er eenigen tijd geleden, met Wolf Klumpp hadden plaats gehad, waren nog uit niemands geheugen.

Neen, er ging niemand binnen dan de smidsbaas met zijn knecht; zij gingen de hand geven aan de Fransche jagers en aan de mannen, die uit de tweede disselchees waren gestapt.

De kinderen, die op de raamdorpels waren geklommen, om te zien wat er in de gelagkamer omging, wisten te zeggen, dat Barn Elshout en Stan Saltman daar binnen brandewijn dronken, en in druk gesprek waren met die vreemde heeren, van wie er een was die, al wat de smeden zegden, in een zakboekje aanteekende.

En de kinderen op de raamdorpels hadden het wel goed voor. De vreemde heer, wien wij door Saltman als een Municipale officier hebben hooren aanduiden, had veel te vragen aangaande het dorp, de kerk, de pastorij, het klooster en het grafelijk kasteel, dat eenige minuten gaans van het dorp lag. De Municipale officier, die zeer goed Vlaamsch kon, sprak lang met Barn Elshout over den Schout, den gemeente-raad, de geldmiddelen der gemeente, der kerk, van het klooster, en het vermogen van sommige inwoners van het dorp; en alles teekende de Municipale ambtenaar nauwkeurig aan in zijn zakboekje.

Daarna gaf hij bevel tot het vertrek, en al de aangekomenen gingen het dorp in. Voorop liep een hoop kinderen, (was het ooit anders?) daarachter traden de Municipale officier met de burgers, die in de tweede disselchees hadden gezeten, en de deurwaarder, en achter hen kwamen de Fransche ruiters, Barn Elshout en Stan Saltman, die even als de anderen een Fransche kokarde in het knoopsgat hadden gestoken. De stoet werd opgevolgd door twee boerenkarren. Weldra hielden zij stil voor de parochiekerk.

De deurwaarder haalde een papier te voorschijn, en las een proklamatie van het Republikeinsch bestuur

voor, waarin onder andere voorkwam: dat het verboden was voortaan openbare processiën te houden, en ook berechtingen te doen aan zieken, met vaandels, flambouwen en kerkbel - dat het niet meer toegelaten was kruisen, heiligenbeelden of adellijke wapenschilden openbaar ten toon te stellen - dat de Heiligen- en Lievevrouwe-beelden, die de hoeken der straten, pompen, Heiligenhuiskens versierden, moesten worden wegnomen.(1)

- Wat gaat er nu gebeuren, Wolf? vroeg Willi, die met zijn vriend den smid de beweging aan de kerk van ver gadesloeg.

- Niets goeds, Willi, niets goeds; dat zal hier gaan zooals in de stad, waar men er genoegen in schijnt te vinden kruisen, beelden en andere geheiligde zaken in stukken te slaan.

- Zie, daar wijst Barn Elshout met den vinger naar de torendeur; wat heeft dat te beteekenen?

- Zie, nu haalt men een ladder van een der karren... er klimt iemand naar het beeld, dat boven de deur staat.

- Die schurken zullen, hoop ik toch, geen kwaad doen aan den beschermheilige van het dorp?

Ja, een der aannemers klom tot boven de torendeur naar een heiligenbeeld dat daar in een nis stond. Hij klopte er op met een hamer, krabde er over met zijn zakmes, en riep naar beneden:

- Koper, ja, van 't beste koper!

- Staat het in den muur vast? vroeg men van beneden.

(1) ‘Al die teekenen van bijgeloof, tirannie en dweeperij, zoo luidde het bevel van het Republikeinsch bestuur, moesten voor altijd verdwijnen.’
Men had eene maatschappij van aannemers opgericht, die zich belastte, mits eene schadeloosstelling van 20,000 franken, het bevel van het nieuw bestuur in de verschillende gemeenten ten uitvoer te brengen.

- Neen, 't staat los op zijn voetstuk; geef maar een sterk touw.

En men bracht hem een touw, dat hij om den hals van het koperen beeld vaststropte, waarna hij van de ladder klom.

Drie of vier mannen hadden beneden het touw vast, en rukten den Heilige van zijn voetstuk. Met een zwaren bons viel het koperen beeld aan den voet van den toren neder.

- Zie, Willi, dat verdraag ik niet, zei Klumpp; laten wij dat zoo maar doorgaan?

- Stil maar, Wolf, zei Willi; meer dan een ander moet gij u van kant houden; gij ziet toch wel dat dezelfde ruwe kerels daar zijn, die u overtijd de pistool op het hart zetteden.

- Dat is waar; ik herken al die schurken van den eerste tot den laatste; maar mijn bloed kookt in mijn lijf, Willi.

- Het mijne ook, Wolf, doch laten wij ons doodstil houden; wat kunnen wij tegen die gewapende soldaten aanvangen?

- Niets, dat weet ik, Willi, maar indien de goede God mij slechts voor twee of drie oogenblikken, zijne macht afstond, zou ik die eerlooze kerkschenders toch leeren.

- Ja, dat wil ik gaarne gelooven, zei de boer glimlachend; maar laat den grooten Baas daarboven maar begaan; vroeg of laat zendt hij toch zijne rekening aan al die schelmen.

- Dat is te denken..... Wat is dat nu?

Er kwamen een twintigtal boeren op het kerkhof, en een hunner vroeg:

- Wat is dat nu voor deugnieterij? Of stond dat beeld u in den weg?

- Dat is de patroon der kerk, zei een ander; en sedert onheuglijke tijden staat hij daar boven de deur.... Wie geeft u het recht?....

- Sla dood, sla dood! riep een stem daar achter den hoop boeren.

In een oogenblik krielde het van volk aan de torendeur; er stonden weldra honderde menschen, die eene zeer dreigende houding hadden.

- Sla dood de kerkschenders! riep men opnieuw.

Scevola, de wachtmeester der Fransche ruiters, trad even vooruit: hij haalde een pistool onder zijn borstlap uit, trok den haan over, en riep:

- Den eerste, die een voet verzet of een hand uitsteekt, brand ik voor den kop..... Hebt gij 't gehoord? Wat Scevola zegt, doet hij..... Achteruit, rekels!

- Ach, God, sta ons bij! Die mannen zullen ons vermoorden! riep eene buurvrouw die kermend heenliep.

Ook de kinderen vluchtten huilend weg over het kerkhof, en herhaalden de kreten der vrouw:

- Zij zullen ons vermoorden!

Bij al de verwarring die er eensklaps ontstond en bij al dat gedruisch ging Scevola's pistool af; niemand werd echter geraakt. 't Scheen toch ook dat de wachtmeester eigenlijk geen inzicht had iemand kwaad te doen, maar in de lucht schoot om de menigte schrik aan te jagen.

Bij het knallen van het pistoolschot was het bijna alsof er een ontzaglijke windhoos over het kerkhof was gestormd, die de dorpelingen evenals een uitgeschudden zak met bedpluimen uiteendreef.

Er ging een lange schaterlach op, uit den hoop Republikeinen, terwijl de verschrikte mannen, vrouwen en kinderen in alle richtingen uiteen stoven.

- Kom, laad den Heilige maar op de kar, spotte een der aannemers; 't is goed en deugdelijk koper. En het kostbaar metalen beeld dat daar misschien twee of drie eeuwen in zijne nis had gestaan, en door de brave dorpelingen altijd als de beschermgeest der gemeente

beschouwd was geworden, werd bij het schaterlachen der kerkschenders op de kar geworpen.

- En wat is dat daar ginder op het kerkhof? vroeg de Municipale ambtenaar, met de hand wijzend naar een prachtige graftombe die zich op eenige schreden van het kruiskoor verhief.

- De grafkelder der grafelijke familie, antwoordde Barn Elshout.

- Der grafelijke familie! herhaalde de officier, en hij trok een gezicht alsof hij van de afgrijselijkste zaken der wereld had hooren spreken; dat is hier een aristokratisch dorp; weg met die kinderachtige pralerij uit den ouden, dommen tijd!

En weldra stonden de Republikeinen rondom het heerlijke praalgraf. Het was een uit arduin en marmer gehouwen monument; op elk der vier hoeken stond een koperen, geharnaste lansdrager, en in de paneelen der tombe zag men den barlief van verschillende adellijke wapens met Latijnsche opschriften. Een marmeren beeld, dat het zinnebeeld der Verlossing hoog in de lucht uitstak, bekroonde het praalgraf.

- Afbreken! gebood de Municipale officier, terwijl hij met verachting het hoofd omkeerde, en met zijne hand gebiedend er heen wees.

Het bevel was niet gegeven of er klom een sterke kerel op de tombe, en sloeg met een smidshamer, eerst het kruis, daarna het marmeren beeld naar beneden, terwijl zijne makkers de adellijke wapens tot stukken hakten, en de losgemaakte, koperen lansdragers op de kar wierpen.

De hamer- en bijlslagen klonken boven de rustplaats der adellijke dooden, die van verontwaardiging moeten gesidderd hebben in hun looden kisten.

Met hunne hefboomen, smidshamers en bijlen gelukten de schenders er in het monument, wel niet tot op den

kelderboog af te breken, maar met het tot zoover uiteen te slaan, dat er niets meer overbleef dan gebroken zerken, verzakte pijlers, gruis en steenbrokken.

- Waarom hebben die gierige rekels heel dat oude slaapnest niet van koper en lood gemaakt? spotte een der aannemers.

- Dan hadden de arme Republikeinen daar nog een stuiver aan verdiend, lachte een ander.

- En had men hier en daar ook nog al een stukje goud of zilver er bij aangebracht, was de zaak er niet te slechter om, meende een derde.

- Voorwaarts! gebood de Municipale officier; waar ligt het klooster, waarvan gij ons hebt gesproken?

- Hierlangs de straat in, antwoordde Barn Elshout.

En de troep met de karren, waarop de koperen beelden lagen, sloeg den weg in naar het oude klooster.

- Willi, zei Klumpp; de schelmen trekken naar 't klooster; dat gaat daar nog erger wezen, dan hier op 't kerkhof.

- Ja, zei Willi met een traan in 't oog; en 't is Barn die de schurken er heenbrengt.... Hoe kan een mensch zoo ondankbaar wezen!

- Ik begrijp somtijds niet, hoe de goede God, die dat alles van daarboven toch afziet, zoolang geduld kan hebben..... met een enkelen bliksemstraal kon hij immers al dat gespuis uit elkander slaan; waarom doet Hij het niet?

- Stil maar, Wolf, vermaande Willi; de rechtvaardige God heeft niemands raadgevingen noodig.

- Gij hebt gelijk, Willi, 't is onverstandig van mij.... Kom, laat ons dien schurkentroep opvolgen; God weet wat er vandaag nog gebeurt.

- Ja, Wolf, laat ons meegaan; ofschoon wij toch teenemaal machteloos zijn tegen al die schelmen, wilde ik toch daar zijn, en een wakend oog houden op de hoeve, en op vrouw en kinderen.

En treurig gingen de smid en de pachter den weg op naar het klooster.

Evenals boven de torendeur stond er een Heilige, den insteller der orde verbeeldende, boven de kloosterpoort.

Een der aannemers had reeds de ladder van de kar gehaald, die tegen den muur geplaatst, en was zoo omhoog geklommen. De kerel stiet eene verwensching uit zoodra hij zag dat het slechts een houten, door den duur van jaren, vermeluwd, beeld was. Met een ruk stiet hij het uit zijn nis, zoodat het in stukken voor de poort nederviel. Ook het kruis dat boven de poort stond, brak hij aan den voet af, en riep schertsend naar beneden:

- Overal hetzelfde deuntje; ik heb altijd gemeend dat al die kruisen en heiligen van kostbare stof waren, maar, ja wel! En zoo bedriegt men de ware Republikeinen.

- 't Is al wederom niets anders dan brandhout, zei een andere schurk, terwijl hij met den voet tegen het heiligenbeeld schopte, en het deed voortrollen onder het gelach der menigte.

Op dit oogenblik ging de kleine deur der poort open, en verscheen de Abt; vóór hij een woord had gesproken, snauwde de Municipale officier hem toe:

- Burger, hoe komt het, dat gij de bevelen der Republiek niet ten uitvoer brengt?

- Mijnheer.... antwoordde de Abt.

- Er zijn geen heeren meer, onderbrak hem de officier op barschen toon; evenmin als kruisen, beelden, adellijke schilden en meer andere ouderwetsche kinderachtigheden.

- Burger.....

- Dat alles was u bekend, onderbrak hem andermaal de Municipale ambtenaar; en nu vraag ik u, bur-

ger, waarom gij niet gehoorzaamt aan de reeds lang uitgevaardigde proclamatie?

De Abt ging antwoorden, en onverschrokken opkomen tegen het brutaal geweld, waarvan hij getuige was, doch de oploopende officier liet hem hiertoe den tijd niet, en beval vloekend:

- De poort open!

En onmiddellijk daarop drong heel de troep, met de twee boerenkarren er achter, op het voorplein.

- En gij ook, Barn Elshout! sprak de priester verontwaardigd, toen de jonge smid met zijn knecht door de poort kwam.

Barn hield zich alsof hij zijn weldoener niet gehoord, niet gezien had; maar Saltman nam zijn hoed af, zwaaide dien met zijn langen arm boven zijn hoofd, en riep zoo hard hij roepen kon:

- *Leve de Republiek!*

De Abt ging in een hoek van het voorplein staan; hij wilde ooggetuige zijn van hetgeen de schurken op den gewijden kloostergrond zouden uitvoeren.

Er ging een blij geroep op, uit de binnengestormde menigte, toen Saltman de hand uitstekend naar den gevel van het voornaamste gebouw wees.

Boven de deur, op den arduinen steiger, stond een kunstig gewerkt, koperen blazoen van een der adellijke heeren, die eertijds het klooster onder hunne bescherming hadden; van weerzijde in den muur stonden de beelden der twaalf Apostelen.

De ladder stond reeds tegen den gevelmuur, en er verliep slechts een oogenblik of het koperen wapenschild was uit zijne krammen gerukt, en werd op de kar geworpen bij de kostbare beelden aan de parochiekerk ontroofd. Ook de apostelbeelden rukte men uit hunne nissen en wierp ze op een hoop midden op het voorplein.

Met de armen over de borst geslagen, het hart vol

weemoed, stond de Abt die baldadigheden af te zien; er ontviel hem een traan van droefheid, terwijl de twaalf eeuwenoude, stomme getuigen van de welvaart des kloosters uit hunne nissen gerukt, over den grond heenrolden, en tot een hoop op elkander werden gestapeld.

Aan de overzijde van het voorplein stond de kalvarieberg, waarop een reusachtig Christusbeeld. De vreedzame bewoners gingen daar sedert eeuwen, in het voorbijgaan, een ‘Onze Vader’ bidden ter herinnering aan het lijden van den God-Mensch. Het kruis werd omgerukt, en de booze kerels hieven een luiden kreet aan, toen de Gekruiste door de verroeste nagels heenviel, en over den heuvel naar beneden rolde.

Het verbrijzelde kruis, en ook het Christusbeeld wierp men bij de opeengestapelde beelden der twaalf apostelen.

- Hola, He! Wacht eens even, riep een der aannemers tot een paar werkvrouwen die daar ginds, achter de sacristij, over en weer liepen; wat doet gij daar?

- Wilt gij eens terstond de handen houden van al dat koperwerk? riep een ander.

- In naam der wet! schreeuwde de man die aan de parochiekerk de bewuste proclamatie had afgelezen.

- Indien gij nog iets van dat alles durft aanraken, neem ik u beide gevangen, donderde de Municipale officier met een vloed van vloekwoorden.

Wat gebeurde er daar ginds achter de sacristij? Ongelukkiglijk had men op dien dag de koperen kandelaars, de armblakers, de wijwater- en wierookvaten, de godslamp, de kroonlamp, en verder al het koperen kerkgerief naar buiten gehaald, om het tegen het aanstaande hoogtijd van morgen te kuischen, en het weer blinkend als goud op zijne plaats terug te brengen.

Ofschoon in de proclamatie alleen spraak was, van beelden, kruisen, blazoenen en dergelijke ‘openlijk ten

toon gesteld' oordeelden de aannemers dat de Republiek er hoegenaamd geen bezwaar in zou vinden al dat kostbaar koperwerk, als vallende onder de toepassing der wet, eenvoudig aan te slaan; en dat deed men.

De twee achtvoethooge kandelaars, de twee reuzen die den altaarvoet bewaakten, en welke men als een wonder van teekening en koperslagerskunst aanzag, de gothische altaarkandelaars, de armblakers, de godslamp, waarin het oliepitje sinds honderde jaren had gebrand, de kroonlamp met hare menigvuldige armen, die in het midden van den tempel hing, en op de feestdagen het heiligdom verlichtte, in een woord al die kostbare oudheden werden door de roovers op de kar geladen. En terwijl dit gebeurde, stak Scevola, de held van Jemappes, een bos brandend stroo onder de apostelbeelden, het kruis en het Christusbeeld van den kalvarieberg, welke men tot een hoop op elkander had geworpen. Weldra sloeg de vlam door al die houten beelden, en vormde een berg van vuur.

- *Ça ira!* zongen de ruiters; en hand aan hand dansten zij met de aannemers, Barn Elshout en Stan Saltman rond den brandstapel.

De Abt stond nog altijd, met de armen over de borst geslagen, in een hoek van het voorplein te zien naar hetgeen daar voor hem plaatsgreep.

Hij weende van spijt om de onherstelbare schade door die barbaarsche vernielers veroorzaakt; hij weende van medelijden terwijl hij Barn Elshout, zijn ondankbaar pleegkind, daar zag dansen rond de brandende heiligenbeelden.

Nadat het vuur, de laatste houtsplinter van den beeldenstapel had verteerd, trokken de heiligschenders van het voorhof, bij het steeds herhaald geroep van: *Leve de Republiek!*

- Is ons werk afgeloopen? vroeg de Municipale officier.

- Het kasteel is er nog? antwoordde Barn Elshout; het ligt bijna op onzen weg.

- Is daar werk? vroeg een der aannemers.

- Kasteelen, kerken en kloosters komen allen zoo wat uit hetzelfde ei, lachte de jonge smid.

Wij volgen de roovers.

Even links van den weg, dien zij moesten volgen om naar het dorp weder te keeren, lag het kasteel van den graaf. Ook daar wierp men de twee leeuwen met het adellijk schild tusschen de klauwen, van de poort.

Daarna sloeg men het ijzeren hek, waarin het blazoen der grafelijke familie was uitgewerkt, tot duizend stukken.

Het kasteel was onbewoond; de graaf, de gravin, de kinderen waren op vreemden bodem gevlucht, en bleven daar vertoeven totdat de dag zou aanbreken, waarop het ontzaglijk onweder, dat boven Frankrijk woedde, zou afdrijven. Een paar knechten van den graaf waren op het kasteel gebleven om het te bewaken. Een hunner was dien dag juist bezig met de oude staatsiekoets op het voorplein af te stoffen en te kuischen.

- Ho, ho! wat is dat daar? juichte de Municipale officier, zoodra hij de oude, rijke staatsiekoets in het oog kreeg.

- En wat is dat? riep de deurwaarder, terwijl hij met de hand wees naar het adellijk wapenschild op het portier, en op het dek dat over den bok hing, en waarop insgelijks het grafelijk blazoen zichtbaar was.

Een der aannemers rukte het met goud gestikte dek naarbeneden, en wierp het op de kar bij de koperen beelden. Al wat maar eenige waarde had, zooals de verzilverde lantaarns, de satijnen voedering, de gepla-

tineerde kappassers, gespen en knoppen, alles werd met geweld van de oude koets gerukt en op de kar geworpen.

Eensklaps ging er een blij gejuich op aan den steiger van het kasteel; het waren de ruiters, die den kelder opengebroken en een aanval gewaagd hadden op den ouden bourgonje; met een heele vracht flesschen beladen, kwamen zij op het voorplein. En nu dronk men met volle teugen op het heil der Republiek, de vernietiging van den adel, den dood der tirannen.

Scevola doorkerfde met zijn sabel de portiers, waarop de grafelijke tijgerkop stond, terwijl zijn brigadier een brandenden stroobos onder het rijtuig plaatste; en toen de kostbare staatsiekoets in vollen brand stond, zong men al wederom het *Ça ira*, en danste men de *Carmagnole*, bij het knetteren der vlammen.

- En nu naar 't dorp! gebood de Municipale officier. De staatsiekoets stond nog altijd te branden, en de wind dreef den rook, de vlammen, de vonken naar de stalling van het kasteel, waar het hooi, het stroo en andere brandbare stoffen al zeer licht vuur konden vatten, en een ontzettenden brand veroorzaken. De Republikeinen zagen dat wel; doch wat scheelde het hun, dat het oude nest van een aristrokaat in brand vloog.

- Voorwaarts! gebood de officier; voorwaarts naar het dorp!

Gelukkig kwam er geen brand in de stallingen van het kasteel, en weldra bleef er van de oude staatsiekoets niets over dan een hoop asch en ijzerwerk.

De Republikeinen waren nu in het dorp; bijna voor elk huis hielden zij stil. Waar een kruis op den muur of boven de deur stond, (en op vele boerenwoningen stond er een, dat door den witborstel, in het voorjaar, bij het algemeen schoonmaken van het huis, helder werd opgekalkt) werd de boer gedwongen, dat teeken van bijgeloof en dweeperij op staanden voet te doen ver-

dwijnen. Bij gebrek daarvan zouden de Fransche ruiters, die van tijd tot tijd de Kempen afreden, een procesverbaal opmaken; en wee hem! die schuldig werd bevonden; wee hem! want Scevola de wachtmeester, de held van Jemappes, verstond geen kortswijl.

Boven sommige deuren der boerenwoningen, tegen de hoekhuizen, hier en daar tegen een ouden boom, stonden kleine Heiligen- of Lievevrouwe-beelden, onder wier voet des avonds een licht werd ontstoken, en die men in de meimaand versierde met de eerste bloemen. Menige brave ziel kwam daar somtijds onder nederknielen en een 'Vaderons' bidden; stak daar kwaad in? Wij denken juist het tegenovergestelde. Maar de Republikeinsche volksbeschavers waren van een ander gevoelen. De Heiligen- en Lievevrouwe-beeldjes werden met den sabel neergehakt, en men dreigde de boeren met nooit gehoorde straffen, indien zich iemand durfde verstouten dat afgodenwerk te herstellen.

- Hier is het raadhuis, zei Barn Elshout.

- Men roepe den Schout, gebood de Municipale officier.

De gemeentelijke hoofd ambtenaar moest niet geroepen worden; hij stond in de deur van het raadhuis.

- Burger, sprak de Municipale ambtenaar zonder den Schout te groeten; ik beveel u een wakend oog te houden opdat de afgelezen proclamatie stipt worde nagekokomen; ziehier, een afschrift.

Hij kreeg geen antwoord; de dorpschout was er een die nog hield aan het oude.

- Burger, waarom draagt gij de nationale kokarde niet? vroeg de Municipaal op barschen toon; als opperhoofd der gemeente zijt gij verplicht het voorbeeld te geven van vaderlandsliefde en onderdanigheid aan 's lands wetten.

De Schout glimlachte bij al dien kinderpraat.

- Ik maak u persoonlijk verantwoordelijk, vervolgde

de officier; voor al de overtredingen van dien aard, welke er in uwe gemeente zullen plaatshebben.... Doch ik heb u nog andere aanmerkingen te maken, burger, luister: gij hebt hier in uw dorp een Sint-Annastraat, een open plein, dat men Koningshoek noemt, een weg die den naam draagt van Kruisweg.....

- Gij zijt volkomen ingelicht, zei de Schout.
- Ook moet er een brug zijn in uwe gemeente, die men de Gravenbrug noemt.
- Zeer juist.
- Al die benamingen zijn strijdig met den geest der Republikeinsche wetten, en voortaan streng verboden.
- En wat zal ik met dat alles aanvangen? Het kind moet toch een naam hebben.
- Afschaffen, afschaffen! En sedert lang zijt gij hieromtrent aan uwen plicht te kort gebleven.... of weet gij niet dat de Heiligen, de Koningen, de Kruisen, de Graven zijn afgeschaft?
- Ja, dat wist de schout; maar.....
- Maar, maar? Dat is ook al afgeschaft.
- Toch zou die afschaffing zekere moeielijkheden kunnen daarstellen, en een hinderpaal zijn.....
- Moeielijkheden en hinderpalen zijn ook al afgeschaft.
- Hoe wilt gij dan dat die straat, dat plein, die weg en die brug gedcopt worden?
- Gedoopt! bulderde de Municipale officier; ongelukkige! weet gij dan niet dat het doopsel ook al is afgeschaft?
- Neen, dat wist de Schout nog niet; en de pastoor moest evenmin daarmee bekend zijn.
- De pastoor! Er zijn geen pastoors meer, ook geen kerk..... of geen hel, geen Duivel, geen weerlicht! vloekte de officier.
- Maar lieve God! wat.....
- Wat zegt gij daar? uw lieve God was de eerste,

dien de almachtige Republiek voor altijd afschafte.

- Dan blijft er niets meer over, dan.....

- Dan de eene, ware, almachtige Republiek! declameerde de officier; de geestdriftige ambtenaar had zijn gepluimden hoed in de hoogte geheven, en voegde statig er bij: leer dat alles, burger, en dan kunt gij nog ooit de eer hebben, een mensch en zoodoende een Franschman te worden.

De Schout zag zoo oplettend naar den opgewonden Franschman, die daar in theatrale houding voor hem stond, hij had zoo scherp geluisterd naar den hollen kinderpraat, dat hij had vergeten adem te halen, - en zoo kwam het dan ook, dat hij de woorden van den Franschen ambtenaar met een langgerekten zucht beantwoordde.

- Nu, burger, ziehier wat gij te doen hebt, hernam de officier; uw Sint-Annastraat zult gij voortaan Republiek-straat noemen; schrijf dat op.

- Ik zal het onthouden, zei de Schout.

- Het Konings-plein krijgt den naam van Marats-plein; teeken dat ook aan.

- Ik heb een goed geheugen, burger.

- Den Kruisweg noemt gij voortaan den weg der Gelijkheid, en de Gravenbrug, noeme men de brug Robespierre.

- De brug Robespierre! herhaalde de Schout met een bedekten spotlach.

- Al die namen klinken heel anders, dan al die oude ‘Sinte-Konings-Kruis- en Graven.’

- Geheel anders, ja, zei de Schout; maar beter niet, burger.

- Burger, pas op! de Republiek duldt geen tegenspraak; ook moet ik u zeggen dat ik verplicht ben mijn verslag te maken over de houding die gij aanneemt in de tegenwoordigheid van een Municipale officier.

Na dit gezegd te hebben, keerde hij zich om, zonder den Schout te groeten, en gebood:

- Nu gaan wij vertrekken.

De ruiters zaten reeds in den zadel, en de twee disselcheezen stonden ingespannen, daar ginds voor de herberg. Eenige minuten daarna was men reeds op weg naar een naast bijgelegen dorp, en zoo verder naar de voornaamste dorpen en kleine steden in de Kempen, want overal moest voortaan het oude bijgeloof, de dweeperij en het hedrog der priesters plaats maken voor het licht, de beschaving, de rede en het geluk der volken!!!

XVII.
De Geldschieter.

Dienzelfden dag tegen den avond zat Barn Elshout met zijn knecht, even als dien morgen, toen de twee disselcheezen in den *Gouden Sleutel* aankwamen, bij elkander in de smis. Beiden waren nog in dronken toestand van al den wijn, dien de held van Jemappes hun bij de brandende staatsiekoets had ingeschonken.

- Wilt gij een pijp opstoppen? vroeg Barn geeuwend.

- Neen, ik ben dol gerookt, antwoordde zijn knecht; geef mij liever een teug brandewijn.

- De flesch is ledig.

- Ik moet drank hebben.

Hij nam de flesch, die op een bank boven den blaasbalg stond, en zette ze aan den mond.

- Indien er nog een slok overblijft....

- Overblijven? Ziedaar! met ledige flesschen kan men niets aan vangen.

Met een zwaren vloek wierp hij de flesch op het aambeeld in honderde stukken.

Op het glasgekletter volgde een duivelachtige schaterlach der twee dronkaards.

- Leen mij een paar Fransche kronen, zei Saltman; ik moet drank hebben.... Wat mij scheelt, weet ik niet....

- Zijt gij niet frisch?

- Neen; 't is of de Duivel in mijn lijf zit.

- Wilt gij hem er uitjagen met brandewijn?

- Ja, zeker; kom, leen mij een paar kronen.

- Geld heb ik niet meer.

- Dat liegt ge toch zeker?

- Sedert ik geen werk meer heb, ben ik arm geworden.

- Geld hebt ge, dat weet ik; of moet dat daar blijven liggen beschimmelen?

- Neen, oprecht waar.

- Ik weet dat gij liegt; doch dat is nu om het even.... laat het maar liggen waar het ligt; ik voor mij wil er geen rooden duit van..... of is Stanislaüs Saltman zelf niet rijk genoeg?

- Wat zijt gij een zwetser, wanneer gij gedronken hebt!

- Geld kan ik hebben zooveel ik maar wil; het kost mij slechts de moeite om het te halen waar het is.

- Nu, dat valt goed, want voor het oogenblik ben ik niet rijk genoeg om uw vervallen huur te betalen.

- Waarom liegt ge? Behoud uw huur; ik kan ze best missen.

- En gij zegt daar dat gij u zonder geld bevindt? Hoe verklaart gij dat?

- Dat is nu toch hetzelfde.

- Of versta ik u niet omdat de wijn van dien ouden rekel, daar ginds op het kasteel, nog in mijn hoofd zit te werken?

- Dat is mogelijk; ik voor mij heb braaf gedronken; doch ik moet nog meer drank hebben dezen avond..... mijn keel is zoo droog als schuurzand.

- Indien gij mij wilt onthalen op een flesch wijn of op brandewijn, ben ik uw man..... doch laat mij een oogenblik slapen; ik ben doodelijk vermoeid.

Daarop geeuwde Barn een paar malen, en viel in een diepen slaap.

Wolf Klumpp, die juist nevens de smis ging, had de samenspraak der twee smeden afgeluisterd.

- Gemeene schurken! had hij bij zich zelven gezegd, en was toen de straat ingegaan in de richting van het klooster.

Werken, kon men toch niet op zulk een dag, meende Klumpp; en daarom wilde hij dien avond naar de pachthoeve wandelen, om wat te praten met zijn vriend Willi. De brave menschen van het dorp hadden elkander ook zooveel te zeggen, over de ongehoorde deugnieterijen, waarvan zij den afgeloopen dag getuigen waren geweest. Een half uur later stond hij met Willi te praten, tegen den elzeboom, die nog altijd aan de poort van het klooster stond. Het was een heerlijke avond, en de volle maan scheen zoo helder, dat men op een kleinen afstand de voorwerpen kon onderscheiden bijna even duidelijk als bij lichten dag.

- Wat is dat ginder? vroeg Willi, met de hand den weg op wijzend.

- Dat zal een boer zijn, die naar huis gaat, zei Klumpp; het volk heeft met al die kerkschenderij vandaag niets uitgezet.

- Die daar aankomt is zeker langer in de herberg dan in de kerk geweest; de man schijnt dronken te wezen..... zie, daar struikelt hij.

- Laat ons even op zij gaan; met dronken kerels hebben wij geen zaken, Willi.

- Laat ons achter de poort gaan.

- Wel, heilige deugd! is dat Saltman niet?

- Ja, 't is Saltman; ik herken hem duidelijk; wat is hij dronken! Waar zou hij heengaan?

- Een half uur geleden, was hij in de smis bij Barn Elshout, die ook dronken was, indien ik mij niet bedrieg.

- Kan dat anders?

- Stan Saltman wilde geld hebben; de smid antwoordde daarop, dat hij zelfs geen geld meer had om de huur van zijn knecht te betalen.

- Dat wil ik gelooven; de kerel heeft geen slag werk meer.

- Wiens schuld is dat?

- En daarbij ligt hij heel den dag in de herberg.... Zoo, zoo, Saltman wilde geld hebben?

- Hij zegde dat zijne beurs ledig was; en toch beweerde hij rijk te zijn.

- 't Is recht aangenaam wanneer men zich dat kan inbeelden.

- Ook hoorde ik hem zeggen, dat hij den Duivel in 't lijf had.

- Daaraan heb ik nooit getwijfeld.

- En dat hij hem dezen avond met brandewijn er uit wilde jagen. De kerel schreeuwde zoo hard, dat ik alles konde afluisteren.

- Stil, ja, 't is Saltman.... Zie, hij slaat het bosch in....; wat zou hij daar zoo laat gaan maken?

- Naar den Grenspaal.... Ik wil wedden dat hij er heengaat.

- Nu wilde ik voor de aardigheid toch eens weten of het waar is wat men zegt van den smidsknecht.

- Laat ons hem opvolgen.

- Ja, maar dan loopen wij daar ginds over het akkerland langs het bosch; indien wij spoed maken, zijn wij nog voor hem aan den Grenspaal.

- Zijt gij niet bang?

- Volstrekt niet.

- Nu, ik ook niet.... Kom, wij zijn beiden nog rap te been.... laat ons spoed maken, dat wij voor hem ginder zijn.

- De kerel heeft moeite om recht te blijven; hij heeft een half uur noodig voor hij aan den paal is.

- Indien wij er wat spoed bijzetten, kunnen wij in minder dan een kwartier tijds ginder wezen.

Klumpp en Willi gingen den weg over, kropen door het hakhout, en kwamen zoo op een uitgestrekt akkerveld, dat bezijden het bosch lag. Vijf minuten later kwamen zij aan heggen die den akker omzoomden, en

zoo in de heide. Zij gingen nog eenigen tijd en zagen weldra den Grenspaal, die zich op een paarhonderd schreden van hen tegen de lucht afteekende.

- Laat ons nog wat vooruitgaan, stelde Klumpp voor; daar ginds staat een oude, dichte hulstenbos, waarachter wij ons kunnen verbergen.

- Dat is hier een akelige streek, zei Willi.

- Zijt gij bang?

- Toch niet; ik zeg maar dat het een akelige streek is.

- Ja, pluis is het er niet; toen ik nog een kind was, had de streek een slechten naam.... Indien gij echter bang zijt, Willi....

- Vreesachtig ben ik niet; wie kan ons kwaad doen?

- 't Zou ook al een flinke kerel moeten wezen, die Wolf en Willi aan 't lijf durfde.

- Dat denk ik ook; ik voor mij zou er ook op slaan, alsof ik aan 't dorschen was.... Ziet gij daar niets, in de berkendreef?

- Is dat Saltman niet?

- Ja, ik herken hem aan zijn grauwlinnen wambuis.

- Ja, 't is de smidsknecht.

Willi en Klumpp bedrogen zich niet; 't was Stan Saltman die daar voor hen door de dreef waggelde, en eindelijk aan den Scheidspaal kwam, waar hij bleef stilstaan.

Toen hij daar een oogenblik had gerust, ging hij langzaam driemaal rond den paal. Daarna begon hij stil te zingen, maar zoo stil, dat Willi en Klumpp er geen woord van verstaan konden; ook de wijze waarop hij zong, was hun onbekend. Wolf Klumpp, die eenige jaren geleden, in de Meierij zijnde, daar in een Synagoog was geweest, fluisterde stil:

- Zoo ook zingen bijna de Joden in hunne kerk; zij zingen treurig, zonderling, maar somtijds ook zeer bevallig.

Het lied aan den Grenspaal duurde niet meer dan

drie of vier minuten, en toen het uit was, ging Saltman op nieuw driemaal om den paal en zette er zijn hoed op.

- Wat is dat nu? vroeg Klumpp.

- Stil! hij buigt een knie zei Willi; ja, hij knielt maar voor wien?

- Ja; voor wien? Maar toch niet voor den rechten, grooten Baas van daarboven.

Na dat de smidsknecht had geknield, nam hij zijn hoed van den paal, zette hem weer op zijn hoofd, en klapte driemaal in de handen.

- Is dat nu tooverij, of wat is het? zei Klumpp.

- Wat anders? zei Willi.

Saltman klapte op nieuw driemaal in de handen, en daarna nog driemaal; en toen de Echo daar ginds achter de oude galg, den laatsten handklap had herhaald, bleef de smidsknecht tegen den paal leunend, met den rechter arm omhoog, stil staan.

- Willi, fluisterde Klumpp; ziet gij daar niemand?

- Ja, daar ginds op den heuvel aan de galg, zie ik iets zwarts, dat.....

- Dat nader komt.

- 't Schijnt een mensch te wezen.

- Stil! daar is hij; ik weet al wie het is.

- Wie is het?

- De zwarte dokter; ik herken hem aan zijn kleedsel.... ik zie duidelijk zijn breede, witte das, zijn jabot, zijn puntigen hoed.

- De Heer beware ons!

- Ook zijn rotting heeft hij bij zich, zooals altijd.... Stil! laat ons luisteren.

Maar hoe zij ook het opengespannen oor naar den paal richtten, en met open mond den adem binnenhielden, niets konden Willi en Wolf hooren.

Het was bijna alsof er tusschen Saltman en den geheimzinnigen, zwarten man geen woord werd gesproken.

Spraken zij zoo stil dat het door Willi en Wolf niet gehoord kon worden? Niemand kon dat weten. Zij stonden daar ongeveer drie of vier minuten bij elkander, en gedurende dien korten tijd was het bijna alsof er op den kruisweg één groote en twee kleiner palen stonden. Toen schoot er ineens een fijne lichtstreep langs den Scheidspaal omhoog, die boven in de lucht met een fijn geknetter uiteen sprong. Het geknetter ging bijna alsof men een handvol keukenzout op de gloeiende kolen zou werpen. 't Was juist een vuurpijl, maar zoo dun, zoo fijn, dat de lichtstreep niet breeder scheen, dan een breinaald. Zoodra het geknetter boven in de lucht zich had doen hooren, ging de zwarte dokter heen. Hij ging langs de galg de heivlakte in, waar geen voetpad, geen karrespoor bestonden.

Saltman stond nog aan den paal.

Wolf en Willi zagen duidelijk dat hij uit zijn zak een beurs haalde, en er een menigte geldstukken liet in glijden. Zij zagen ook, dat hij de beurs toebond, en ze daarna vier of vijfmaal op zijn platte hand op- en neer deed dansen; ook hoorden zij duidelijk dat de smidsknecht bij den klank van het zilver luid stond te lachen, waarna hij de berkendreef insloeg, en langs het voetpad door het bosch verdween.

- Nu geloof ik alles wat er in het dorp verteld wordt, zei Wolf.
- Ik ook; nu heb ik het met mijn eigen oogen gezien, en gehoord ook, zei Willi.
- En wat wij gehoord en gezien hebben, laten wij ons door niemand afstrijden.
- Nu wordt het klaar en duidelijk, waar die kerel al zijn geld haalt.
- Hier aan den Grenspaal; nergens anders.
- En door wien wordt hem dat geld daar gebracht?
- Dat zullen wij maar zóó laten.

- Nu moet het niemand meer verwonderen, dat die vreemde kerel altijd geld heeft, om brandewijn, bier en wijn te drinken.

- Wat er van zij, Saltman is een ongelukkig mensch.

- Met wien het eenmaal slecht afloopt.

- Dat mist niet.... Zie eens daar ginds in de heide bezijden de galg.

- Op dien heuvel meent gij?

- Ja, wat is dat? Is dat die zwarte kerel nog van daareven?

- Ja, ik zie hem nog even, maar ik zie hem toch... wat maakt hij daar nu op dien heuvel?

Terwijl Wolf en Willi bleven staan zien, ging er van den heuvel, waar de zwarte dokter stond, weer een fijne lichtstreep omhoog, en barstte juist als daareven aan den Grenspaal, knetterend boven in de lucht uiteen. Daarna zagen zij niets meer.

- Willi, dat is hier niet pluis.

- Neen, 't deugt er niet, Wolf.

- Laat ons een kruis maken.

- Dat kan nooit kwaad.

En beiden maakten een kruis, neen, zij maakten er een vijfmaal achtervolgens.

- Laat ons ook een Rozenkrans bidden en zoo langs de beemden naar huis gaan..... Ik zou 't liefst den smidsknecht, die langs het klooster gaat, niet meer ontmoeten.

- Ja, laat ons links afslaan door de beemden, waar geen weg is, en wij ook geen gevaar loopen, wie het ook zij, te ontmoeten.... 't zweet breekt mij uit van al wat ik gezien heb.

- Mij ook.... Kom, laat ons den Rozenkrans maar beginnen..... Dan toch zeker kan ons niemand kwaad doen.

En de smid en de pachter baden den Rozenkrans, en kwamen zoo in het dorp aan.

XVIII.
Dorpspolitie en hooger macht.

Toen Willi en Wolf in het dorp aankwamen, was er nog licht in *den Gouden Sleutel*, en in de gelagkakamer scheen het nog druk te zijn.

- Willen wij daar even binnengaan? stelde Willi voor; ik zou voor den schrik wel een kan bier drinken.... Ja, Klumpp, al die zonderlinge zaken daar ginds hebben mij toch eenigszins ontsteld.

- Mij ook, mij ook, Willi, ja, laat ons een kan bier drinken, een pijp opstoppen, en dan gaan slapen.

In de gelagkamer van *den Gouden Sleutel* zaten een tiental boeren, die het zeer druk hadden over de gebeurtenissen van den afgeloopen dag. Allen waren slechtgezind op de Republikeinen, die het zoo bont gemaakt, en vooral op de twee smeden, die hun tot gids gediend hadden. Juist toen de weerdin uit *den Gouden Sleutel* de tinnen bierkan met twee glazen en een koperen komfoor met vuur voor Wolf en Willi op de tafel nederzette, kwam Barn Elshout met zijn knecht binnen. Beiden hadden een vurrood, verwilderd aangezicht; vast op hunne beenen stonden zij niet, zij moesten zich aan de stoelen en de tafels vasthouden om niet te vallen.

- Hebt gij wijn in den kelder? vroeg Saltman de weerdin bij den arm vattend.

- Gewoonlijk hebben wij geen wijn, antwoordde de vrouw.

- Ik vraag of gij nu wijn hebt?

- Eenige flesschen.... Ja, eenige zijn er nog; doch ik zou u raden, Stan Saltman, geen wijn meer te drinken.

- Geen wijn drinken? En waarom niet?

- Omdat gij er soms ziek van zoudt worden... Daarom, anders nergens om.

- Wat zegt gij daar? Moet men van wijn ziek worden? Dat is wel de eerste maal, dat ik zoo iets moet hooren! riep Saltman.

- Wijn maakt de menschen maar ziek; 't is ook geen alledaagsche drank, Saltman, zei de weerdin.

- Neen, ik moet wijn hebben, en waarom niet? Of heb ik schuld in *den Gouden Sleutel?*

- Neen; dat niet.... doch drink geen wijn meer dezen avond; heb ik u ooit slechten raad gegeven?

- Dat is de vraag niet.... Ik moet wijn hebben; of betaal ik niet altijd wat ik verteerd heb?

- Ik zou liever een kan water of bier drinken.

- Water of bier? Ik moet toch zelf het best weten wat ik drinken wil.... en nu nog eens voor 't laatst, krijg ik wijn of niet? En hij liet er een woord op volgen, waarvan de weerdin haar handen tegen de ooren sloeg, en ‘ai, ai!’ riep.

- Foei, Stan Saltman, waarom vloekt gij? vroeg de weerdin.

- Vloek ik? schaterde de smidsknecht.

- Foei! gij moest u schamen.

- Het is hier toch een openbare herberg, zei Barn Elshout; waarom mag men niet drinken, wat men gaarne drinkt, wanneer men zijn gelag eerlijk betaalt?

- Ik had liever dat gij mijn huis voorbij gingt, zei de weerdin; gij hebt beiden reeds meer dan genoeg gedronken..... en met al uw gevloek zoudt gij nog een ongeluk roepen over *den Gouden Sleutel*.

- Indien gij niet oogenblikkelijk twee flesschen wijn voor mij ophaalt, fluisterde Saltman haar in het oor, vloek

ik zoo hard en zoo lang, dat de Duivel hier binnenkomt.

- Foei, foei! zei de weerdin; kom, ga dan maar zitten, en zij mompelde er bij, dat er met dronken menschen toch niets was aan te vangen.

- Breng dan wijn! gebood Saltman met de vuist op de tafel slaande.

- Dat zal ik, maar ik verzoek u niet meer te vloeken.

- Wie vloekt? Kom, haal den wijn maar op?

- Heel uw wijnkelder drinken wij dezen avond ledig! zwetste Saltman; en uit zijn dikgevulde beurs haalde hij een Fransche kroon die hij op de tafel wierp.

Bij het rinkelen van het geldstuk, stiet Klumpp den pachter in de zijde, en mompelde:

- Indien de weerdin wist, waar hij die kroon haalde...

- Zwijg maar, fluisterde Willi.

Wijn drinken in een dorpsherberg in de Kempen, is een buitengewone zaak; met kermis, of wanneer de gilde feest houdt, wordt er wel eens, maar dan nog maar zelden, een flesch opgehaald. Zoo is dat heden; maar wat moet het geweest zijn tachtig jaren geleden, toen ons verhaal voorviel? Hoe moest het op de dorpen toegaan, toen er bijna geen geld meer in de wereld was, en bijgevolg de herbergen weinig of niet bezocht werden? Ook baarde het verschijnen van twee flesschen wijn in de gelagkamer niet weinig opzien. Het was er een oogenblik doodstil, en iedereen moet bij zich zelven hebben gevraagd: ‘wat de twee smeden toch in hun hoofd hadden, met zoo groote verteringen te maken; of zij met een kan bier het ook niet zouden gedaan krijgen, even als elk ander; of die kerels dan zulke voorname lieden waren, om de rijke heeren na te apen? - dat zij even als de boeren toch ook voor hun brood moesten werken; en dat zij beiden met al hun zwetsen, toch maar kale jonkers waren.’

- Ziedaar, moeder, neem die kroon op, zwetste Salt-

man, toen de weerdin uit den kelder kwam; indien de wijn van *den Gouden Sleutel* zoo goed is als mijn zilver, kom ik voortaan dagelijks hier mijn flesch drinken.... Schenk de glazen maar vol.

Klumpp en Willi die wisten waar de nagel in 't hout stak, stieten elkander tegen den elleboog, en fluisterden over en weer:

- Alle dagen wijn drinken? Dat is geen kunst voor hem.
- En maar altijd wederom ander geld hebben, is ook geen kunst.
- Hij had zijn geldschieter moeten meebrengen naar *den Gouden Sleutel*.
- Die zwarte Geldschieter moet zeker nooit honger of dorst hebben?
- Dat is te denken.
- Indien ik durfde, waarschuwde ik de weerdin..... Die goede sukkel! indien zij eens wist, waar hij dat geld haalde.
- Stil maar! 't gaat ons niet aan.
- Neen; 't zou ook tot niets dienen.
- Neen; tot niets.... Kom, laat ons nog eens opstoppen.
- En de kan uitdrinken; lang hier blijven, doen wij niet.
- Men zou al licht moeielijkheden krijgen met die dronken wijndrinkers.
- Ik vooral; op Wolf Klumpp zijn zij gebeten.

Elshout en Saltman hadden de gevulde wijnromers in de hand.

- Kom, laat ons eens kennis maken, zei Barn; hij stak zijn glas uit, om met een jongen boer, die naast hem zat, te klinken.
- Wanneer ik daartoe trek heb, zal ik het u zeggen, antwoordde de boer, zijn aarden pint en drinkglas terugtrekkend.

- Hebt gij iets tegen mij? vroeg Barn met drift.

- Wilt gij dan met mij klinken? vroeg Saltman, opstaande en zijn glas vooruitbrengend.

- Blijf maar zitten, zei de boer; ik zou vreedzame menschen maar in hun wezen laten.

- Ook tegen mij hebt gij iets, zei de smidsknecht.

- Indien gij het dan volstrekt wilt en zult weten, hernam de boer; ik klink met geen kerels, die beelden en kruisen aan stukken helpen slaan.... en nu is 't uit; laat mij gerust; ik zit hier voor mijn geld, evenals gij en een ander.

- Wat hebt gij daar gezegd? vroeg Barn opspringend.

- Gij hebt vandaag te veel gedronken, smid; gij deedt al veel beter te gaan slapen, zei de boer.

- Te veel gedronken! wien raakt dat?

- Dat raakt eigenlijk niemand.

- Heb ik schuld bij u? schreeuwde de jonge smid.

- Kom, gij zoekt twist, Elshout; ik heb niets met u te maken.

- Durft gij ons beleedigen? riep Stan Saltman, met zijn langen arm boven zijn hoofd zwaaiend.

- Indien gij wilt twisten, ga dan in een andere herberg, en laat hier de menschen met vrede.

- Neen, ik wil weten wat gij daareven hebt gezegd? zei de dronken smidsknecht.

- Zou u dat genoegen doen? glimlachte de boer; denkt gij ook dat uw lange armen en hooge schouders mij vrees aanjagen? Weet gij wat ik heb gezegd, en zet nu uw ooren wagenwijd open: ik heb gezegd dat ik niet klinken wil met kerels die kruisen omverhalen, en beelden aan stukken slaan.

- Dat zeg ik ook, zei een andere boer, die aan de andere zijde der tafel zat.

- Dat zult gij mij goedmaken, riepen de twee smeden.

- Goedmaken? lachte een andere boer; wat wil men goedmaken bij mannen, die graven schenden, rooven en plunderen?

- Staatsiekoetsen in brand steken, en den wijn van den graaf rooven? voegde een ander er bij.

- Dat zult gij duur verantwoorden! schreeuwde Barn Elshout; ik neem u allen tot getuigen.

- Ja, kerkschenders, landverraders zijt gij! Gij vooral Barn Elshout, die u vandaag zoo schandig hebt gedragen, jegens den braven kloosterabt die u van de straat heeft opgeraapt, neem mij maar tot getuige, zei weer een andere boer; 't zou me genoegen doen, indien ik de gelegenheid had voor de rechtbank te verklaren, welk gespuis wij in ons dorp hebben.

- Kerel! u vooral klaag ik aan, en pas op! de machtige Republiek laat zich niet op de teenen trappen..... Pas maar op, dat gij uw hoofd op uw schouders houdt, dreigde Barn.

- Ik geef wel honderdmaal den brui van u, en van uw Republiek ook, antwoordde de boer spottend; en wat ik u raden mocht, blijf maar zitten, Barn Elshout, en kom niet al te dicht bij mij; ja, dat raad ik u ten beste.

Er zat in de gelagkamer een groote, rijzige kerel, die tot hiertoe geen woord had gesproken, maar ongeduldig op zijn pijpensteel had zitten bijten; het was een vreemde pakdrager; zijn mars met ellengoed stond naast hem daar tegen den muur, en tusschen zijn knieën had hij een zwaren stok, waarop met blinkende nagelkopjes de el met haar onderdeelen, tot de talie en de halve talie, stonden afgeteekend.

- Luister eens, zei de reizende koopman; wanneer men bij ons in het dorp, zulke dwarskoppen, zooals gij er twee zijt, in een fatsoenlijke herberg aantreft, werpt men de rekels op handen en voeten de deur uit.... dat doet men bij ons.

- Wat doet men bij u? vroegen de twee smeden te gelijker tijd.

- Men smijt de rekels de deur uit.... dat doet men bij ons in de Meierij; en dat moest men hier in de Kempen ook doen.

- Ook u klaag ik aan, dreigde Barn Elshout; en doe u guillotineeren ook.

- Gij zijt een kerel, die daartoe in staat moet zijn, antwoordde de pakdrager; indien gij een eerlijk man waart, zoudt gij u schamen de kokarde eener vreemde natie te dragen.

- Mijne kokarde! riep Barn zich op de borst slaande; wie haar slechts met den vinger durft aanraken, dien breng ik op het schavot..... op het schavot, ja, dat doe ik!

- Wat schavot! lachte de Meierijsche pakdrager, terwijl hij de kokarde van Barn uit het knoopsgat rukte, ze ineenfrommelde, en ze toen onder de tafel wierp.

- Indien gij dat aan mij deedt, bulderde Stan Saltman toespringend; stiet ik u mijn zakmes door 't lijf.

- Aan u evenals aan dien anderen schobbejak, grinhikte de koopman; en meteen rukte hij ook den smidsknecht de kokarde af, wierp ze op den grond, en schoof er met den voet over.

En de boeren rondom de gelag tafel lachten luid, en klapten in de handen voor den wakkeren marskramer uit de Meierij.

De smidsknecht hief zijn langen, sterken arm omhoog en bracht den kramer een geduchten slag op het hoofd toe. De Meierijenaar scheen zich weinig om den vuistslag te bekreunen; het bleek wel dat de man evenveel sterkte bezat, als hij rap ter taal was. In minder dan tien tellens had hij de twee dronken smeden ter neergeslagen, en den een over den anderen rollend, onder de tafel geschoten.

- Ziedaar, en zeg nu maar aan uw beruchte Republiek, dat ik het ben die dat gedaan heb, zei de koopman; ja, zeg het maar; in de Kempen kent men mij bijna overal.

Daarmee nam hij zijn mars op, en ging de deur uit. Ook de boeren die in de kamer zaten, betaalden hun gelag, en gingen heen, om met de twee gevaarlijke menschen, die daar onder de tafel lagen te spartelen, verder geen moeite meer te hebben.

- Kom, Wolf, 't is tijd, dat wij ook heengaan, zei Willi.

- Ja, 't is tijd, antwoordde Klumpp; 't jeukt mij anders aan mijn pinken, om te doen wat die pakdrager daar deed..... 't was een behendige koopman; dergelijke rekeningen moet hij meer dan eens in zijn leven vereffend hebben.

- Ja, de man had er manier van; kom, laat ons heengaan.

- Indien wij langer hier blijven, loopen wij gevaar ook twist te krijgen met die twee dronkaards; en voor mij vooral deugt dat niet.

- Zeker niet, Wolf, laat ons maar spoedig heengaan.

De twee smeden bleven alleen in de gelagkamer met de weerdin, die steenen uit den grond klaagde, omdat haar man juist dien avond afwezig was.

- Haal wijn op! gebood Saltman; en hij had zulk een duivelachtig gezicht toen hij dit zegde, dat de weerdin uit *den Gouden Sleutel* geen aanmerking durfde maken, en twee andere flesschen uit den kelder ophaalde.

Saltman sloeg met den rug van zijn scheemes den hals van een flesch, zette ze aan den mond, en liet, zonder adem te scheppen, het bedwelmend vocht in zijn maag loopen.

Barn Elshout deed wat zijn knecht hem voordeed,

doch 't gelukte hem niet; want toen hij de flesch half uithad, moest hij ze nederzetten.

- Wat zijt gij een ellendige drinker! spotte zijn knecht, en met eene afschuwelijke godslastering voegde hij er bij: haal op!

En zuchtend, klagend, kermend, ging de weerdin al wederom naar den kelder, en kwam twee flesschen op de tafel zetten.

- Dat zijn de laatste, zei de vrouw.

- Dan hebt gij gelogen, beweerde Saltman.

- Ik kan mij vergist hebben, antwoordde de weerdin; maar 't zijn de laatste.

De smidsknecht dronk de flesch andermaal in één teug ledig, en wierp ze door de glasruiten de straat op.

- Dat kan ik ook riep Barn; en wierp evenals zijn knecht de flesch door het venster.

- En nu wij aan den gang zijn, schreeuwde Saltman; wil ik maar alles aan stukken slaan.

- Ik zal u trouw helpen, riep de smidsbaas.

De vernieling begon; kannen, pinten, glazen, romers rinkelden over den vloer, tegen den muur, door de glasruiten, door den spiegel. Al wat breekbaar was, werd aan stukken gesmeten bij het lachen en vloeken der twee schurken.

Twee deuren van *den Gouden Sleutel* woonde de Vorster; het was nog dezelfde Craas, wien wij in het begin van ons verhaal hebben aangetroffen. In dien tijd was hij jong en sterk; heden was hij wel ouder, maar de krachten zijner jonge jaren waren nog dezelfde. De man oefende het ambacht van schoenmaker uit. Het gemeentelijk ambt dat hij bekleedde, was voor hem slechts een bijzaak. En zoo was het in dien tijd in al de dorpen: in de Kempen, in de Baronie, in de Meierij, in Limburg en elders ten plattelande.

- Craas, kom toch spoedig naar *den Gouden Sleutel!*

riep de weerdin, die haastig bij hem kwam binnengeloopen.

- Wat is er gaande? Is er een ongeluk? vroeg Craas.

- Men slaat in de gelagkamer alles kort en klein.

- Wie doet dat? vroeg de gemeentelijke ambtenaar, terwijl hij zijn draad tot het einde doortrok.

- De twee smeden Elshout en Saltman; er gebeuren nog ongelukken.... zij zullen ons vermoorden!

- Ik zal eens meegaan, zei Craas, zijn half doorgenaaiden schoen op zijn werktafel leggend. Daarop nam hij zijn kleinen sabel (het eenig wapen, en ook het bewijs zijner waardigheid) van den muur, en hing hem om den schouder. Zijn schootsvel deed Craas niet af; maar zijn wollen slaapmuts zette hij op zijn hoofd.

- Ik zal eens meegaan, herhaalde hij; kom, zei hij tot zijn zoon, die Prothasius heette, kom, steek eens een hand aan.

Prothasius was een twintigjarige jongen, even groot gebouwd en even sterk als zijn vader.

- Kom maar, zei Craas; doch voor wij *den Gouden Sleutel* binnengaan, wilde ik wel weten wat de Schout er van zegt.

- Hier is de Schout, zei eene stem; (het was de stem van den gemeentevader zelven) ik ben van al dat geraas in de herberg wakker geworden.... de dronken kerels slaan daar in *den Gouden Sleutel* alles kort en klein.

- Dat gaat te ver, meende Craas.

- Geen ruit staat er meer in de vensters; en daar even hoorde ik hen roepen dat zij het huis in brand willen steken.

- Wat zouden de eigenaars en de buren daarvan zeggen? zei de Vorster; zeg maar wat er gedaan moet worden.

- Het zijn twee gevaarlijke kerels, zei de Schout aarzelend.

- Juist daarom moet men beiden in verzekerde bewaring nemen, meende Craas.

- Gemakkelijk gaat dat niet; Barn is een sterke kerel, en die smidsknecht met zijn lange armen....

- Ja, ja, Schout, ik weet wel wat gij wilt zeggen, zei Craas; maar al had hij dan armen van twee vademen lang, toch moet hij mee.... als iets moet, dan moet het maar, en daarmee uit.... kom, Proth, laat ons eerst eens in de handen spuwen.

En beiden deden het; dat deden zij ook wanneer zij een werk begonnen, waartoe veel kracht werd gevorderd.

- Weest maar voorzichtig, zei de Schout, die op de straat stond; 't zijn twee gevaarlijke kerels.

- Wanneer iets moet, dan moet het ook maar, herhaalde Craas; Schout, blijf gij maar aan de deur, met ons beiden kunnen wij de zaak best af.

Daarop ging hij met Prothasius binnen.

- Dat ziet er hier geleerd uit, zei de Vorster, terwijl hij een oog wierp op den vloer, die met pot-, pint- en glasscherven was bedekt, en op de vensters, waarin de laatste glasruit was uitgeworpen.

- Dat is er ook nog een voor de guillotien! riep Barn naar den Vorster wijzend.

- Zorg maar dat gij zelf uw hoofd met zijn scheeve oogen, niet kwijtraakt, lachte Craas; en gij daar met uw apenarmen, waarom staat gij daar zoo erbarmelijk te vloeken?

Een antwoord van den smidsknecht kreeg hij niet, maar wel naar het hoofd een gebroken kan met tinnen deksel, die zonder den gemeentelijken ambtenaar te raken, dwars door een ouden spiegel vloog.

Barn Elshout wilde zijn knecht navolgen; met een ledige flesch wierp hij naar den zoon van den Vorster, gelukkiglijk zonder hem te raken; maar hij raakte de oude, friesche klok, daar ginds tegen den muur, die in weerwil van al het gedruisch en gevloek in de kamer, toch maar met tikken was voortgegaan. De klok

viel van haar kleine, houten stellaadje, en brak op den vloer in twintig stukken.

- Kom, nu moet al dat leven maar in eens uit zijn, zei Craas, die niet licht kwaad werd, maar ook duivelsch kwaad kon worden, wanneer het zijn moest; Proth, sla dien scheefoog maar eens even overhoop.

En Protasius deed het ook oogenblikkelijk.

- Hebt gij een touw? vroeg zijn vader; bind hem dan de armen op den rug.

- Dat is al gedaan, gaf Prothasius ten antwoord.

- Hier ook is dat al afgeloopen, zei Craas, die, terwijl hij tot zijn zoon had gesproken, zelf niet werkeloos was gebleven; met een geduchten flap om de ooren, had hij den langgearmden smid op den grond geslagen en hem daarna de armen op den rug vastgebonden.

- Ja, schreeuwen, stampen, en vloeken kan hier niets baten, zei Craas; indien gij u stil houdt, wil ik u beloven u te behandelen als een mensch, maar anders ga ik met u om, als met een hond; ja, niet beter dan met een hond.

De Schout kwam even met het hoofd door de spleet der kamerdeur, en vroeg, hoe het nu stond met de zaken.

- Vloeken kan ik de twee ruwe kerels niet beletten, antwoordde de Vorster; maar ik sta er voor in, dat noch de een noch de andere zal gaan loopen.

- En wat gaan wij met die twee menschen aanvangen? vroeg de Schout; hij had zijn Vorster buiten de kamer getrokken, ten einde door de twee smeden niet gehoord te kunnen worden.

- Dat was niet moeielijk, meende Craas.

- Ik ben waarlijk bevreesd voor die mannen; het zijn gevaarlijke kerels.

- Gij zoudt wel willen dat de Vorster die schurftige zaak maar zonder den Schout afdeed, zei Craas.

- Ja, dat was het beste; en wat gaat gij met hen aanvangen?

- Is dat nu een vraag? Wel, ik breng de dronkaards naar den kelder, waar zij hun roes op hun gemak kunnen uitslapen.

- Nu 't is mij goed.

De Vorster ging weer in de kamer, en sprak:

- Kom, Proth, maar voort er mee; en willen de kerels niet loopen, dragen wij hen maar op den rug weg.

Neen, de twee smeden riepen, onder een storm van vloekwoorden, dat zij geen voet wilden verzetten, en dat zij tusschen de honderde pint- en potscherven en gebroken glazen, op den vloer wilden vernachten.

- Dat is dronken-manspraat, zei de Vorster; kom, Proth, bind dien scheefoog de twee beenen bij elkander, anders maakt hij te veel beweging, en werp hem dan maar op uw schouders; het raadhuis is zoo ver niet... Ik voor mij, bind den smidsknecht ook de twee loopers bijeen.... Zie zoo, ik ben al vaardig.... Zal 't gaan, Proth?

- Ja, Prothasius meende dat 't gaan zou; ik heb er in mijn leven wel gedragen die zwaarder wogen dan deze.

Dit zeggende, tilde hij Barn op zijn schouders, en ging zoo de deur uit. Zijn vader kwam hem achterna met Saltman op den rug.

De Schout had zijn knecht naar het raadhuis gezonden, om den Vorster een behulpzame hand te bieden.

- Doe maar open, zei Craas tot den knecht; hier zijn de sleutels.

- Ja, 't zal u vervelen zoo een man lang op uw rug te hebben, antwoordde de knecht lachend, terwijl hij de deur van het raadhuis opendeed.

Toen zij binnen waren, ontsloot de knecht een andere deur, en vandaar daalde men eenige steenen trappen af, die naar den kelder geleidden. Daar stond men opnieuw voor een andere deur, en zoo kwam men in een laaggewelfden kelder.

- Hebt gij geen licht noodig? vroeg de knecht.

- Neen, 't is maanlicht, zei de zoon van de Vorster; en de maan staat juist op het keldervenster.

Vader en zoon waren met hun vracht in den kelder.

- Maak nu zijn armen en beenen maar los, zei Craas tot zijn zoon; ik doe het hier ook.

- Zie zoo, ga nu daar liggen; en houdt u fatsoenlijk stil, zei Prothasius tot den smidsbaas, dien hij in een hoek van den kelder legde.

- En gij ook, Stan Saltman, zei Craas, hem naast den dronken smidsbaas leggend; wilt gij liever den nacht met razen en schreeuwen doorbrengen, dat staat u vrij... Slapen kunt gij ook; mij is 't eigenlijk om het even... maar vloeken kunt gij wel laten; dat dient tot niets.... en nu, goeden avond, tot morgen, wel te verstaan indien de Duivel u beiden dezen nacht niet weghaalt.

- Dat zou mij niet verwonderen, meende de knecht van den Schout; met al dat gevloek zou de Duivel al licht eens uit zijn hol komen.

Nu gingen Craas, Prothasius en de knecht heen, en sloten de kelderdeur.

- Schuif de grendels voor de deur, en sluit het hangslot, gebood Craas.

En Prothasius deed het met oplettendheid, en zoo sloot hij ook de deur boven aan den trap.

- Geef hier den sleutel, zei Craas; dien leg ik onder mijn hoofdkussen.

- Zacht slapen zullen zij mischien wel niet, oordeelde Prothasius; maar goed bewaard zijn ze, dat is zeker.

- Is er wel ooit een uitgebroken? vroeg de knecht van den Schout.

- Neen, dat kan niet, verzekerde Craas; en dat iemand behalve ik, hen er uit haalt, kan ook niet, of 't zou de Duivel moeten wezen, die kan dat; maar een mensch houdt de pinken er af.

Daarop gingen de schoenmaker, zijn zoon en de

knecht van den Schout naar huis, in de stellige verzekering, dat de twee smeden in den raadhuiskelder goed bewaard waren.

Toen Klumpp en Willi *den Gouden Sleutel* hadden verlaten, had de eerste gezegd:

- Kom, Willi, ik ga nog een eind wegs met u mee, op zulk een dag is het toch te vroeg om te gaan slapen.

- Om te slapen, hebben wij nog heel den nacht, zei Willi; en 't is een heerlijk weder, 't schoonste maanlicht dat er komt in heel 't jaar.

Zoo gingen zij te zamen tot vijf minuten gaans buiten het dorp, en spraken met elkander al wederom over de schurken, die de beelden gestolen of in stukken geslagen, en de handen gestoken hadden aan de kruisen. Lang spraken zij over den Grenspaal, en lang over het gebeurde in *den Gouden Sleutel*. Eindelijk namen zij afscheid van elkander. Bij het terugkeeren ontmoette Klumpp een kennis, die vertelde dat Craas en Prothasius in *den Gouden Sleutel* waren geweest, en daar de twee smeden, die alles kort en klein sloegen, hadden geboeid en weggedragen.

- En waarheen? vroeg Wolf.

- Naar den kelder van 't raadhuis.

- 't Was juist zooals 't wezen moest, meende de smid, en dit zeggende vervolgde hij zijn weg.

Vijf minuten later kwam hij voorbij het raadhuis, keek werktuiglijk naar 't keldervenster, en dacht bij zich zelven:

- Daar zitten nu die twee verraders, die kruis- en beeldenbrekers, die koetsverbranders, die wijnschelmen, die schurken van vloekers.... die.... die schobbejakken! Daar zit nu die kerel, dien men aan de kloosterpoort opraapte, die daar werd opgevoed en met weldaden overladen..... die ondankbare ellendeling! Zijn naam zelfs kan

ik niet meer hooren, die meineedige! Indien ik meester was, bleef hij heel zijn leven in dien kelder, in gezelschap met dien gemeenen, vreemden kerel, die voor wat kronen zijn ziel verkoopt!

Terwijl de smid daar zoo een oogenblik in gedachten stond te zien, kwam er eensklaps iets zwarts achter den hoek van het raadhuis om; 't was een man die aan 't keldervenster bleef stilstaan.

- Wel, heilige deugd! Is me dat nu weer de zwarte dokter niet! zei de ontstelde smid bij zich zelven; ja, hij is het; 't is niet moeielijk hem te herkennen bij 't helder maanlicht.

De zwarte dokter bleef daar staan bij het getralied venster; zonder zich te verroeren; hij stond daar als een boomstam.

- Wat heeft dat nu weer te beduiden? dacht Wolf; zeker niets goeds.

De smid maakte driemaal een kruis, en vervolgde biddend zijn weg naar huis.

Toen den volgenden morgen, met het eerste daglicht, Craas de Vorster zich voor zijn werktafel nederzette, ontviel hem plotseling een harde schreeuw.

- Proth! riep hij; zijt gij wakker?

- Wakker, en reeds gekleed, zei Prothasius; wat is er? Een ongeluk in de buurt?

- Kom eens spoedig hier voor 't venster, en zie daar eens de straat op.

- Wat is dat nu? vroeg Prothasius, terwijl hij met de grootste verbazing door het venster op de straat keek.

Craas wierp zijn schoen, dien hij wilde gaan doornaaien, op zijn werktafel, stond haastig op, en vroeg: waar is de sleutel?

- Hier ligt hij onder uw hoofdkussen, antwoordde Prothasius.

- Geef hier; ik ga terstond naar 't raadhuis.

Dit zeggende, liep de schoenmaker de deur uit.

- Waarheen? Is er haast bij? vroeg Wolf, die juist zijn smidsdeur opende, om ook aan 't werk te gaan.

- Wolf, er gebeuren hier zonderlinge zaken, zei Craas; gisteren avond, 't kan zoo wat elf ure zijn geweest, heb ik de twee dronken smeden in den kelder gezet....

- Ja, dat wist de smid.

- De deur stevig toegegrendeld, en de sloten, gij kent die vanouds....

- Stevige sloten.

- Met den sleutel, hier is hij, gesloten. Ga nu eens even met mij mee, om te zien of er ook iets te zien is aan de ijzeren tralies van het keldervenster of de hangsloten.

- Waarom? Wat is er Craas?

- Kom maar; terstond zal ik u zeggen wat er is.

Zij gingen te zamen naar 't raadhuis, dat vijftig schreden van daar stond, en bleven voor het getralied keldervenster stilstaan.

- Zou daaraan zijn gebroken? vroeg de Vorster.

- Volstrekt niet, zei de smid; dat ziet gij toch beter.

- Neen; al de ijzeren staven zitten stevig in den arduin.... Kom nu eens mee naarbeneden, Wolf.

Zij gingen te zamen binnen, en stonden voor de eerste deur, die gesloten was.

- Gij ziet dat de grendels er voor zitten, zei Craas; en het hangslot is niet open.

- Ja, dat zie ik, zei de smid; en dat ziet iedereen.

- Nu gaan wij naarbeneden; zij daalden den trap af; voor de deur bleven zij stilstaan.

- De twee grendels zijn er op, en hier ook is het hangslot gesloten, zei de Vorster; alles is juist zooals gisteren avond, toen ik heenging.

- Nu, wat is er? vroeg Wolf.

- Alles is dicht, en toch zijn de rekels er uit, zei Craas.

- Is dat mogelijk? Neen, dat kan niet.

- Daar op 't oogenblik heb ik Stan Saltman voorbij mijn deur zien gaan.

- Waart gij wel goed wakker?

- Ik heb hem gezien, goed gezien en herkend ook... 't was Saltman zoo zeker als ik zelf Craas de Vorster ben..... Saltman met lijf en ziel.... wel te verstaan indien hij nog een ziel in zijn bezit heeft.

- Toch kan dat niet; kan die kerel dan heksen?

- Proth heeft hem ook gezien, en ook herkend.

- Dat zou een sterk stuk zijn; kunnen die kerels dan door de muren bijten?

- Wat zij kunnen of niet kunnen, is mij onbekend.. laat ons de deur openen.

Toen de deur open was, zagen zij Barn Elshout, die in een hoek van den kelder lag te slapen; hij ronkte ontzettend, zooals iemand, die een zwaren roes uitslaapt; maar behalve de smidsbaas was er niemand in den kelder.

- Doe de deur maar dicht, Craas, ik weet al wat het is, zei Klumpp; toen ik gisteren avond naar huis kwam stond er iemand aan 't keldervenster.

- En wie was dat?

- De zwarte dokter, ge weet wel.

- Ho, ho! Dan is 't mogelijk dat de smid er uit is, zei de Vorster, twintigmaal achtervolgens met het hoofd knikkend.

- Begrijpt gij nu wat er gebeurd is?

- Ja, Wolf Klumpp, wanneer men zijn ziel heeft verkocht, kan men uit een gesloten kelder, maar anders niet.

- Neen, Craas, anders niet.

- Nu geloof ik toch dat het werkelijk zoo is wat men van hem zegt.

- Zeker is 't waar.

En hij vertelde den Vorster wat hij met Willi den

vorigen avond aan den Grenspaal had gehoord en gezien.

- Wat een ongelukkige kerel! zuchtte Craas; en wat moet daarvan komen?

- Dat zal de Duivel 't best weten.

Craas en Wolf klommen den trap op, en gingen naar buiten.

- Zie ginds, daar is hij, zei Craas.

- Ja, dat is hij; 't is toch om zijn verstand te verliezen, zei Wolf.

't Was Stan Saltman, de smidsknecht, die over de straat kwam, en in de smis bij Barn Elshout binnentrad.

Tegen den middag ging de Vorster naar het raadhuis terug. Eerst ging hij voor het getralied keldervenster staan, nam den eenen ijzeren staaf na den andere vast, duwde er tegen, trok ze een voor een na zich toe, schudde ze dan rechts, dan links, en mompelde:

- Dat die duivelsche Stan Saltman dezen nacht uit den kelder ontsnapte, komt mij toch zoo wonder voor dat ik alles opnieuw wil nazien..... neen, alles staat vast, zoo vast alsof Wolf, die zelf de ijzeren staven smeedde, ze in de arduinen dorpels had vastgesmeed.

Toen ging hij naar den kelder, schoof de grendels achteruit, ook weer vooruit, onderzocht de stevige, ijzeren oogen waarin zij gestoken waren, bekeek en betastte de hengsels, daarna de dorpels boven de deur en er onder, over alles liet hij zijn oog gaan, doch moest eindelijk bekennen, dat alles was zooals 't wezen moest.

- Kon die Duivelsche kerel door den vloer of het gewelf heen? vroeg de Vorster bij zich zelven; neen, alles is gemetst met besten steen en beste kalk als ware het voor een domkerk geweest.... nu, 't is toch zonderling!

Daarop ging hij in den kelder; Barn Elshout werd juist wakker.

- Zijt gij dat, Craas! Waar ben ik? vroeg hij.

- In den kelder van 't raadhuis; waar anders?

- Sedert wanneer, en hoe kwam ik hier, en waarom? Alles komt mij zoo verward voor.

- Ik zal u terstond uit den droom helpen en op al uw vragen antwoorden: gij ligt hier sedert gisteren avond, dat is een; gij kwaamt hier binnen niet op uwe beenen, daartoe waart gij veel te dronken, maar op de schouders van mijn zoon Proth, dat is twee; en men bracht u er heen omdat gij in *den Gouden Sleutel* alles kort en klein sloegt, en dat is drie.... nu weet gij alles.

- Ja, nu herinner ik mij een en ander; waar is Saltman?

- Waar hij zich op dit oogenblik bevindt, is mij onbekend, en waar hij den afgeloopen nacht heeft doorgebracht, kunt gij hem zelf vragen.

- Wie heeft u bevolen mij gevangen te zetten? De Schout zeker? ja, de Schout.

- Luister eens, smid, dat gaat u niet aan; of zijt gij beter dan een ander? Ik had u zeker naar uw eigen huis moeten dragen, u warm te bed leggen, en u daarna in slaap zingen?

- Gij hadt mij de schande kunnen sparen, mij als een gemeen schavuit te behandelen.

- En wat zijt gij anders dan een schavuit?

- Ik, een schavuit?

- Ga maar naar den *Sleutel*, waar gij heel de gelagkamer met haar kannen, pinten en glazen, spiegels, ruiten, ja alles vernield, en Hemel en Aarde bijeen hebt gevloekt.... Foei! 't is schande voor een Christen mensch; 't is schande voor iemand die in het klooster door die brave paters is opgevoed.... is dat nu de gevonden knaap, dien ik eens in *den Gouden Sleutel* op de tafel had staan om hem bij een boer te besteden! Had

Craas toen geweten voor wat een deugniet hij zich zooveel moeite gaf.....

- Wat zoudt gij dan gedaan hebben?

- Wat? In een zwijnenhok had ik u geworpen,..... dat had ik gedaan..., foei! 't is een eeuwige schande, schande voor God en de menschen u zoo gemeen te gedragen!

- Is de preek uit?

- Ja, die is uit en uw straf ook; ga nu maar heen, en betaal in *den Gouden Sleutel* wat gij daar met Saltman hebt gebroken en vernield.... 't zal nog al eenige Fransche kronen beloopen. Ook moogt gij de weerdin wel een enkele kroon in de hand stoppen, voor al den doodschrik dien het arme mensch gisteren avond had uit te staan.

- Zoo, zoo, moet ook de Vorster niet een paar kronen voor zijn moeite hebben?

- Neen, kerel, de Vorster wil uw geld niet; een eerlijk man zooals ik, zou het geld dat uit uwe hand komt, zelfs niet willen aanraken.

- Neemt gij dat zoo op?

- Zoo en niet anders.

- Gij spreekt daar van eerlijk man, weet gij iets op Barn Elshout te zeggen? Ja, weet gij iets op mij? Nu, dan zijt gij zelf maar een rabauw en een schavuit ook!

- Zoo, zoo, dat krijgt men dan nog voor al zijn moeite en goede zorgen.... draag dronken gespuis dan al op uw schouders naar 't raadhuis.... met de zweep moest men u er heenjagen!

- Craas, gij en de Schout zijt beiden....

- Zeg maar wat nog in uw mond ligt..... beiden schobbejakken! is het dat niet?

- Ja, dat is het; en vergeet niet dat ik u beiden den een of anderen dag....

- Wat zoudt gij den een of anderen dag? riep Craas

hem bij de kin vattend; wilt gij den Vorster ook een arm of een been breken? Indien gij dat wilt beproeven, sta ik voor niets meer in; verwek echter een akte van berouw, eer gij ooit in uw leven daartoe overgaat.

- Den een of anderen dag zult gij met mij af te rekenen hebben, gij en de Schout ook.

- Kom, man, gij zijt nog niet nuchter; of zijt gij krankzinnig? Wie heeft u iets misdaan? De Schout? ik of Proth? Niemand. Maar gij zelf deugt niet, en zoo waart gij vóór gij alleen kondet gapen; 't was ook daarom dat, toen gij nog een kleine aap waart, u niemand in huis wilde... neen, jongen, gij deugt niet, evenmin als uw knecht, die goddelooze vloeker, wien de Duivel den een of anderen dag nog den nek breekt. Kom, ga nu maar spoedig naar huis, dat ik de kelderdeur dicht maak.

Daarop ging de smidsbaas grommend, knorrend, scheldend, vloekend naar huis; en de Vorster sloot de deur dicht.

XIX.
Op Wacht.

Dien dag waren de twee smeden niet meer te zien; de smis bleef gesloten. Ook de volgende dagen kwam er geen beweging op het aambeeld, en de vensters van het huis waren en bleven dicht. Waren de twee smeden ziek? Of waren zij afwezend, en waar waren zij heen? Niemand kon op deze vragen antwoorden. Het was er te rustiger om in de buurt; en wanneer men over hen sprak, was iedereen van gevoelen, dat het een geluk zijn zou voor heel het dorp, indien die twee mannen, die nooit een voet in de kerk zetteden, en Hemel en Hel bijeenvloekten, maar voor altijd wegbleven.

Niemand ging ook op de deur of op de vensters kloppen, teneinde te weten, of men daar binnen soms iets noodig had, of de eigenaar van het huis nog aanwezig was, of hetzelve had verlaten. Neen, men liet alles gaan zooals het ging; niemand was er op uit om in aanraking te komen met de twee mannen, die men in het dorp zoo diep verachtte. Dat duurde zoo bijna acht dagen; toen kwamen de twee smeden op een tegenavond in het dorp weder. Zij zaten in een der twee disselcheezen, die wij eenige dagen geleden in het dorp zagen stilhouden, en stapten af als twee groote heeren, in *den Gouden Sleutel*. Zij gingen regelrecht naar de gelagkamer, waar het, zooals elken zondag, zeer druk was. De twee smeden waren nauwelijks binnen of alles

werd doodstil aan de tafels, en overal fluisterde men elkander in het oor:

- Daar zijn de twee smeden.
- Zij zien er uit, alsof zij al wederom veel drank gebruikt hadden.
- Wat dierlijke kerels! Zijn zij wel ooit teenemaal nuchter?
- Hoor toch hoe zij vloeken! De vloer zou er van openbarsten.
- Daarom is het voorzichtig maar heen te gaan.
- Dewijl men al licht moeielijkheden met de twee schurken kon krijgen.
- En getuige wezen van schandige ongeregeldheden zooals er acht dagen geleden, hier plaatshadden.

De twee smeden hadden een flesch brandewijn gevraagd, en dronken den vuurdrank als ware het putwater.

't Was een doodelijke schande des namiddags sterke dranken te gebruiken in den tijd dat ons verhaal voorviel. Wie, behalve in den voormiddag, in een herberg een glas brandewijn vroeg, kreeg er een slechten naam mee; men wees hem met den vinger aan.

- Wat raakt het u dat ik des avonds brandewijn drink, u, of u, of wie het ook zij? vroeg Barn met den vinger wijzend op de boeren die het dichtste bij hem gezeten waren.
- Heb ik u aangesproken? vroeg een lichtgeraakte boer.
- Ja, ik meende dat gij het waart, die mij had aangesproken.... nu, dat was ook een groote eer voor u, zei Barn, terwijl hij zijn kin in zijn wijde das zette.
- Ja, ik zie wel dat gij een modesche das draagt, waarin gij heel uw aangezicht bergen kunt.... nu, dat is een goede dracht voornamelijk voor u.

Barn hield zich alsof hij den steek niet hoorde, en hernam met gemaakte deftigheid:

- Ik wil zeggen, dat het een eer voor u is mij aan te spreken.

- Wat zegt gij? 't Zou een eer zijn voor een fatsoenlijk man, u aan te spreken? lachte de boer.

- Ja, zeker; of is de Schout niet de voornaamste persoon van het dorp? Barn hield den wijsvinger op zijn borst gedrukt.

Er volgde een lange schaterlach door de kamer, en rechts en links fluisterde men:

- Een dronken mensch is nog onverstandiger dan een kind.

- Hij, de Schout!

- Zoo een Schout kan ik zevenmaal in de week worden.

- God beware de gemeente voor zulk een opperhoofd.

- Hij, de Schout! Dat hij eerst zijn scheeve oogen laat rechtzetten.

- Dan is zijn knecht zeker zijn Secretaris geworden?

Toen de algemeene schaterlach, die daarop volgde, had opgehouden, zei Stan Saltman zich even oprichtend:

- Dat hebt gij daar juist geraden.

Toen hij wilde gaan zitten, viel hij de tafel en ook den smidsbaas omver; vóór zij wederom waren gezeten, hadden zij zoo ontzettend gevloekt, dat Craas de Vorster ongeduldig werd, en vroeg:

- Gaat gij weer beginnen zooals acht dagen geleden?

- Gemeene pekdraad, maak u weg, of spreek met eerbied in de tegenwoordigheid van Schout en Secretaris, snauwde Saltman hem toe.

- Indien dat zoo voortgaat, dragen wij u andermaal naar het raadhuis, zei Craas.

- Weet gij wien ik, (hij hield den vinger op zijne borst) in den kelder smijt? raasde Barn; vooreerst den gewezen Schout, en.....

- Geeft gij nu raadsels op? lachte Craas.

- En dan u, met al uw leesten, leder, spanriem en al uw pek, volledigde Barn.

- Kom, ga liever slapen, zei Craas schokschouderend.

- Dat wordt wederom dezelfde dans als acht dagen geleden, zei Klumpp stil tot Willi.

- Zoodra de boom uit is, gaan wij heen, zei de pachter; 't is hier een gevaarlijk gezelschap.

De dorpschout, die bevreesd was van de twee dronken smeden, en wel voorzag dat er moeielijkheden gingen plaats hebben, nam den Vorster ter zijde, gaf hem stil eenige bevelen, en verliet de herberg.

- Goeden avond Schout, spotte Saltman.

- Goeden avond, slaap rustig, grinnikte Barn, indien gij nog iets te bevelen hebt, doe het dan spoedig; uw rijk is uit.... 't is tijd ook.

Zoodra de Schout was uitgegaan, verlieten ook de anderen de gelagkamer, en weldra bleef er niemand meer dan de twee dronken smeden, de Vorster en zijn zoon.

- Laat ons hier blijven, zei Craas, zijn zoon tegen den arm stootend; de dronken kerels hebben weer deugnieterijen in 't hoofd.

- Ja, laat ons hier blijven, zei Prothasius.

- Craas, gij zult mij toch niet alleen laten met die twee ellendige kerels? zei de weerdin uit *den Gouden Sleutel*; ach! wat valt dat toch ongelukkig dat de huisbaas al wederom afwezig is!

- Gij hebt niets te vreezen, verzekerde de Vorster; stil zullen zij zich houden, of de Duivel houdt weer de keers vast.

- Wat praat gij daar over ons, zei Saltman, zijn oogen half opentrekkend; ga maar slapen, Crispijn; of hebt gij hier iets te maken?

- Wanneer de heeren u dat gebieden, moet gij het doen ook, stamelde Barn die nog meer dronken was, dan zijn knecht.

- Welke heeren bedoelt gij? glimlachte de Vorster.

- Zij er nog andere heeren hier in de kamer dan Barnabas Elshout en Stanislaüs Saltman? zei de smid op trotschen toon. Hij dronk een vol glas brandewijn in een enkele teug ledig, en wierp daarna zijn glas op den grond aan stukken.

- Gaat nu hetzelfde spel weer beginnen? zei Craas.

- Wien raakt dat? riep Saltman boosaardig.

- Daarop zal ik u in een oogenblik antwoorden, zei Craas.

- Ziedaar, bulderde de smidsknecht, en wierp den Vorster zijn glas naar het hoofd.

- Schrijf maar nauwkeurig op wat er wordt gebroken, zei Craas tot de weerdin; is de andere rekening reeds betaald?

Het laatste woord was nauwelijks uit den mond, of Saltman greep de flesch, die voor hem stond, en wierp er mee naar het hoofd van den Vorster. De flesch vloog dwars door de glasruiten. Bij het rinkelen der glasscherven liep de verschrikte weerdin, huilend de deur uit, en riep om hulp.

- Nu wordt het tijd, zei Craas opstaande.

- Ja, 't is tijd, zei daarop zijn zoon.

- Spuw dan maar in uw handen, ik doe het ook.

- Dat is al gedaan.

- Neem gij den uwe; ik neem den mijne, juist zooals acht dagen geleden.

Dit gezegd hebbende, sloeg hij met een enkelen slag Saltman overhoop, dat zijn beenen boven de tafel uitstaken; Prothasius deed hetzelfde met den smidsbaas.

- En nu, hen gebonden, en weg er mee, zei Craas.

- Ik ben al gereed, zei Prothasius, en hij riep tot de weerdin dat zij de deur maar zoude openzetten.

En de deur was niet open, of hij liep met Barn op zijn schouders naar buiten; achter hem kwam de Vorster met Saltman die niet ophield te roepen, dat hij

de Secretaris van het dorp was, en Craas en Prothasius beiden het hoofd zou doen afhakken.

- Indien gij dat met razen en vloeken kondet gedaan krijgen, zei Craas; geloof ik dat wij beiden groot gevaar liepen, maar met razen en vloeken kunt gij niemand kwaad doen, dan u eigen zelven..... voort maar, Proth, en laat den rekel niet vallen.

Twee minuten later lagen de twee dooddronken smeden weer in den kelder, evenals acht dagen geleden, met dit onderscheid, dat de koorden waarmee men hen de armen op den rug had gebonden, ditmaal niet werden losgemaakt.

- Laat hen nu maar liggen, zei de Vorster; en wil de zwarte man den een of den andere nu weer er uithalen, dat is zijne zaak.

De deuren werden gegrendeld, en de hangsloten gesloten.

- Indien gij er niets op tegenhebt, wilde ik u wel iets voorstellen, zei de Vorster tot zijn zoon.
- Wat is het, vader?
- Ik heb wel trek om dezen nacht hier te blijven; hebt gij er iets tegen?
- Volstrekt niets.
- Gij zijt toch niet bang?
- Bang? Neen, waarvan zou ik bang zijn?
- Van dat zwarte kereltje, ge weet wel, die Saltman uit den kelder haalde.
- Neen, ook van dat zwart kereltje ben ik niet bang; ik wil gaarne met u de wacht houden.
- Nu blijf gij dan hier op den keldertrap zitten; ik blijf aan 't venster.... ik wil weten of het waar is... 't is schoon weder en volstrekt niet koud... zie, daar is Wolf.
- De kerels zitten zeker al wederom achter de grendels? vroeg de smid.
- Waar wil men anders heen met twee dooddronken

menschen, die Hemel en Aarde aan stukken vloeken, en alles tot gruis slaan? Zie, dat is nu eerst een ongediert!

- Neen een betere plaats is er voor die aartsdronkaards niet; waar kunnen zij beter hun roes uitslapen? lachte de smid.

- En wil die vloeker met zijn hooge schouders en lange armen, voor de tweede maal door den muur heenbijten en wegloopen, hij doe het dan maar.

- Voor een aardigheid zou ik het nest dezen nacht wel willen bewaken, stelde de smid voor.

- Dat zal gebeuren; Proth blijft de wacht houden op den keldertrap; en ik blijf aan 't venster.

- Wil ik u gezelschap houden? Een man meer kan nooit kwaad.

- Zijt gij niet bang?

- Van dat zwart kereltje? Neen, de eerste maal dat ik hem zag, was ik niet op mijn gemak, dat moet ik bekennen; maar toen ik hem voor eenige woorden latijn als een wind uit de kamer zag stuiven, komt hij mij niet zoo schrikwekkend meer voor.

- Indien er latijn noodig is om hem van 't lijf te houden, weet ik geen raad.

- Neen; met een goed kruis gaat hij even gemakkelijk op den loop.

- Indien de Abt dat verzekert, is het mij wel.

- Dat is zoo; reken daarop.

- Nu een goed kruis maken, kunnen wij allen; heel mijn leven heb ik daarin vertrouwen gehad.... mijn vader en mijn grootvader hebben mij dat altijd voorgehouden, en ik, ik heb het aan Proth voortgeleerd.

- Zoo was het te huis ook; en anders mag dat niet; wij zijn allen goede christenen en moeten het ook blijven. Laat anderen het oude kruis der christenen maar aan stukken slaan, beelden en kerken onteeren, en den

spot drijven met kerk en priester, wij blijven bij het oude; wat zegt gij er van, Prothasius?

- Ja, zeker, zei de zoon van den Vorster; een gemeene kerel wil ik niet worden.

- Neen, jongen, wij blijven maar wat wij altijd waren.

- Zijt gij gewapend? vroeg Wolf.

Ja, Prothasius had een zwaren schoenmakers-hamer, met scherpen punt onder zijn wambuis gestoken; en zijn vader had zijn zwaren stok met een gaffel er aan.

- Nu, ik krijg daar buiten ook wel iets, zei de smid; kom, elk dan maar op zijn post.

- Eerst moeten wij ons overtuigen, of de kerels beiden nog in den kelder zijn, sprak de Vorster. Hij ging den trap af, luisterde een oogenblik aan de kelderdeur en kwam onmiddellijk weer naarboven.

- Ja, zij zijn er nog, verzekerde hij; ik hoor hen beiden praten of liever vloeken; die twee schurken doen niet anders. 't Verwondert mij dikwijls dat de goede God de twee kerels maar niet in eens laat dooddonderen.

- Dat heeft mij meer dan eens verwonderd, zei de smid; kom, laat ons nu elk op zijn post gaan.... wij fluiten of roepen indien wij elkander noodig hebben.

Daarmee ging Prothasius aan de kelderdeur zitten, en legde zijn hamer naast zich op den dorpel. Craas en de smid gingen naarbuiten. Terwijl de Vorster zich nevens het getralied venster tegen den muur plaatste, ging de smid even de straat op, waar een houtmijt stond. Uit een der takkebosschen trok hij een eiken knuppel van een arm dik, en kwam toen zich nederzetten naast den Vorster.

Alles was op dit oogenblik doodstil geworden; in de buurt waren de lichten uit, en de menschen sliepen. Ook de twee gevangenen moesten in slaap zijn gevallen; want er werd in den kelder niet meer gesproken

of gevloekt; men hoorde door de tralies van het venster duidelijk een tweevoudig geronk: het eene zwaar en dof; het was de stem van Barn Elshout, - het andere minder dof, eenigszins heeschachtig van toon; het was de stem van den smidsknecht.

Wolf en Craas spraken lang en zeer stil met elkander; en om de tien minuten ging een hunner in het raadhuis teneinde zich te overtuigen of Prothasius op zijn post was, of hij iets noodig had, en of hij soms ook in slaap was gevallen.

- Want slapen, zei zijn vader; was nu geen zaak; hij moest zich daarom van tijd tot tijd maar duchtig door de oogen wrijven.

- Ik gevoel volstrekt geen trek tot slapen, verzekerde zijn zoon.

- 't Zou ook jammer zijn, dewijl er gedurende den slaap al licht iets konde gebeuren.

- Indien gij mij daarop betrapt, bid ik voor straf vijftig rozenkransen, en doe daarenboven een bedevaart, lachte de jonge waker.

- Indien gij zoo spreekt, ben ik verzekerd, dat gij wakker blijft; en daarbij een groote slaper zijt gij niet.

Craas keerde nu naar het keldervenster terug.

- De kerels slapen nog altijd, zei Wolf.

De Vorster ging een oogenblik met het oor tegen de tralies liggen, en zegde:

- Ja, zij slapen nog; ik hoor hen beiden ronken.

Het was een doodstille nacht, maar zeer donker. De tijd ging langzaam voorbij, ofschoon de smid en de Vorster zonder onderbreking in gesprek bleven, en elk oogenblik een hunner in het raadhuis ging om te zien of de waker daar binnen niets noodig had, of in slaap was gevallen. Neen, 't was altijd hetzelfde; Prothasius had niets noodig, hij rookte maar de eene pijp na de

andere, en slapen zou hij niet, al moest de nacht ook duren tot overmorgen.

Ook de smid en de Vorster aan 't keldervenster hadden de pijp niet uitgerookt, of zij werd al wederom uitgepeuterd, opgestopt en aangestoken; en zoo ging, bij het aanhoudend over en weer wandelen naar den waker binnen aan den keldertrap, en een druk maar stil gefluisterd gesprek, de nacht langzaam voorbij.

Aan het Oosten kwam eindelijk een kleine, flauwe lichtstreep; daarna begon het even te schemeren. De voorwerpen rond het raadhuis, de huizen, de schuren, de boomen, de houtmijt daar ginds, en daarnevens de houten putmik van den buurman, alles kreeg een grauwachtig aanzien, maar alles bleef nog zonder bepaalde vormen.

Nog eenige minuten later en de voorwerpen begonnen zich reeds tegen de lucht af te teekenen.

- Wat denkt gij er van, Wolf? vroeg Craas.

- Indien wij vóór het dag wordt, niets hooren of te zien krijgen, denk ik dat er ook niets meer zal gebeuren.

- En de dag zal al spoedig aanbreken.

- Slapen zij nog? Laat ons luisteren.

- Ja, de gevangenen sliepen nog rustig; het tweevoudig geronk ging maar altijd voort.

De omtrek van het raadhuis was op een twintigtal schreden nu reeds zoo ver door de schemering verlicht, dat de voorwerpen zich eenigszins duidelijk begonnen te vertoonen.

- 't Is bijna of er wind kwam, zei Wolf zijn hand tegen het oor houdend.

- Tegen het aanbreken van den dag, heeft dat zeer dikwijls plaats, antwoordde de Vorster; ja, er komt wind.

- Zeer zonderling, merkte de smid aan; de bladeren van den klaterboom daar voor ons hoor ik niet, en toch waait het hier.

- Neen, den klaterboom hoor ik ook niet; waar of die wind van daan komt?
- Wat is dat, daar ginds?
- Gaat daar niemand voorbij de houtmijt?
- Ja, zoo is het bijna; doch het is daareven licht op den grond, naast de houtmijt.
- Wat donder, is dat nu?

Er ging daar eene haarfijne maar heldere lichtstreep van den grond op, en kogelrecht een toren hoog de lucht in, waar zij knetterend uiteenspatte.

- Daar hebt gij 't al! zei Wolf, rechtstaande.
- Wat is het, Wolf? vroeg de Vorster.
- 't Zelfde wat ik met Willi gezien heb aan den Scheidspaal.... juist hetzelfde.
- Juist hetzelfde?
- Ik wil wedden dat er iets gebeurt.
- Wat zou er gebeuren?
- Weer iets met dat zwarte kereltje; daar ginds aan de galg ging het ook zoo.
- Houd u dan maar gereed.
- Laat ons een kruis maken, Craas.
- Dat kan nooit kwaad.

Vóór dat een hunner de hand aan het voorhoofd had, kwam er iemand achter de houtmijt uit en recht op hen aan. Een oogenblik bleef hij stilstaan, waarna hij weer eenige schreden vooruitkwam.

- Craas, blijf staan, fluisterde Wolf.
- Dat zal ik, al moest ik mij ook oogenblikkelijk doodvechten.
- Ga geen voet van mij af.
- Ga zelf maar niet loopen.

De wakers zagen nu duidelijk dat het een man was van minder dan middelmatige lengte, in 't zwart gekleed, en dat hij om zijn hals een wijde, witte das en op zijn hoofd een driepuntigen hoed had. Hij was geen

vier schreden meer van het keldervenster. Wolf wilde opnieuw beproeven of hij nog den tijd had om een kruis te maken; - neen, de zwarte man met zijn witte das, was reeds aan 't keldervenster.

- Toe, Wolf! zei Craas, en stak den man met zijn gaffel dwars door 't lijf.

- Toe, Craas! zei Wolf op het zelfde oogenblik, en sloeg met zijn eiken knuppel den man in zijn lenden. Wolf sloeg hard genoeg om iemand dwars door het lijf te slaan. En dat deed hij ook werkelijk; ja, tot zijn groote verbazing sloeg hij dwars door den zwarten man heen, even alsof hij met zijn stok slechts door de lucht had geslagen. Evenzoo ging het met den steek van den Vorster; Craas had duidelijk gevoeld, dat zijn gaffel niets anders geraakt had dan lucht, en toch kon hij zweren den man door het lijf te hebben gestoken.

Vijf of zes schreden verder zagen zij den Zwarten dokter stilstaan, voortwandelen, wederom even stilhouden, juist zooals hij hen was genaderd. Daarna verdween hij in de duisternis.

Op hun gemak waren de twee wakers niet. Het eerst wat zij deden, was een kruis maken, waarop Wolf klappertandend vroeg:

- Craas, waar zijt gij?

- Gaan loopen, ware mij op dit oogenblik niet mogelijk.... 't zit mij in de beenen.... ja, waarachtig 't zit mij in de beenen.... voor de eerste maal van mijn leven.

- Mij ook.... en toch ben ik van de bangsten niet.

- Niet bang zijn, helpt hier niet.... nu geloof ik voortaan alles.... Ja, alles geloof ik.

- Stil! zei Wolf; hij vatte den Vorster bij den arm, en wees in de richting waar de Zwarte dokter daareven was verdwenen; zie eens ginder!

Er vertoonde zich daar op den grond iets lichts, waaruit wederom een fijne lichtstraal omhoog schoot,

en in de lucht losknetterde, juist zooals een paar minuten geleden, daar bij de houtmijt.

- Laat ons nog een kruis maken, zei de Vorster.

- Wat is er? vroeg Prothasius, die uit het raadhuis kwam; ik hoorde daar beweging.... wat is er?

- Ja, er is iets, zei zijn vader; en daar binnen? Is daar alles nog hetzelfde?

- Neen, dat is daar ook anders, zei Prothasius.

- Anders? Wat is er? vroegen de smid en de Vorster gelijktijdig.

- Dat ik er maar een, een enkelen meer hoor ronken, zei Prothasius.

- Dan is de smidsknecht weer het hok uit, zei Wolf; ik verwed mijn hoofd, dat hij weg is.... dat heeft die zwarte kerel gedaan.

- Welke zwarte kerel? Hebt gij iemand gezien? vroeg Prothasius.

- Ja, de kerel is er geweest; kom, ontsteek de lantaarn, jongen, ze hangt naast den trap, zei Craas.

- Laat ons gaan zien, zei Wolf.

Toen de lantaarn brandde, gingen de drie wakers den trap af; Prothasius ontsloot de deur, en zoodra hij met zijn licht den kelder was rond gegaan, klonk er een drievoudig geroep:

- Hij is er weer uit!

Ja, Stan Saltman was niet meer in den kelder, maar de koorden, waarmee men hem had gebonden, lagen daar op den vloer naast Barn Elshout, die nog gerust lag te slapen.

- Waarom laat hij dien scheefoog ook niet er uit? zei de Vorster.

- Kom, laat ons niet langer er over praten, antwoordde Wolf; de deur maar vastgrendelen en heengaan.

- Ja, laat ons naar huis gaan; de wacht houden

helpt niet, meende Craas; ook is het de laatste maal dat ik den rekel naar hier draag.

- 't Dient ook tot niets, zei Prothasius.

- En daarbij zal die vloeker ons nog uitlachen, meende Wolf.

- Nooit had ik aan dergelijke kunsten geloof geslagen, indien ik met mijn eigen oogen niet alles had afgezien, zegde Craas, zich met de hand tegen het voorhoofd slaande.

- 't Is onbegrijpelijk! lieten Wolf en Prothasius er op volgen.

Middelerwijl was het licht geworden; juist toen de drie wakers gereed stonden om het raadhuis te verlaten, hoorden zij op den weg een dof getrappel. Toen zij door het venster zagen, reed er een troep ruiters voorbij; zij hielden stil voor *den Gouden Sleutel*, en stapten daar van hunne paarden.

- Al weer wat anders; daar zijn weer de Jagers mompelde Craas; Wolf, wat beleven wij een zonderlingen tijd!

- Een bangen tijd, Craas; 't is niet meer zooals voorheen, toen was en bleef alles rustig; in het dorp was altijd alles hetzelfde.

- De boel draait op een einde, Wolf, laat u dat van mij gezegd zijn.

- 't Zou wel eens waar kunnen wezen, Craas; wat komen die Fransche ruiters nu hier weer maken?

- Niets goeds, Wolf; waar die kerels komen in de Kempen, gaat het niet goed; wat mij de Schout gisteren van hen verhaalde, deed mij het haar op 't hoofd rechtstaan.

- Waarom stelt de goede God geen einde aan dat alles?

- De Heer is altijd langmoedig geweest, en Hij blijft het, Wolf.

- Dat is waar.... nu, ik blijf vandaag maar bij onze Gitta.

- Ja, houdt u maar van kant; die Fransche ruiters deugen in de ziel niet.

Voor de waarheid van al wat er dien nacht aan het raadhuis voorviel, blijf ik al wederom geen borg. Wat er gebeurde aan 't keldervenster hebben de kindskinderen van den smid en den Vorster mij verteld, en op hun woord verzekerd dat de twee grootvaders het hun honderd malen hadden verhaald. Ik verkoop dus maar uit wat ik heb ingekocht.

EINDE VAN HET EERSTE DEEL.